

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben készve átvéve:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 kedd utáni napok kivételével.

Bevezető és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Asszonyok és kiskorúak visszafizetését
 vagy megfizetését nem vállaljuk.

Hirdetések és hirdetésért
 kiadóhivatalhoz intézendő.

Magyarországi ár 8 fillér.

Karácsonyi harangszó.

Milyen picinyke a karácsonyfa gyer-
 tyája s mégis mikor kigyullad, fényével,
 melegével megtelik a ház, megtelnek a
 szívek.

Picinyke falu Betlehem is és mégis,
 az a csillag, mely ott kigyulladt, közel
 kétezer esztendeje, azóta világosságával,
 melegségével betöltötte a föld kerekességét
 s minden zugban, ahol egymást szerető
 emberek laknak, fölcsendül az ének:

— Krisztus Jézus született, örven-
 dezzünk!

Boldogok, akiknek szívébe ma a
 béke száll. Boldogok, akik távol tudnak
 tartani maguktól haragot, gyűlölséget.
 Szánandók, akik ma is a föld sarához
 tapadnak. Szánandók, akik nem tudnak
 az angyalok szárnyán szállani, föl abba
 a tiszta világba, ahol nincs más, csak
 gyermeki ártatlanság, gyermeki béke,
 gyermeki szeretet.

Tisztaság, béke és szeretet szava
 csendül ki a karácsonyi harangszóból
 kétezer év óta.

Tisztaság, béke, szeretet — elindu-
 lok megkeresni ezt a karácsonyi három-
 ságot. A gyermekek örömmel elindu-
 ok a kis gyermek kezébe adva ke-

zemet. Vezess és keressük a te lelked
 mását a világban.

Az én hétköznapi utjaimon hiába
 járok. Küzdök a mindennapi kenyérért.
 Béke ez? Oh, dehogya! Háboru, bellum
 omnium contra omnes: Minden falat ke-
 nyéren rajta van a paradicsom utolsó
 napjának utolsó ítélete: arcot véres ve-
 rejtekével fogod keresni kenyeredet. Há-
 boru, amelynek nincs vége, amelynek
 nincs békéje, nincs fegyverszünete sem.

Vannak néha vágyaink valami felsőbb,
 valami tisztább érvek után. Belénk van
 oltva az isteni szikra: alkotni, teremteni
 vágyunk, vagy legalább gyönyörködni
 mások alkotásaiban. Az irodalomban, a
 művészetben keresünk valami tisztább
 világot, valami nemesebb emberi lelket.
 Hiába! A tisztaság és az irodalom, a
 művészet mindinkább távolodnak egy-
 mástól s minél inkább akarunk az em-
 beri szellem alkotásának szárnyán föl-
 emelkedni, annál inkább érezzük sü-
 lyedésünket.

El innen is! A haza eszméje lelke-
 sítsen! Honfitársaimért fogok dolgozni.
 Fölkeresem a közélet porondját, ahol az
 ideális lelkek találkoznak közös célokért
 való közös munkában, közös szeretetben.
 Hiábavaló igyekvés! Ahol a legtöbb sze-

retet kellene, ott van a legtöbb gyűlölség.
 Önzés, számítás, ravaszság s erőszak rejle-
 nek a jelszavak álarca alatt s míg leeresztett
 sisakrostéllyal egymás ellen rohannak
 azok, akiknek egymás mellett kellene
 sorakozniok, künn a felkorbácsolt nép-
 szenvedély haragos moraja, majd böm-
 bőlő orkánja reszketteti meg a levegőt is,
 a küzdők szívét is: halál azokra, akik
 nem a proletárnyomorban születtek!

A kis gyermekhez templomba vezet.
 Tömjénbe vegyülő ének száll a boltive-
 ken túl: ma született a világ Megváltója,
 Jézus, aki e földre lehozta a békét, az
 ártatlanságot, a szeretetet. Megtalálom itt
 mind a hármát; itt, ahol jelen van a
 betlehemi kised, mint jelen volt kétezer
 év előtt, pályába takarva és jászolba
 fektetve.

A karácsonyi háromság nincs másutt,
 csak ahol Jézus van. Csak ahol az ő
 szavai élnek. Csak ahol az ő cselekedetei
 éltek.

Jézus szavai, Jézus tettei, Jézus pél-
 dája: a mindent átfogó vallás. Az a
 vallás, amely kihat az emberre min-
 denütt, otthonában, családjában, iróasz-
 talánál, hivatalában, művészetében, köz-
 életi szereplésében; a műcsarnokban épp
 úgy, mint a parlamentben, a gyermek-

Modern butorok ■ 54 LUKÁCS NÁNDOR-nál ■ Rákóczi-ut 8. sz. ■

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Betegnél.

Irta: Kincs István.

Későre járt már az idő, mikor a doktor-
 nál meghúzták a csöngetyűt. Vagy mit mon-
 dok, meghúzták, — dehogya: valósággal esze-
 veszetten rángatták.

— Gyerekhez hívják: az édesanya maga
 van lenn, — jegyezte meg az orvos.

A csöngetyű rángatásnak is meg van a
 maga lélektana.

Az orvos sietve állott talpra. Mire a cse-
 lédek a kűldöncöt beeresztették, az orvos már
 kalapját fogta.

Tényleg asszony jött.

— No, hogy van a kicsikéje? — tuda-
 kolta diadalmas tekintettel az orvos.

— Az csak meg van, hála Isten — volt
 a természetes válasz.

— Szóval nincs komolyabb baja?
 — Kutyája sincs annak, doktor ur. Ha-
 nem tessék sietni, szeretettel kérem, mert min-
 den perc drága. Ugy remégek annak az em-
 bernek az életéért.

— Jertünk hát no, indított az orvos s utköz-
 ben tovább firtatta az asszonyt:

— Kicsoda beteg tulajdonképpen?
 — Hahóti Sándor, alázattal kérem. Jaj
 nekem! — fohászodott a fehérszemély.

— A maga ura talán?
 — Dehogya az uram — bökött büszkén a
 fejével a csinos forma menyecske — nekem
 ktlönb uram van.

— Ah! Tehát rokona?
 — Az sem.

— Hát micsodája mégis? — tört ki az
 orvosból önkénytelenül a csudálkozás, mert hi-
 szen az asszony egész viselkedéséből kitűnt,
 hogy valósággal remeg a beteg életéért.

— Hogy kicsodám én nekem Hahóti Sándor?
 — tette föl magának félhangon a kérdést az
 asszony s hogy a kérdés fontosságát annál in-

kább nyilvánvalóvá tegye, minden sietése da-
 cára megállt egy percre s rábámult a doktorra.
 Ugy mondta ki végezetül — Hahóti Sándor az
 én uramnak a barátja.

A doktor mosolyogni próbált, de ez a
 mosolygás az asszonyt végtelenül fölingerelte.

— Kikérem magamnak, doktor ur — pat-
 tant föl paprikás idegességgel. — Én tiszties-
 séges asszony vagyok.

— Kétségbe vontam én azt csak egy szó-
 val is? — politizált az orvos.

— Ki is kaparnám a szemét érte. Men-
 jünk azonban, siessünk, doktor ur, nehogy későn
 érjünk.

Az asszony szapora léptekkel indult meg
 elől, közbe egyet-kettőt fohászodott.

A dokornak még mindig furta a kíváncsi-
 ság az oldalát, miért hogy az a Hahóti Sándor
 annyira szíven fekszik ennek a fehérszemély-
 nek, ha egyszer sem az ura, sem rokona. A
 barátság egymaga nem magyarázza meg az
 asszonynak mód fölött való fölindulását.

Szóvá tette azért megint a dolgot.

Nagyvárad **Messenger Boy** 693.
 Gyorsküldőnc vállalat. TELEFON 693.
 (Sas-palota, Zöldfa passage.)

szobában épp úgy, mint a miniszteri székben.

Egy főrendiházi tag nem átalotta azt hirdetni, hogy a vallás magánügy. Magánügy, tehát őrizzük otthon, óvjuk a szélétől s ha kilépünk házunk kapuján, hagyjuk otthon, mint egy viseltes házi kabátot.

Jézus nem azért lett emberré, hogy egy félnék, napvilágtól elbuvó, gyámoltalan kereszténységet hirdessen. Nem üvegházi növénynek szánta tanait, nem sötétben lappangó, házi használatra szánt, elvont elméleteket hirdetett, hanem megújítani jött az egész világot. Az ő vallása: az ő megvallása mindenkor és minden helyen, a hivatalban, a politikában, a bíróság előtt is, nemcsak a templomban.

Jézus vallása, a kereszténység, a tisztaság, a béke, a szeretet. Ezek egyike sem magánügy. Ezekre nem csupán az otthon négy fala közt van szükség, ezeket nemcsak a templomban kell hirdetni; gyakorolni kell az életben mindenkor és mindenütt.

Vallásosnak kell lennünk, hinnünk kell és hitünk szerint kell élnünk a bölcsőtől a sirig. Bátran, férfiasan kell megvallanunk, hogy Jézus tanítványai vagyunk. Nem férfi, nem keresztény, nem magyar ember az, aki legelső meggyőződését: vallását nem meri nyíltan hangsúlyozni. Aki gyáva, aki félnék, aki a vallás magánügy-féle szofizmak mögött bujkál, az Krisztust nem érti, vagy nem akarja érteni s megtette az első áruló lépést — ama bizonyos harminc ezüst pénz felé.

A szeretet gyönyörű ünnepén, mikor fenyőfák illata közt ártatlan gyermekek imája száll az ég felé, hadd konduljanak meg a karácsonyi harangok! Hirdessék kicsinyeknek és nagyoknak, hogy ma küldetett a Messiás, akit, mikor tehetetlenül, pályában a jászolban feküdt, királyok imádtak a betlehemi istállóban; akinek születése örömnapja gyermekeknek; de aki a keresztfán lett mindnyájának megváltója s a feltámadás diadalából hirdeti, hogy az ő születésnapja az egész emberiséget emelte a tisztaság, a béke, a szeretet vallásával az Isten mellé. Hirdessék a harangok egy bűvös éjszakán — és hirdessék milliárdok az első karácsonytól az utolsóig.

*

Dr István Vilmos

A magyar katolikus papságnak ismét gyászja van. A szombathelyi egyházmegye árván maradt. A főpap halála váratlanul lepte meg és mélyen lesújtotta a katolikus világot.

A püspök haláláról tudósításunk a következő:

Dr István Vilmos megyés püspök tegnap reggel mikor kápolnájába ment, hogy a reggeli misét 6 órakor elmondja, hirtelen rosszul lett és összeesett. Az eszméletlen állapotban levő főpapot azonnal lakására vitték, ahol orvosi kezelés alá vették.

Az első segély nyújtásra dr Mirczky Kálmán megyei főorvost hívták, aki azonban

már nem tudott segíteni. A főpap néhány pernyi szenvedés után meghalt.

A püspökről orvosai jól tudták, hogy már régebb idő óta betegeskedik és hogy tudótágulásban szenved, azonban állapota még nem volt aggasztó.

Az orvosi vizsgálat során a halál okául tüdővizényőt állapítottak meg. Bármennyire is tudták, hogy a megyés püspök egész sége mevan támadva, ezért a haláleset mégis meglepte az egész egyházmegyét.

A katasztrófa bekövetkezésére egyáltalán nem számítottak. Sőt a püspök karácsony első napjára papszeatelést tűzött ki, melyet ő maga akart végezni.

A haláleset megtörténtéről Horváth István kanonok nyomban értesítette az egyházmegye papjait és gondoskodtak a temetésről. Az elhunyt főpapot december 28-án temetik el. A temetési szertartást Széchenyi Miklós győri püspök fogja végezni.

Az elhunyt megyés püspök 1849-ben született és 10 éve, hogy élére került az egyházmegyének. Mint egyszerű iparos gyermeke lépett a papi pályára, melyen csakhamar kitűnt nagy tudásával és gyorsan haladt pályáján, mely 1901-ben a megyés püspökké történt kinevezését által nyerte meg bekoronázását.

Az uralkodó a múlt évben valóságos belső titkos tanácsossá nevezte ki.

Egyházi értekezlet. Dr Radu Demeter nagyváradai gör. kath. püspök e hó 26-ikára értekezletre hívta össze palotájába a gyulafehérvári és fogarasi gör. kath. egyháztartomány több kiváló egyházi férfiát oly célból, hogy a gör. kath. egyházi irodalomnak fejlesztésére irányuló intézkedéseket megbeszéljék. Ugyanezen célból érkezett városunkba dr Hosszu Vazul lugosi gör. kath. püspök is.

— Hahóti persze sok jót tett magukkal — vetette oda az elől törtető asszonynak.

— Istennyilát tett — volt a mérges felelet, — inkább annak a koldusai vagyunk valamennyien.

— Nem értem.

— Bár vitte volna el az ördög tiz eszendővel ezelőtt, akkor most csöndes boldogságban élhetnénk együtt odahaza. Nem látnánk szükségét. A kis Jézus is bőkezűbben állítana be gyerekeimhez. Pedig ha látná őket, doktor ur, ha hallaná, mennyit imádkoznak, megessenék a szive is rajtuk, azt mondom.

— Még mindig nem értem.

— Hát azt gondolja, doktor ur, én értem? — tört ki panaszos szóval a fehérszemély. — Hahóti megtette az én uramnak. Rossz szelleme lett valósággal, olyan, mint az árnyék, melyik folyvást a napfényt kíséri.

— Nem mondana el róla többet? — kérte az orvos az asszonyt.

— Miért ne. Hanem azért menjünk csak. Ugy tessék venni, hogy az én uram meg Hahóti Sándor jó barátok voltak. Ahol összekeverültek; összeveszték az igaz, hanem azért egymás nélkül el nem tudtak lenni.

— Eleinte csak otthon veszekedtek, hanem Hahóti Sándor lassan rákapott a korcs-

mára s az én uram persze rögtön korcsmáznik kezdett szintén. Az volt a családunk veszte. Hasztalan volt minden kérés szavam, könyörgésem. Ha ma összeveszték, az én uram esküvővel fogadta, hogy azzal a gazemberrel szóba nem áll többet. Hanem azért másnap megint nem találta helyét. Addig, addig tipródott, zsörtölődött odahaza, míg végtére egérutat nem nyert s ugyan hova ment volna, ha nem a korcsmába megint? El nem tudott volna maradni attól a Hahótól a világ minden kincseért. S addig ittak együtt, míg újból ismét hajba nem kaptak. Valóságos vármegyére szóló botrányokat rendeztek ott.

— Egyszer azután megkönnyebbülten sőhajtottam föl. Hahóti elment Amerikába. Birtoka jócskán beleuszott már az ivásba, azt akarta Amerikában szárazra húzni. Azt hittem, most végre ember válik az én uramból is.

— Hanem a kutya megette. Alig hogy az első levél megérkezett attól a gazembertől, az én uram mintha maszlagot evett volna, megbódult tőle; kijelentette, hogy hat ökörrrel húzzuk is bár, ő mégis utánna megy Hahótinak. Rívásra gyújtottunk valamennyien. Én kezdtem, a gyerekeim utánam. Hanem kárba vesztett minden könnyhullatásunk. Az uram azt mondta, hogy elmegy, hát el is ment. Árván maradtunk valamennyien.

— Pár garast küldött, az igaz; de mi volt az annyi gyereknek! Kenyérre alig tellett belőle. Ha az imádság nem tartotta volna bennünk a lelket, tessék elhinni, rosszul jártunk volna.

— Egyszer azután egy szép napon Hahóti itthon termelt. Két hónapra rá az én uram is beköszöntött. Biztosra vettem, hogy úgy lesz, mert hát a rossz szellemét nem tudta hagyni.

Itthon persze előlről kezdtek a régi módit. Az én uram legalább tiz eszendőt öregedett négy év alatt, kicsit meg is okosodott, de Hahóti talán még jobban belebomlott, mint ahogy előzőleg bele volt gabalyodva. Kevesebbet ittak, többet dolgoztak, de azért egymás nélkül el nem tudtak lenni, s ahol összekerültek, mégis mindig összeveszték.

Igy kötött bele ma reggel Hahóti a nyálva s az én uram ott ül az ágya mellett napestig. Nem eszik, nem iszik, nem dolgozik. Hogyha az az ember elpusztul, akkor az én uram is. A fejemet teszem rá. Azért könyörgöm, édes doktor ur, gyógyítsa meg Hahót: különben árván maradok minden gyerekestül. Itt vagyunk különben a háznál. Itt, erre tessék bemenni.

Az asszony elől eresztette az orvost. Maga kinn maradt a konyhán és csöndesen sirdogált. Félóráig tartott az orvos látogatása. Ala-

Estélyi- utcai és vadászcipő-különlegességek

egyedül

„KOBRAK“-nál

Helybeli és vidéki telefon: 847.

Rákóczi-ut 3.

Karácsonyfa ünnepélyek.

Tegnap, Szent Karácsony estéjén az árvaházakban és a várad-velencei római katolikus fiú és leányiskolákban szép karácsonyfa ünnepélyek voltak. A városi árvaházban délután 3 órakor volt az ünnepély, özv. Des *Echerolles-Kruspér* Sándorné elnöknő és a női választmány tagjainak jelenlétében. Ugyaneznap tartották meg az ünnepélyt a nőgyelet Erzsébet-árvaházában.

Mindkét helyen a kis árvák alkalmi énekeket, verseket adtak elő, mely után kiosztották az ajándékokat, édességeket, ruhameleket.

Ugyancsak tegnap délután volt a karácsonyfa ünnepély a várad-velencei zárdában. Az énekek és szavatelok után a szegény iskolás leányok között 87 ruhát, 20 pár cipőt, 3 horgolt szoknyát, 26 téli főkötőt, 43 sálát és kendőt; a fiúk között pedig 18 ruhát, 27 pár cipőt, az óvodás fiúk között pedig 12 öltönyt osztottak ki.

Ezenkívül minden iskolás gyermeknek egy-egy papirzacskó vegyes édességet adtak. A szegény gyermekek ruházatához a Strohmayercég 9 ruhára való szövetet adományozott.

Az iskola igazgatósága ez uton mond köszönetet a jótékony adományért.

*

Az elmebeteg karácsonya.

Az élőhalottak szomorú házába is örömet, vigasztalást vitt tegnap este a Megváltó születésének ünnepe. A szegény, szerencsétlen elmebetegnek karácsonyát állították a jótékony, szerető emberi szívek, hogy egy kis derűt keltsenek ebben tragikusan gyászos házában.

Tegnap este 6 órakor kezdődött az elmebeteg karácsonyi ünnepélye. Az elmebeteg hatalmas dísztermében, mennyezetig érő karácsonyfa volt felállítva, mely szinte roskadozott a reá aggatott cukorkáktól és süteményektől. A karácsonyfa alatt kosárszámra állott a jószívű emberek ajándéka. Pont 6 órakor ve-

posan megvizsgálta a beteget, leült és receptet írt. Utánna ajánlotta magát.

Künn belebotlott a sirdogáló asszonyba.

— Nos, doktor ur, vette újból könyörgésre a dolgot — ugy-e, nincs nagy veszedelem? meggyógyítja szegény beteget?

— Semmi baj sincs — felelte az orvos nevetve. — Kis gyomorrontás, egyéb semmi. Egy hét múlva újra kezdhetik a veszekedést a jóbarátok.

— Hála legyen a jó Istennek! — fohászkodott őszinte lélekkel szegény asszony — ez lesz az én jó gyerekeimnek a legszebb karácsonyi ajándékuk. Futok, szaladok. Megvizsgálatom őket. Megviszem nekik, hogy az imádságukat meghallgatta a jó Jézus. Hahótít meggyógyította. Mert tetszik tudni, napestig imádkoznak már arra a jó szándékra.

Az orvos rázta a fejét. Fél nem tudta fogni, hogy lehet egy haszontalan ember életét annyira félteni.

zették fel az ápolók a betegeket, 68 nőt és 85 férfit. Dr. *Kentz* Kálmán elmebetegorvosi vezető főorvos, dr. *Gláser* Emánuel osztályorvos, *Szárty* Endre főgondnok és *Karper* József kórház-felügyelő társaságában, nem sokára megérkezett *Széchenyi* Jenő apátkanonok, a kórház bizottság elnöke, aki a — Szent Ferenc rendi ápoló nővérek karácsonyi éneke után, — beszédet intézett a betegekhez, melyben az Isten akaratában való megnyugvásra buzdította őket. A társadalom — ugymond — a legnagyobb szeretettel van a betegek iránt s minden alkalmat megragad, hogy e szeretetének kifejezést adjon. A betegek nevében *Gellért* István köszönte meg, keresetlen szavakkal a jószívű emberek ajándékait, köszönetet mondva *Széchenyi* Jenő kanonoknak is, aki minden karácsonykor felkeresi az elmebetegeket, hogy pár szóval vigasztalásukra legyen.

Dr. *Pataky* Arnold teológiai tanár, az elmebetegorvosi lelkésze szólott még a betegekhez, kérve, hogy bizzanak Istenben, aki a benne bízót megsegíti. A beszéd után szétosztották a betegek között az ajándékokat. A vendégek, az érdeklődők eltávoztak s a betegeket az ápolók lekeresték az osztályokba, a cellákba...

1200 magyar kálváriája.

A visszavándorlók sorsa.

Az amerikai kincsesbányák, melyek annyi magyar embert csábítanak el a biztos megélhetés mellől, a bizonytalan idegenbe, ugylátszik, beszüntették a nagy kereset nyújtást. A bányák túl vannak telítve és nem képesek új munkaerőt alkalmazni. A kivándorolt magyarok nagy tömegekben vonulnak vissza az országba és keserű csalódások, megpróbáltatások után igen nagy anyagi károsodással kezdik újra idehaza az életet.

Hogy mily nagy szenvedésnek és mily nagy kizsákmányolásnak vannak kitéve, ezek a visszavándorló munkások minden védelem nélkül, arra szolgáljon ismertetésül a következő eset, mely tegnapelőtt jutott köztudomásra és kellett általános felháborodást mindenfelé.

Amerikában még november hó elején kelt utra 1200 kivándorolt munkás, hogy idehaza keressék meg kenyereiket. A gyártelep ahol alkalmazva voltak, beszüntette az üzemet s így 1200 ember maradt kenyér nélkül. A hatalmas embertömeg visszavándorlási szándékáról tudomást szerzett egy hajós társaság ügynöke, aki megígérte a munkásoknak, hogy megszerzi részükre a hajó jegyet.

A munkások kifizették a jegyük árát és megkapták érte a jegyet. Az ügynök maga vezette a munkásokat a hajóra, ahol valóságos beraktározták őket, mint a barmokat és utnak indították Európa felé.

Nem olyan már a víz se...

A rozoga hajó, melyre beraktározták a szerencsétlen embereket, minél jobban távolo-

dott az amerikai partoktól, annál jobban vonta magára a munkások figyelmét. A hajó személyzete idegen nyelven beszélt és nagyon titokzatos volt. Az embereknek az egész hajó népe egy rabló fészeknek tűnt fel, mely viszi őket ismeretlen utakon a kizsákmányoló rabló tanyára.

A visszavándorlók, akik között nem egy volt olyan, aki már nem először teszi meg a nagy utat. Ezek már úgy ismerik a vizet, mint a szülőfaluját. És ezek az emberek kiállva a hajó korlátaihoz nagy busan és bizonyos balsejtelemmel mondogatták társaiknak.

— Nem olyan már a víz se, mint mikor kifelé jöttünk rajta.

És a víz tényleg nem olyan volt, de nem is az ó haza felé vitte a munkásokat.

Egy hónapig ingyen dolgoztunk.

Nyolc nap se telt bele már szárazföldet láttak a kivándorlók. És a száraz föld felől nem Fiume kikötője integetett feléjük, hanem egy más, egy hamburgi kikötőbe. Ide még ugyan messze van az ó haza s a kialakított jegy sem ide lett váltva, mégis itt leszállították az 1200 embert és most megint csak mint az állatok, felügyelők vették közre őket és vitték egy vállalathoz, ahol mindenkinek megsabták a teendőjét. Kemény nehéz hajó munkákra fogták be az embereket és dolgoztatták őket. Mikor pedig valamilyen munkás magyarázato kért, röviden tudatták velük, hogy nem fizették ki a hajójegy árát és ezt le kell dolgozni. Egy hónapig dolgoztak a munkások ingyen s nem tudott rajtuk segíteni senki sem. Az az ügynök, aki összeszedte őket és felvette tőlük a hajójegy árát, még Amerikában eladta a vissza-vándorlókat egy hamburgi vállalatnak, mely egy hónapi munka ellenében szállítja át a tengeren a munkásokat.

Az egy havi munka alatt a visszavándorlóknak minden pénzük elfogyott. Az élelem felemésztett mindent s mikorra eltelt az egy hónap a munkásoknak csak éppen annyi pénzük maradt, hogy nagy gyalogolásokkal vegyest a vonat költségeinek egy részét tudták kifizetni.

Idehaza.

Pozsonyig jött 1200 ember együtt. Itt oszlani kezdtek, kinek merre volt a szülő földje. Biharba 350-400 ember jött. Mindnyájan egy vonaton összerutolva itt is, mint a hajón. Békécsaba felől jöttek egészen Kőtegyánig, itt ismét vált az utjuk, fele a tenkei, fele más járásba ment tele keserűséggel, panasszal s a dollárok helyett kopott, szennyes ruhákban üres tarisznyával.

Csak még karácsonyig!

Rendkívül leszállított árak!

Üzlet áthelyezés miatt (Szalárdi-utca 9 re) a még raktáron levő mellfűzők és fűzővédők beszerzési áron alól lesznek kiáruítva.

Próba küldemények bárhova!

Arjegyzék ingyen és bérmentve!

Rosenzweig Rózánál RÁKÓCZI-UT 3. szám.

UJDONSÁGOK.

Szent Karácsony ünnepe.

A kereszténység legnagyobb és legkedvesebb ünnepét üljük ma: Szent Karácsony napját, az isteni Megváltó születésének emlékét.

Mikor a bethlehemi istállóban a világra jött az Isten egyszülött Fia, három emberen kívül senki sem tudott róla és ma száz és százmilliók örvendezve ülik a nagy esemény emlékét. A bethlehemi kised születe megváltotta a világot. Megváltotta az emberiséget a bűntől s annak következményeitől; eloszlatta a pogány bálványimádás sötét éjjelét, meggyújtotta az igazság látkyját és szeretet tűzét s egyenlőkké, szabadokká tette az embereket.

Annak emlékére, hogy Isten e napon a legnagyobb ajándékot: egyszülött Fiát adta az emberiségnek, mi is ajándékokat adunk egymásnak.

Az isteni kised békét és szeretet hozott a földre, ezt a nagy ajándékot kell legjobban becsülnünk. Azért kívánunk egymásnak boldog ünnepeket, vagy ősi szokás szerint az angyali ének szavaival köszöntjük egymást: »Dicsőség a magasságban Istennek és békesség a földön a jóakaratu embereknek!«

Mi is boldog ünnepeket kívánunk olvasóinknak, előfizetőinknek és munkatársainknak.

A templomokban nagy egyházi pompával ülik meg Szent Karácsony ünnepeit.

Az éjjeli miséken az elmúlt éjjel minden templomban nagy közönség volt jelen. A Szent László templomban a kath. legényegylet dalárdája vegyes karban adott elő igen szép egyházi énekeket.

Ma, karácsony első napján a *székességi káptalan* az ünnepélyes szent misét és szent beszédet *Fetser Antal* felsz. püspök tartja.

A *váradolasi* plébánia templomban karácsony másodnapján lesz az ünnepélyes szent mise és prédikáció. Ekkor úgy a szent misét, mint a prédikációt *Imrik S. Zoltán* plébános végzi.

A *Szent László* templomban karácsony első napján dr. *Vucskics Gyula* esperes-plébános tartja úgy a szent misét, mint a szent beszédet, ünnep másodnapján pedig az ünnepélyes szent misét dr. *Vucskics Gyula* esperes-plébános, a prédikációt pedig *Gálffy Sándor* káplán tartja.

A *várad-velencei* plébánia templomban első nap *Halász Gyula* plébános tartja az ünnepélyes szent misét és a szent beszédet, míg az ünnep másodnapján dr. *Masurek Gyula* püspöki iktató misézik és prédikál délelőtt 10 órakor.

A *várad-olaszi* plébánia templomában báró *Luzsinszky Lenke* urhölgy 500 korona kegyes

adományából *Imrik S. Zoltán* plébános remek bethlehemet állított fel, amelynek megtekintését különösen ajánljuk a hívek figyelmébe. A fentartásához a kitett perselybe a hívek adományaikkal hozzájárulhatnak. Az áldott lelkű főúrindonek úgy a hívek, mint a saját nevében is hálás köszönetet mond *Imrik S. Zoltán* plébános.

Harmadik karácsony — püspök nélkül.

Hogy a liberális kormányok — autonómia hiányában — hogyan kezelik a a katolikus ügyeket, szomorú világot vet rá az a tény, hogy Szent László egyházmegyéje az 6 példátlanul hosszú árvaságában elérte — a harmadik Karácsonyt is — püspök nélkül.

A püspöki széküresedésnek ez a szokatlan hosszúsága most már nemcsak az egyházmegyében, hanem az egész országban feltűnést és megütközést kelt. Ez azután olyan helyeken és testületekben is nyilvánul, amelyek e kérdésben nem illetékesek s olyan formában tárgyalják azt, ami mélyen sértő az egyházra és az egyházi érdekekre s emellett nem növeli a kormány tekintélyét sem.

A mi értesülésünk szerint a kormány-nak szándékában is volt, hogy az egyházmegyének karácsonyi ajándékul megszerzi az új püspök kinevezését. Ugy tudjuk, a kultuszminiszter ebben az ügyben járt két héttel ezelőtt az apostoli királynál, ki őt kihallgatáson fogadta. Kár, hogy mindeddig nem lehetett befejezni a tárgyalásokat s elmaradt a legnagyobb karácsonyi ajándék.

Most már azonban alapos reményünk van, hogy nem sokáig várhat magára a kinevezés ügye s Szent László egyházmegyéje olyan főpásztort fog nyerni, akire érdemes volt harmadfél esztendeig várni.

Adja Isten!

* **Ünnepi számunk.** Karácsony ünnepén ünnepi köntösben, gazdag tartalommal jelenik meg a Tiszántúl. Munkatársaink dolgozataik legjavával keresték fel lapunkat s tartalmas ünnepi számunk terjedelmével és színvonalával vetekedik a fővárosi lapokkal. Mai számunk főbb cikkei a következők:

A főlapon.

Dr. Krüger Aladár, Karácsonyi harangszó. (Vezércikk).

Kincs István: Betegnél. (Tárca.)
Ezeket kívül cikkek, hírek, egyet, irodalom, színház, regény és törvényszék egészítik ki a főlap rendes tartalmát.

A mellékleten:

Migléczy György: Karácsony (vers).
Mányiné. Prigl Olga: Vér.

Dr. Krüger Aladár: Jánoska (vers).
Özv. Személyiné: A hozomány kérdése.
Endrődi: Költeményeiből (2 vers).
Szilágyi Dózsa: Krisztus az emberiség életéről.

László: Mint pillangót (vers).

Boér Margit: Karácsony.

Széles István: Öreg regények (vers).

Kacz inszky: Hangjátzó masina.

Farkas Imre: Haldoklás (vers).

Sigmond Andor: A házasságok és válások.

Karafiáth: Csend volt (vers).

Winkler fordítása: Könyvgyűjtő.

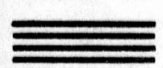
* A Szentföld — vetített képekben

A nagyváradi katolikus kör vetített estélyeinek gazdag sorozatából is kiválik a keddi, december 27-iki előadás. Ez alkalommal dr. *Pataky Arnold* papnöveldei tanár, aki ez évben utazta be a Szentföldet, vetített képek kíséretében tart előadást Assia azon részéről, ahol a kereszténység bölcsője ringott. A kiváló tudós közvetlen benyomások és tapasztalatok alapján ismerteti a Szentföldet, amelynek legnevezetesebb és legszebb pontjait 80 pompás színes vetített képben varázsolja a szemlélő elé. Az előadás kezdete délután 5 órakor.

* **Ülések a városházán.** December 27-én, kedden délután 4 órakor Nagyvárad város vámfelügyelő bizottsága; — december 30-án, pénteken délután 3 órakor pedig a pénzügyi szakbizottság tart ülést a városházán.

* **Karácsonyi hangverseny a Vigadóban.** Amint jeleztük, karácsony másodnapján, hétfőn délután az Országos Gyermekszanatórium javára a Vigadó dísztermében *Hlatky Eodre* főispán és *Rimler Károly* polgármester felkérése folytán a nagyváradi jótékony nőegyletek vezetőiből alakult hölgybizottság sétahangversenyt rendez. Ezen a szépséges ünnepen, a családi örömeik ünnepén mindenki megérti, hogy milyen nemes céllal fáradoztak a rendezők a mulatság körül és hogy minél szebb legyen a szegény beteg gyermekek javára az anyagi siker bizonyára zsufozásig tölti meg a közönség a Vigadó nagytermét. Már nem lesz alkalmunk újabb meleg sorokat írni a karácsonyi hangversenyéről, ezért most közzük a lelkére mindenkinek, hogy ezen a kedves, jótékony ünnepélyen ott legyen, aki teheti. Az előkelő hölgybizottság buzgólkodása a legjobb biztosíték arra, hogy a hangverseny műsora nagyon értékes lesz. Semmi reklámot nem bocsájtottak ki, a műsort is titokban tartják, mert nagy meglepetésekkel akarnak kedveskedni. Mi tudjuk, hogy frappáns jelenetekben fognak fellépni *Zsigmondi Anna*, *Tisza Karola*, *Gózon Gyula* s a színház több jelese. A 101. gyalogezred zenekara hangversenyt ad. Lesz kabaré-szám, tréfás jelenet, bohóság s különösen a gyermekek jutnak nagy-szerű élvezethez. A jegyek nagyon olcsók: Páholyjegy 5 korona, páholyülés 1 korona földszinti ülőhely 1 korona. Karzat 40 fill., ifjúsági és gyermekjegy 60 fillér. Jegyek hangverseny előtt délután 3—4 óráig a Vigadóban válthatók. A hangverseny hétfőn délután 4 órakor lesz.

* **Adomány a Ferenc József alapra.** *Bunyitay Vince* apát-kanonok Biharmegye Ferenc József szegényalapja javára 100 koronát adományozott.

Elegáns blousok,

a karácsonyi és újévi ünnepekre

Nagyvárad

Zöldfa-utczán szerezhetők be.

Szolid kiszolgálás!

aljak, pongyolák női és leányka kabátok, gyermekruha különlegességek, tekintettel

leszállított, olcsó árban csakis Hevesi „Párisi nagy áruházában“

Kitűnő reklám szöveget aljak már 175-től.

Rendkívül olcsó árak!

* **Tanárok előléptetése.** A vallás és közoktatási miniszter *Vidovich Béla* és *Katona József* nagyváradai állami főreáliskolai rendes tanárokat VIII. fizetési osztály 3. fokozatába nevezte ki.

* **Vasutasok karácsonyi ajándéka.** Karácsony ünnepe meghozta a vasutasok egy részének az örömet. A m. államvasutak igazgatósága évenként egy fél millió koronánál nagyobb összeget ad a szorgalmasabb, kiválóbb vasutasok jutalmazására. Ez évben még nagyobb összeget juttatott az igazgatóság, amelynek tetemes része a kolozsvári vasuti üzletvezetőség kötelékébe tartozó vasutasoknak jutott. A nagyváradai vasutasok közül több mint 150-en részesültek jutalomban, akiknek tegnap osztották ki a megfelelő összegeket. A Nagyvárad állomáson *Butyka Lajos* állomásfőnök, a várad-velencei állomáson *Algai Ignác* állomásfőnök, a fűtőháznál *Tolnay Miksa* fűtőházi főnök, a nagyvárad-vaskóhi osztálymérnökségnél *Polgár Frigyes* főmérnök, a nagyváradai osztálymérnökségnél *Verő Zsigmond* főmérnök, a vésztfő-hollódi osztálymérnökségnél *Szentlélek Kálmán* főmérnök osztották ki a jutalmakat, a jutalmazásra kijelölt kiválóbb vasutasok között. A legkisebb jutalom 30 korona, a legnagyobb pedig 400 korona volt. Csak természetes, hogy az egész évben sokat fáradt vasutasok között nagy örömet okozott a karácsonyi ajándék, amely egyúttal elismerése is fáradhatatlan tevékenységüknek.

* **Ipari munkások jutalmazása.** A kereskedelmi miniszter mintegy 5 év óta évenként elismerő okleveleket és 100—100 korona jutalmat ad bizonyos számú olyan ipari munkásoknak, akik szakiparukban kiváló szorgalmat fejtenek ki s hosszabb ideig, legalább 15 évig működnek ugyanazon műhelyben vagy ipartelepén. A nagyváradai kereskedelmi és iparkamara területén évenként négy ilyen kiváló munkást részesít a miniszter a jutalomban, akiket a kamara ajánl, a jelentkezők közül a miniszter figyelmébe. Azonkívül elhatározta a kamara, hogy a saját pénztárából is részesít két ilyen kiváló ipari munkást ez évben 50—50 korona jutalomban és elismerő oklevélben. A kereskedelmi miniszter tegnap küldte le az általa megjutalmazott munkások névjegyzékét, amely szerint a 100—100 korona jutalmat és az elismerő oklevelet a következőknek adományozta: *Sleifer Károly* fényképész segéd a Lojanek cégnél; *Vörös József* bányamunkás a felső-dernai aszfaltbányában; *Horváth József* asztalos segéd-Gödény Sándor asztalosnál; *Albringer Ferenc* malommunkás az Egyesült nagyváradai László- és Hnyady malom részvénytársaságnál. Továbbá köszönettel tudomásul vette a miniszter, hogy a kamara saját pénztárából az 50—50 korona jutalmakat és elismerő oklevelet *Orenics Alajos* könyvkötő művezetőnek a Lévai-féle könyvkötészetben és *Ohlbaum Farkas* gázgyári alkalmazottnak adja. A jutalomnak ünnepélyes kiosztása szerdán, december hó 28 án délután 3 órakor a kamara dísztermében tartandó ülésen megy végbe.

* **Kinevezés.** A kultuszminiszter *Császár Dezső* kasszántói ref. felekezeti elemi iskolai tanítót a sonkolyosi állami elemi népiskolához rendes tanítónak nevezte ki.

* **Az árvák karácsonya Nagyszalontán.** A nagyszalontai lelecek és árvák részére szép karácsonyfa ünnepély folyt le tegnap este. A lelecek részére felállított karácsonyfa gazdagon volt megrakva a közönség adakozása folytán összegyűlt ajándékokkal. Az árva gyermekek részére *Popraczky Ilon* gyűjtött össze igen szép összeget, melyből szintén díszes karácsonyfát állítottak az árvák részére. Mindkét ünnepély a nagyszalontai intelligencia jelenléte mellett folyt le.

* **Secessiós festészet.** Földbirtokos: Nem sajnálom a pénzt művész ur, de úgy fesse meg az arcképemet, hogy a kutyám is megismerjen.

Secessiós művész: Óh nagyságos ur, legyen nyugodt. En csakis olyan képet festek, hogy a kutyája ismeri meg.

* **Elhunyt jegyző.** A jegyzői karnak gyászja van. A testület egyik legrégebb tagja *Biró László* hegyközüjlaki jegyző hétfőn meghalt. A halálesetről egyáltalán senkit sem értesítettek s így most utólag meglepetéssel vett tudomást róla mindenki. Birót még a hetvenes években választották meg a hegyközüjlaki jegyzőségbe és azóta a legnagyobb meglepedésre teljesítette hivatását. Roppant visszavonult életet élt s minden idejét hivatalának szentelte. Az utóbbi időben végegyengülés jelei mutatkoztak rajta s ennek dacára is hivatalát nem hanyagolta el. Csak legutóbb, amikor már betegsége annyira erőt vett rajta, hogy képtelen volt dolgozni, kért 3 havi szabadságot, amit meg is kapott. Ezt a szabadságot 3 napig élvezte s rövid szenvedés után meghalt. Temetése igen egyszerű keretek között s csak a község részvétele mellett ment végbe. A halálesetről gyászjelentést az elhunyt határozott kívánságára nem adtak ki.

* **Jövedelmek bevallása adókiivetés céljára.** A nagyváradai városi adóhivatal hirdelményekben hívja fel az adózó közönséget, hogy a III. oszt. kereseti adó alá tartozó jövedelmeket, valamint a IV. oszt. kereseti adó alá tartozó jövedelmeket 1911. január 20-ig, továbbá a tőkekamat- és járadékadó alá tartozó jövedelmeket ugyancsak január 20-ig vallják be, mert ellen esetben a törvényes büntetéssel sújtatnak. — Figyelmeztetjük ezuttal a föld- és házbirtokosokat, hogy az ingatlanuk után járó általános jövedelmi pótdadónál számításba veendő kamatterheket 1911. január 1-től 31-ig a városi adóhivatalnál szabályszerűen jelentésük b., különben elvesznek a kedvezménytől. A bejelentéshez szükséges blankettákat a városi adóhivatal ingyen szolgáltatja ki.

* **A Messenger Boy** intézmény mint majdnem a legtöbb modern és ügyes dolog, Amerikából származott hozzánk. Ott ezek a fürge kerékpárosok teljesítik a táviratok kézbesítését, inkassálják a kereskedők és iparosok kintlévőségeit, viszik a hordozható reklám táblákat, elárasztják a várost röpcedulákkal, az idegeneket kalauzolják, rendelkezésre állanak a bevásárlóknak a kézi csomagok vitelével, szolgálnak mint ideiglenes inasok, elhozzák az otthon felejtett esernyőt, felöltőt vagy kapuculcsot; no meg aztán — hiszen Amerikában is van szerelem — közvetítik a szerelmesek leveleit üzeneteit, és küldeményeit. — Ilyen vállalat Nagyváradon a Sas-palota, Zöldfa-passzage-ban van. Telefon száma 693.

* **Eljegyzés:** Ma tartja eljegyzését *Dévald László*, az ipartestület törekvő titkára *Boros Ferenc* malomtulajdonos kedves leányával, *Mancuskával*, *Tenkén*.

* **Sártenger a megyében.** Tudósítónk mindenünne teneketlen sártengerről tesznek jelentést. A sok esőzés folytán a vicinális utak és községi utak annyira megromlottak, hogy a legtöbb helyen járhatatlanok. Egyes községek között az összeköttetés teljesen megszakadt. Különösen rosszak az utak az alföldi járásokban. Tegnap az okányi postahivatal jelentést tett a postaigazgatósághoz, hogy az okányi ut annyira rossz, hogy a postát szekéren sem képes továbbítani. Es így van ez mindenfelé. Ha rövid időn belül meg nem változik az idő, úgy minden falu egy-egy sziget lesz a sártengerben.

* **Halálos erdőirtás.** Remec község határában tegnap halálos kimenetelű szerencsétlenség történt. A *Vále Náltye* nevű hegyen több munkás erdőirtással foglalkozott és egymás után döntögették az izmos száifákat. Az egyik hatalmas fánál azonban valami okból nem jól sikerült a döntés és a fa éppen ellenkezőleg a nem várt irányban dőlt, maga alá temetve három munkást. *Onucz János* azonnal meghalt, míg *Kocz János* és *Hotye Stefán* csak súlyos sérüléseket szenvedtek. Az ügyben megindult a vizsgálat.

* **Gyilkos gőzmalom.** Tegnapra virradó éjjel beszállították a biharmegyei kórházba *Tenkéről Fodor Gyula* 16 éves molnárinaszt, akit *Szentiványi* és *Nagy* gőzmalomban az egyik kerék hajtósíjja elkapott és összeroncolt. A szerencsétlenül járt fiu oly sok vért vesztett, hogy kihallgatható már nem volt. Elejtett szavaiból az tűnik ki, hogy munka közben észre vette, hogy az egyik gép nem működik kellő gyorsasággal, mert a hajtó síj össze van rajta csavarodva. Erre a működésben levő gép kerekén a síjat megakartta igazítani, a síj azonban elkapta és balkarját valószínűleg darabokra törte, jobb combját pedig szintén összeroncolta. A szerencsétlenül járt fiu tegnap hajnalban kiszilveredett.

Különlegességek

r ö v i d á r u k b a n .

Keztyük, fátyolok, harisnyák, shawlok és gombok kiárusítás miatt nagyon olcsón lesznek elárusítva

TÁTRAY GUSZTÁV

Rákóczi-ut 4. sz. — Telefon 783.

x **Női ruhák vásárlásánál** felhívjuk olvasóink figyelmét az izléses áruiról elismert *Hevesi ruházának* megtekintésére. Nagyvárad Zöldfa utca.

Házlebontás miatt!

Az összes raktáron levő **brilláns-gyémánt, arany ékszerek és ezüst disztárgyak,** valamint **evőeszközök, karácsonyi és alkalmi ajándéktárgyak, arany és ezüst zseborák, mérsékelt szolid áron eladatnak.**

Nagyrabecsült vevői és a t. közönség szives figyelmébe ajánlja ezen körülményt.

Tisztelettel **KOLOSVÁRY SÁNDOR** ékszerész. Nagyvárad, Bémer-tér.

Hirdetés.

Kir. közjegyzői irodámat Nagyváradon, Kossuth Lajos-utca 4. sz. alatt (MEZEY-ház) megnyitottam.

Nagyvárad, 1910. decz. 17.

Dr. Örley György,

kir. közjegyző.

* **Magánvizsgára** sikerrel előkészít egy nagy gyakorlattal bíró nyugalmazott főgimnáziumi tanár. Már eddig is több tanítványt vizsgáztatott le kitűnő sikerrel. Megkeresések Bethlen-utca 1 szám alatti lakására intézendők.

Karácsonyi

és
Ujévi ajándék
és
játéktárgyak

Baba klinika, legolcsóbban
GÁL FERENCNÉL,
játék- díszmű és hangszerkereskedőnél,
Nvárad, Rákóci-ut, Bazár-épület.

x **Villamos csillárt** ne vásároljon, berendezést ne készítsen, míg **Stern** nel a Bémer-téren nem beszél, felvilágosítok bárkit, ha nem is vásárol nálam. Terveket díjmentesen készítek Raktáron tartok villamos és gáz főzőket, vasalókat, Wolfram és izzó lámpákat gyári áron házhoz szállítok. Bémer-tér 3. Telefon 556

Női felöltők

legnagyobb választékban és

legolcsóbb

árban legjobban

„Löwy P. és Társa“ cégnél

kaphatók.

Zöldfa-utca II. szám,
(a Zöldfa-átjáróval szemben.)

x **Székely-féle javaslat és a jogi vizsgák.** Minthogy a Székely-féle javaslatból pár hónap múlva törvényes, mindazok, akik a törvény életbeléptéig doktorátust nem szereznek, csak két évvel később lehetnek önálló ügyvédek. Aki azt akarják, hogy az új törvény reájuk ki ne hasson és így két évet nyerjenek, forduljanak a dr. Dobó jogi szemináriumhoz (Kolozsvár, Bolyai-u. 3.), melynek segítségével hat hét alatt lehetnek egy szigorlatot. Ez annál is inkább tanácsos, mert a beállott egyetemi rendszerváltozások következtében a szigorlatok anyaga aránytalanul megnagyobbodott. Az intézet kikölcsonzi tankönyveket helyettesítő, az összes szigorlati kérdéseket felölelő jegyzeteit, melyekből otthon előkészült jelölteket rövid rekupituláló kurzus során készíti elő. A »Jogi vizsgák letétele« c. most megjelent könyvet díjmentesen megküldi.

Karácsonyi ajándékul

a legmodernebb ékszer-tárgyak,
arany- és ezüst órák nagy választékban a legolcsóbb árban szereshetők be

JENNY JENŐ

órák és ékszerész-nél.
Szt. János-utca 39. sz.

x **Lloyd kávéház** ujonnan épített és fényesen berendezett téli kerthelyiségében december hó 25-én a következő pompás szórakoztató képek lesznek bemutatva: 1. Bonifációtól Ajaccioig. 2. A két fegyenc. 3. Német flotta. 4. Kis cipő. 4. Catalina. 6. Festett világ. 7. Láthatatlan ember. 8. Csak csendesesen. **Karácsony ünnep első napján dupla műsor lesz látható.** Beléptidij nincs. Előzékeny kiszolgálás. Kitűnő ételekről és italokról gondoskodik van. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri Hartstein és Örley kávéháztulajdonosok.

Ne vásároljon

addig mellfűzőt, haskötőt, egyenesen tartót, és Késmárkházi nadrágot, míg

Rosenfeld R.

Sas-passageban levő

miderraktárát

meg nem tekintette.

Értesítés.

Van szerencsénk a mélyen tisztelt háztulajdonos urak becses tudomására hozni, hogy **Óváry Lajos kályhás üzletét** átvettük s az eddigi szolid alapon folytatjuk

ÓVÁRY TESTVÉREK

cég alatt.

Kiváló jóságú modern és izléses kályháinkkal, pontos kiszolgálással és becsületes munkával óhajtjuk továbbra is mélyen tisztelt megrendelőink elismerését kinyerni s a boldogult elődünk által szerzett bizalmat továbbra is fentartani. A legdivatosabb és legegyszerűbb

cserépkályhák

állandóan raktáron vannak.

Javítási munkák a legrövidebb idő alatt eszközöltetnek. Nagybecsű megrendeléseiket kérve, vagyunk tisztelettel

Óváry Testvérek kályhás iparosok

(Óváry Lajos utódai).

Csengeri-utca 27. szám.

* **Magyar-német levelezést** bármely irodában olcsón vállalnék. Cím kiadóhivatalban.

Miért nem fáj a foga?!

Mert mindennap

Gyulantin

fog essenciával mosom.

Ez megóvja a barnulástól, lazulástól és romlástól, még a fogkövet is feloldja. Minden más fogmosót felülmúl kellemes ízével és a fogra amellettel teljesen ártalmatlan. A fogfájást egy perc alatt megszünteti.

Ára üvegenként 1.50 és 3 kor.

Kapható:

Sikli Józsefnél,

Nagyvárad, Körözs-utca 6.

És minden jobb fűszer és fodrász üzletben. — Megrendelésnél már két üvegtől bérmentve szállítom.

Minden gazda már meggyőződött arról, hogy a Korányi féle motorok a legtekintélyesebbek és legolcsóbbak. Mindenkinek saját érdekében áll, hogy ne silány rossz gépet vegyen, hanem feltétlenül jót és tartósat. A legnagyobb bizalommal tessék Korányi Viktor céghez fordulni. Budapest, Liszt Ferenc-tér 9. ki árjegyzéket ingyen és bérmentve küld.

EGYESÜLETEK.

A **legényegylet** új alapító tagja. **Mellau** István róm. kath. tanítóképezdeji hit-tanár 50 korával belépett a nagyváradi katolikus legényegylet alapító tagjai közzé. **Mellau** István tudvalevőleg évek során át igazgatója volt a legényegyletnek s hogy most is megtartotta iránta szeretetét, tanusította ezen áldozatkész adományával.

Baró **Hirsch Mór** jótékonsági egyesület (hétfőn) december 26 án délután 3 órakor a Rimanóczy éttermében (körösoldal) tartja XVI. évi közgyűlését, melyre a t. tagokat meghívja Rákos Vilmos, elnök.

Művészeti fényképészet

DAJKOVITS E.

Nagyvárad, Sas palota.

A mai naptól kezdve rendkívüli kedvezmény:

6 drb. matt platin visítkép . . 6 K.

6 drb. matt platin kabinetkép 12 K.

Vászonpapíron készült képek ugyanilyen árban a legfinomabb kivitelben. Menyegzői képekhez passepartout ingyen.

Tűzoltók gyűlése. A nagyváradai önkéntes tűzoltó egyesület holnap, karácsony hétfőjén délelőtt 10 órakor a Tűzoltó lakotya nagyteremben közgyűlést tart, melyen az egyesület alapító, pártoló és működő tagjai vehetnek részt. A gyűlésen az új tagok leteszik a fogadalmat, tárgyalják a zárszámadást, a jövő évi költségvetést és módosítják az alapszabályokat. Az egyesület tagjait a fontos közgyűlésen teljes számban és pontos időben való megjelenésre ez uton is kéri Lukács Ödön tűzoltó főparancsnok.

A vasuti raktár tolvaja.

Megfurta a hordókat.

A helybeli vasuti állomás főnöksége már régebbi idő óta tapasztalta, hogy valaki az állomási raktárt fosztogatja. Figyeltetni kezdte ezért a raktárt és pénteken délelőtt sikerült is megfogni a tettest Erdős József személyében, aki Pollák Pál szállítónak volt az alkalmazottja.

A sikerült fogásról a következő tudósításunk szól:

A figyelésre kirendelt vasuti alkalmazott pénteken délelőtt jelentette a főnökségnek, hogy valaki a raktárban jár. Az állomásfőnök a vasuti rendőri kirendeltséggel azonnal megjelent a raktárban és tényleg ott találták Erdős Józsefet, amint javában dolgozott egy boros hordó kifurásán. Mellette ott heverték a földön szerszámjai, egy lopó, furó és gumicső.

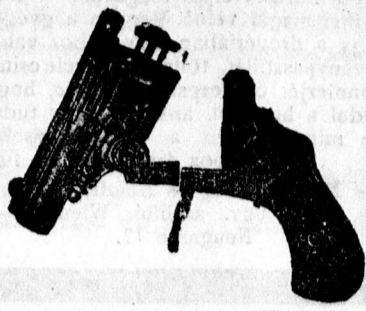
A rendőrség tovább kutatva, még más érdekes dolognak is a nyomára jött. Feltűnt, hogy az egyik padló fel van bontva és éppen a Pollák cég gyűjtő helyénél. Azonnal felvették a padlót és egy valószínűségi bazar tárult a néző elé. Volt ott 2 pár box férficipő, 5 doboz Fedák cipő krém, egy kis kötet gépszij és egy üres Cuba szivar doboz.

A rendőrség a tettenért tolvajt letartóztatta és széles körben megindította a nyomozást.

IRODALOM.

Az Élet. Az Élet karácsonyi száma gazdag és változatos tartalommal jelent meg. Vezércikket írt belé Prohászka Ottokár. Novellát Krudy Gyula és Kosztolányi Dezső. Kiemeljük H. G. Wells pompás novelláját, Hevesi Sándor dr. érdekes cikkét a középkori műisztériumokról, Erdős Renée művészeti ismertetését, Radványi Kálmán és Sirányi István cikkeit. Verseket Sik Sándortól, Turóczi Józseftől és Balla Ignációl közöl az Élet. Közli ezenkívül Lányi Ernő kottáját, a *Betlehemi legendát*. Rovatai frissek és elevenek. Az aktuális rajzokat Kürthy György rajzolta. Az egyetlen keresztény alapú álló magyar szép irodalmi lapot, mely második évfolyamát befejezve, szép sikerekre alapított biztos reménnyel indul a még szebbnek ígérkező jövőre, melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe. Előfizetési ára egy évre 20 korona.

Üzlet átvétel.

Üzlet átvétel.

Tisztelettel értesitem a nagyrabecsült fegyvertartó közönséget, hogy a 30 év óta fennálló SCHULLER ÁRPÁD-féle

puskaműves üzletet

átvettem és azt kellő szaktudással tovább vezetem. — Hivatkozva Pécssett 30 év óta létező és fennálló puskaműves üzletemre, amely kétszer lett aranyéremmel kitüntetve és pedig 1888. : Pécssett, 1907. kiállításon Pécssett. : Altalam készített vagy javított fegyverekért mindig kezességet vállalok. Régi fegyvereket használhatóvá átalakítok.

Tömeges pártfogást kérek

Ladányi József,

puskaműves,

Nagyvárad, Rákóczi-ut

Moskovits palota.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Vasárnap: d. u. Muzsikus leány. (Félhelyárakkal.) Este: Balkáni hercegnő.

Hétfő: d. u. Balga szüz. (Félhelyárakkal.) Este: Cigányszerelem.

Kedd: Karenin Anna.

Szerda: Meguntam Margitot. (Ujdonság.)

Csütörtök: Meguntam Margitot. (Ujdonság.)

Péntek: Meguntam Margitot. (Ujdonság.)

Ünnepi program. A két karácsonyi ünnepnapon négy előadást tartanak a színházban. Vasárnap délután Jarnó György operettjét, a Muzsikusleányt adják félhelyárakkal. A bájos zenéjű új operett címszerepét Zsigmond Anna kreálja. Este a szezon egyik legnagyobb sikerű darabját, a Balkáni hercegnőt adják. F. Károlyi Leona szép sikereket ért el a darabban, mint Baléria hercegnője, kitűnő partnerével, Asszonyi Lászlóval együtt. A közönség bizonyára örömmel fogja végignézni ismét játékukat. — Hétfőn délután ugyancsak félhelyárakkal a Balga szüzét adják. Az ünnepi műsor fénypontja kétségkívül a hétfő esti előadás lesz, amikor Lehár Ferenc szenzációs sikerű operettjét, a Cigányszerelemet játsszák.

Jupiter és társa. Szombaton Guthi Soma és Rákosi Viktor kitűnő humorú énekes bohózatát adják. Ez a pompás, mulattató dráma nagy sikert aratott Nagyváradon és így csak kellemesen érintheti a közönséget a föllevenítésre. Szilveszter estjén adják Jupiter és társát az előadás ezuttal hét órakor kezdődik.

TÁVIRATOK.

Veszedelembe jutott léghajósok.

Krakó, dec. 24.

(Saját tudósítónktól.) Egy paraszt ember egy üveget talált lakása előtt. Az üvegben levél volt, melyben 2 léghajós arról panaszkodik, hogy nagy veszedelembe vannak. A hatóság a veszélybe jutott léghajósok megmentése végett megtette az intézkedéseket. A léghajósok osztrák katonatisztek voltak.

A Verdi-színház pusztulása.

Milanó, dec. 25.

Tegnap este kigyulladt a Teatro Verdi, Olaszország legnagyobb színháza. Rövid idő alatt az egész épület földig égett. Hogy miképpen keletkezett a tűz, azt még nem lehet kideríteni, szerecsére jóval az előadás bevégezése után támadt a veszedelem. Drága díszletek és értékes jelmezek pusztultak el.

NYILTTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

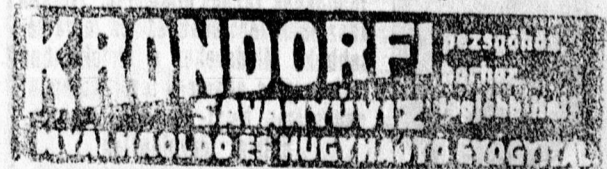
REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

Járványos betegségeknel

mint kolera, typhus vagy lázas betegségeknel fő a viz, legbiztosabb óvszer a

mint nyálka oldó szer, ugy magában, min meleg tejjel vegyítve köhögésnél, rekedtségél, fűdőhurtnál stb. legjobb gyógyszerrel ajánlatik. Nehzen emésztő, gyomorhurtnál kitűnő hatása van! Helyesítő gyógyital! — Kérjük minden kávéházban és vendéglőben bor vagy pezsgőből, mindenkinek kitűnően fog izleni.

Főraktár: Janky Antal utója cégél van.

Paróczay Mátyás

elsőrendű cipész üzlete

NAGYVÁRAD,

Nagy Sándor-utca 1. szám.

Rendelés szerint a legszebben készít
uri, női és gyermekcipőket

Vidéki megrendeléseknél elegendő egy használt cipő beküldése.

Igazságszolgáltatás.

§ **Drága becsületsértési pör.** Megírtuk egy pár hónappal ezelőtt, hogy **Flegmann Simon** nagyváradai ügyvédjelölt a törvényszéki épületeiben tetteleg inzultálta **Kálmán József** kollégáját. Az ügyet annak idején **Palánkay** járásbíró tárgyalta és **Flegmann Simon** 600 korona pénzbüntetésre ítélte. Az ítélet indokolásában ki volt fejtve, hogy azért kellett ilyen magas pénzbüntetést kiszabni, mert az incidens jogtudó emberek között történt és éppen az igazság csarnokában. Ennek dacára a Nagyváradai Napló méltánytalanul hirdette a pénzbüntetést és kritikában részesítette **Palánkay** járásbíró ítéletét. Most aztán a törvényszék, mint felelősségi bíróság az egyedüli illetékes fórum, egy vonás javítás nélkül helybenhagyta **Palánkay** járásbíró ítéletét.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Mindenki meggyőződést szeretnet arról, hogy a karácsonyi vásárra nagy választékban

órák, arany és ezüst ékszerek minden versenyt :- kizárva mily olcsóak :-

s így nem holmi selejtes, hanem jó minőségű órát és ékszert nagyon olcsón lehet vásárolni

Szilágyi Géza és Társa
órák és ékszerésznél
Rákóci-ut.

Telefon 630.

Vasuti órák.

NAGY MEGLEPETÉS

vár azon igen tisztelt hölgyekre, kik fűzőszükségleteiket nálam óhajtják beszerezni, mert egy bécsi gyár feloslása alkalmával nagy tömegvásárlást eszközöltem és abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy párisi és bécsi modellek után készült fűzőket gyári áron alul, 10% engedménnyel árulhatom.

Mérték után készült fűzőim a legjobbaknak vannak elismerve, gyorsan készülnek, legolcsóbbak és legtartósabbak. Mindezeket a birtokomban levő számos elismerő levél, valamint nagyszámú helyi- és vidéki megrendelőim igazolhatják.

Szíves pártfogásáért esedez

IZSÁK LIDIA, a Szilágyi-színház művésznőinek fűző szállítója.
Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 1. szám.

! Fűzők javítása és tisztítása gyorsan eszközöltetik. !
! Kezsmarszky-haskötők mérték után készíttetnek. !

Szép asszony — milyen színben van, hogyan néz ki?

A milyen színben lehet az ember, mikor rettenetes hurutot cipel magával! — De hát miért gyötri magát vele! Vegyen a gyógyszerárban vagy a drogériában egy doboz valódi szodeni ásványpasztillát, töltsen meg vele csinos kis bonbonniérjét és kezeskedem érte, hogy megszabadul a huruttól, anélkül, hogy tudná hogyan, de mindenesetre a legkellemesebb módon. Egy doboz ára 1 kor. 25 fillér.

Főképviselet Magyarország és Ausztria részére: W. Th. Guntzert cs. és k. udv. szállító, Wien, IV—1. Grosse Neugasse 17.

CZAPFALVI JÓZSEF

mázoló, épület és bútortestő

Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 11 szám.

Helyi és vidéki telefon szám: 1001.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkát u. m.: fa- és márvány utánzat készítését, épület, üzleti, kávéházi és gyógyszerári berendezések és bútorok festését, kerti bútorok zománcozását és porcellán utánzatot. Vidék megrendeléseket a legpontosabban készítek

Tisztelettel
358 Czapfalvi József.

Ifj. Rimanóczy Kálmán

műbutorgyára

Városi raktár Fő-u., Rimanóczy-palota.

Állandó bútorkiállítás. Egyes bútor-darabok avagy egész lakásberendezések, iparművészi tervezések és költségvetések díjmentesen eszközöltenek. Új szerkezetű service-asztalok mahagoni, palisander és citromfából. A Zsolnay-féle gyárak kizárólagos képviselője, eredeti gyári árak mellett.

Legelegánsabb és
:- legmodernebb :-

fényképek

külföldi tanulmányok és tapasztalatok alapján :-

Molnár Jenő

(Lojaneck utóda) műtermében.

Amit mindenkinek tudnia kell.

1 liter rum 1.50

1 deka tea —.08

Az ujjvárosi drogeriában a torony alatt.

Angol uri szabóság.

Az európai modern divatokkal lépést tartva, saját műhelyemben több évi külföldi tapasztalataim érvényesítve, hani és angol legjobb kelmékből raktáromon elsőrendű öltönyöket, télikabátokat stb. készítek megrendelés után.

A n. é. közönség figyelmét felhívom cégemre.
Tisztelettel

HÄBER és TÁRSA férfiszabó.

o Nagy Sándor-utca 1. szám. o

Törlesztéses kölcsön!

Feltételek:

Teljes árfolyam
5.65 annuitás.

LÁSZLÓ ERNŐ
bank és kereskedelmi irodája
Nagyvárad, Lévy-palota,
Ezredévi emlék tér sarok.

Mielőtt

az őszi és téli ruhaszükségleteiket beszereznék, ne mulasszák el

FRIEDLÄNDER
angol uri szabó cég

előnyös áraitól és eredeti angol szöveteinek kitűnő minőségéről és elegáns szabásáról meggyőződni.

Nagyvárad, Szt. János-utca.

Reggelizés előtt félpohár

Schmidthauer-féle

Használata valódi áldás gyomorbetegségeknek, székszorulásban szenvedőknek.

Kapható Nagyvárad és vidékén minden gyógyszerárban és jobb fűszerüzletben.

keserűvíz

Az elrontott gyomort 2-3 óra alatt teljesen rendbe hozza. Kis üveg 40 fill. Nagy üveg 60 fill.

Valódi amerikai

C i p ő k

és orosz kalucsnik leg-
o jobb minőségben, o

REICHARD - áruháza

:: czégnél kaphatók. ::

Dr. Bock Ármin

szemorvos

szemészeti rendelőjét

Zöldfa-utca 5. szám alatt

(Leitner-ház, földszint)

megnyitotta.

Nagy karácsonyi és ujévi
occasio Január 15-ig

Radó és Kertész

Kossuth-utca 2. szám.

Siessünk az ajándékokat megvenni,
most mig óriási a választék.

Bluz selyem különlegességek 43--60--70

Bluz bársonyok 55--70--85

120 széles ruha szövetek 28--38--50--58--70--85

140 széles kosztüm kelme 65--85

Jól mosható barkoték 13--17--25--30

Jó vászon és kanavász 1 vég 5 for. 50

Asztalneműek, valamint, az összes rak-
táron levő selyem, szövet és posztó
kendők, de különösen női fehéreneműek
teljesen leszállítva adatnak el

Menyasszonyi kelengye választékunk kü-
lönös figyelmet érdemelnek.

Ananas

Jamaika Rum

Gordon Staffod & Co.

londoni cégtől eredeti töltésben
a legfinomabb és legnemesebb

Jamaika rum teához.

Kizárólagos raktár:

Nagyvárad Tisztviselők Fogyasztási
Szövetkezeténél, Nagyvárad.

Czillér Imre

nagyáruházában

és

Szt. László-téri fiókjában

a

karácsonyi

occasio vásár

megkezdődött

és tekintettel a közeljövőben
történendő átköltözésre,

a raktár összes cikkei
igen olcsó árak mellett,

tehát a karácsonyi áraknál

is olcsóbban

kerülnek eladásra.

Uri- és női divatcikkek,

vászon és fehéreneműek,

kalapok, szőnyegek és

ruhaszövetek, mosókel-

mék, selymek és bárso-

nyok, szőrmék, keztyűk,

kézimunkák és hozzáva-

lók, piperecikkek, rövidárak

és szabókellékek.

FOGAK.

Ép gyökerek bennhagyásával
művészikivitelben szápadlás
nélkül is készít **kitűnő hir-**
nevé

Fogműtermében

Öz. Dr. Deákné

Nagyvárad, Kossuth-u. 2.

(Fekete Sással szemben.)

Földbirtok eladás.

A jankafalvai határban Bihar-Díószeg
vasútállomástól 2 kilométerre, 77 magyar
hold I. osztályú szántóföldből álló tagbirtok
1200 □ öles parcellákban eladó.

A vételhez 30 százalék készpénz szük-
séges, a vételár többi része előnyös kölcsön
útján fizettetik ki, amiről gondoskodva van.

Az ajánlatok 1911. évi Január
16-ig alulírottához nyújthatók be,
ahol az adásvételi feltételek s egyéb fölvilá-
gosítások is megszereshetők.

Nagyváradon, 1910. dec. havában

Dr. Imrik Gusztáv,

ügyvéd.

SAL FERENCZ-UTCZA, 15.

A Z I G A Z,

hogy sehol sem lehet oly kelle-
mesen szórakozni, mint

Kecskeméthy István

„NEMZETI“ vendéglőjében.

Karcos bor a legjavából kapható.
Kitűnő magyar konyha. A legjobb
fajborok. Abonánsok polgári árban
megegyezés szerint szolgáltatnak ki.

— Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

Belépti díj nincs.

A vidékiek találkozóhelye.

Szallodámban szobák 1 korona

— 60 fillértől kaphatók. —

Számos látogatás: tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a
NEMZETI-mű-
velődési és kávéház bérletje.

Mezey János és Tsa

fűszer, csemege üzlete
Nagyvárad, Szent László-tér,
Nagyvárad Takarékpénztár épület

karácsonyi ünnepekre

legelőnyösebb bevásárlási forrás.

Tisztán kezelt élelmi
cikkek, különleges faj-
kávék, rumok, theák,
thea sütemények, cse-
mege sajtok, erdelyi
almák.

Karácsonyfa díszek

dús választékban.

A n. é. közönség szíves látogatásait kérjük
tiszteléssel

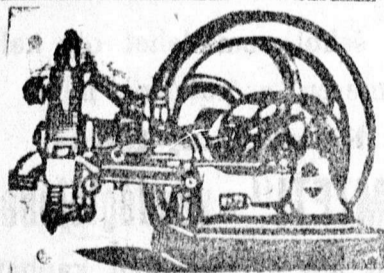
Mezey János és Társa

TELEFON: 249.

TELEFON: 249

Drezdai Motorgyár R.-Társ.

Németország egyik legrégebb és legnagyobb
motorgyára.

Szállít szakkörökben elismert
legjobb gyártmányu benzin-,
nyersolaj-, gáz- és petroleum-
motorokat és locomobilekat
valamint szívó gázmotorokat.

!! Meglepő újdonság !!
EGYETEMES GENERATORUNKAL
a tényleges lóerő óránként csak
körülbelül 1 fillérbe kerül.

Főképviselet:

Gellért Ignác és Tsa

Budapest, Teréz-körút 41. Telefon 12-91.

Legmesszebbmenő jótállás.
Kedvező fizetési feltételek

TÁTRAY és TARSAI

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Elvállal: Épület és mulakatos
munkákat, vízvezeték és csator-
názási munkákat, gyárak teljes
berendezését, közlműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és
ekéket, magánjárókat és cement-
ipari gépeket.

Biharvámegye legnagyobb gépjavító
műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

Vegyél!

Vegyen!

Vegyünk!

10. 13. és 17.

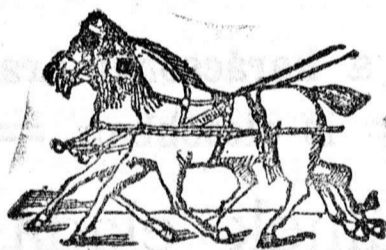
Koronáét

Moskovits Antonomiai cipőt

Nagyvárad

Kossuth-utca 5. gyár épület és
Bémer-tér, Fő-utca sarok.

Szent János-utca 48.

60 lóra való kész szerszám,

valamint nyeregyszer és bőrállítás.
Készítik finom kocsió szerszámok-
kat, bőrönd, ridikül és gépsziját s
minden e szakba vágó munkát.
Szíves pártfogást kérek.

Merza Kálmán szijgyártó.
Szent János utca 48.

„VITOL“

Kiváló szer köszvény, csusz,
hasogatás, rheuma-szaggyatás
ellen.

Este a fájdalommas testrészt be-
dörzsölgendő.

Kapható:

az „Arany Kereszt“
gyógyszertárban

Nagyvárad, Szt. László-tér (Városháza mellett.)

216

Őszi és téli

új divatkelmék

nagy választékban

már megérkeztek

az eddigi kelméktől teljesen
eltérő szövésű és színű finom
costüm kelmék páratlan nagy
választékban.

Szövetraktáram

egyik különleges osztályát
képezi hatalmas választék-
ban speciális

fekete és tegethof costüm kelmék,

melyek külön kikészítésünk
által teljesen cseppmentesek
és nem fényesednek ki

Allandó nagyraktár
selyem és dísz dolgokban.

Menyasszonyi kelengyék

női és férfi fehérműek, vá-
szon és asztalneműek, szőnyeg
és függöny óriási választékban.

Olosó szigorú szabott árak

Leitner Márton

országoshírű divatháza

Zöldfa-u. 5. Saját ház.

Telefon: 413 szám.

Minták vidékre bérmentve küldetnek.

Tessék a címre figyelni!

Amerikába

indulás Havréből minden szombaton, Bécsből minden kedden. Utazási jegyek a „Francia Vonatra“

Az amerikai vasutakra jegy bármely állomásról a vendes árakban kapható. Közlelbi felvilágosítással ingyen és portómentesen szolgál a

Francia Vonat irodája,

Bécs, IV. Wiedner Gurtel No. 12.
Gegenüber der Süd-u. Staatsbahn.

Tessék a címre figyelni!

Közgazdasági Korona Takaré- és Hitelszövetkezet.

Belépési felhívás

az 1911. január 1-én kezdődő

IV. évtársulatba.

A könnyű tőkegyűjtés és az olcsó kezes nélküli kölcsön közösen szereshető meg, ha valaki a Közgazdasági Korona Takaré- és hitelszövetkezet tagjává beiratkozik.

Ezen előnyökön kívül a Közgazdasági korona takaré- és hitelszövetkezet 1911. január 1-én kezdődő IV. évtársulat tagjai számára még módot nyújt jelentékeny nyereségre is azzal, hogy **vásárolt 25 db convertált Magyar Jelzalog hitelbank nyereségekötvényt**, amelyeknek nyereségei az évtársulat tagjait illetik meg arányosan.

Huzás évente 6-szor.

Évi főnyeresemény összege

2,050,000. korona.

A nyeresemény kötvények számai intézetünk helyiségében vannak kifüggesztve.

A belépés heti 1 kor üzletrésszel 3 egymásután következő évre kötelez. Három év múlva befizetett üzletrésszel kamattal és nyereséggel fizetnek ki.

Aki 3 hónapon át pontosan teljesíti befizetéseit, méltányos kamattal mellett kölcsönt vehet fel, minden néven nevezendő kezes nélkül.

A beiratási díj üzletrészenként 20 fillér és az üzletrésszel jegyezhető a körözött aláírási iven és a Közgazdasági korona takaré- és hitelszövetkezet üzlethelyiségében. (Közgazdasági Bank r.-t., Teleky-u. 10.)

A befizetések megkönnyítésére óvadékot tett szolgát alkalmaztunk, ki a helybeli tagokat a lakásukon keresi fel, a pénzt beszedi s a befizetést bélyegzőjével és aláírásával ismeri el.

Vidéki tagok postatakarékpénztári cheque-lapokat kapnak, melylyel befizetéseiket portómentesen eszközölhetik.

Nagyvárad, 1910. november 1.

KÖZGAZDASÁGI KORONA TAKARÉK-
ÉS HITELSZÖVETKEZET**IGAZGATÓSÁGA.****Eladó föld.**

Nagyváradtól 15 percnire fekvő mintegy 55 kat. hold kiterjedésű elsőrendű szántóföld a szükséges épületekkel ellátva egészben vagy parcellákban eladó.

A feltételek megtudhatók a Nagyváradon székelő **Központi Takarékpénztárnál.**

Értesítés.

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy Rákócy-ut 22 szám alatt III. számú

fiók péküzletet

nyitottam; hol kenyér és fehér finom sütemények kaphatók.

Tisztelettel

DEUTSCH BENJAMIN

sütőmester.

Müller Salamon utóda.

Belépési felhívás.**A Polgári Takaré- és Segély-Szövetkezet**

KOSSUTH LAJOS-UTCA 4. SZÁM.

1910 január 1-én megnyitja 16-ik évtársulatát.

Az igazgatóság ez uton felhívja Nagyvárad város és Biharvármegye t. közönségét az új évtársulatba való belépésre. A belépés tetszés szerinti számú törzsbetét jegyzésével történik, melyek mindegyike után hetenkint 1. kor. fizetendő a szövetkezet pénztárába. Vidéki tagok a befizetéseket postai csekk útján is eszközölhetik. Az új évtársulat 3 évig tart, melynek eltelte után a tagok az általuk ekként megtakarított tőkét az elért haszoneredményben való arányos részesedés mellett megkapják.

A szövetkezet célja, hogy tagjainak hitelének a heti befizetéséből tőkét gyűjtsön és hogy tagjai hitelének, keresetének és gazdálkodásának előmozdítása céljából nekik olcsó és kényelmes kölcsönöket nyújtson.

Kölcsönök adatainak:

- a heti befizetések 9-10 része erejéig minden további biztosíték nélkül;
- ingatlanokra;
- elégendő biztosítékot nyújtó közi zálogra;
- megfelelő kezesség mellett váltóra, kötelezvényre. A szövetkezetbe való belépés alkalmával törzsbetétenkint 50 fillér beiratási díj fizetendő és egy heti részlet befizetése után már mindenki megkapja törzsbetét könyvecskéjét.

Az új évtársulatba belépők részére kölcsönök már most folyósítanak. A kölcsönökről kiállított kötelezvények bélyeg- és illetékmentesek.

A belépni szándékozók felkértenek, hogy a felvétel iránt üzlethelyiségünkben (Kossuth Lajos-utca 4. sz.) mielőbb jelentkezni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1910 december hó.

Tisztelettel

„A Polgári takaré- és segély-szövetkezet“ igazgatósága.

Nagyvárad város**VILLAMOS MŰVE**

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa darabja 3.60 kor. 100 gyertyás 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindezenmű izzólámpa különlegességek, fényképlámpák ugyancsak legolcsóbb áron kaphatók.

Csillárok,**ívlámpák**

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. tárolótól 12 tárológig minden nagyságban

Elvállaljuk**villamos világítás**

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővíti sét, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletos szolgálat.

Villamos és műszaki felszerelési vállalat

Nagyvárad, Rákóczi-ut, 5.

Telefon és interurbán: 914.

A Magyar Siemens Schuckert művek képviselője. o-o Tantallampák gyári raktára. o-o Elektro és gépészmérnöki iroda.

Elvállal mindennemű villamvilágítási és erőátviteli munkákat, ivlámpák kezelését, szénpálczák szállítását, telefon, telegráf, villámháritók, csengő és jelző berendezéseket és javításokat. Raktáron tart modern és izléses villamos csillárokat, izzólámpákat lütfő- és főzőkészülékeket, motorokat és szellőztetőket.

Különlegesség: Szabadalmazott „SIMPLEX” vízsűrők. Szabadalmak kidolgozása és értékesítése.

Reichel Henrik,

elektro és gépészmérnök.

Védjegy: „Horgony”

**A Liniment. Capsici comp.,
a Horgony-Pain-Expeller**

pótléka
egy régiónak bizonyult háziszser, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult köszvényénél, oszónál és meghűléseknél.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K-80, K1.40 és K2.- és úgyszólván minden gyógyszerertárban kapható. — Főraktár: Török főzser gyógyszerésznél, Budapest. — Dr. Richter gyógyszerertára az „Arany orszlánhoz”, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

ROPS

biztonsági gyorsfőzőnek 1910-es modellje

rendkívül gyors és hatékony, melyet semmilyen más meg nem közelít, deegyszerűsített remek díszítéggel is.

Csakis ilyent tessék elfogadni!!

mert a régi modell nem lévén tökéletes, az 1910-es modellt óriási áldozattal tökéletesítve hoztuk forgalomba. Ennek alakja, művészi külszíne sőt és galvanóbronz, tökéletes minden részében, lapos alakú, erős az égője mely intenzív lángot ad, erős alkatrészei szét-szedhetők, tisztíthatók, cserélhetők.

Ezen tökéletes Ropsnak az ára is csak 4 K. Kapható minden szaküzletben, hol pótrészeket is árúsítanak.

ROPS FÉMÁRUGYAR R.T.

Budapest, V., 1. Váci-ut 74. szám.

Prospektus ingyenbérmentve küldetik.

Automobil

gépkocsi vállalat

Szakképzett, hosszú gyakorlattal bíró sofőrök vezetése mellett, 2 drb. elegáns, 50 és 40 lóerős teljesítményű gépkocsi, a világhírű „Renault” leghíresebb francia gyártmány és „Oppel” gyártmányai állanak rendelkezésre.

„Oppel” viteldij: Egy óra a városban 6 kor.

A fürdők egyikébe várakozás nélkül 6 kor.

A városon kívül minden kilom. 1 kor.

Fedett Renault viteldij: Egy óra a városban 8 kor.

A fürdők egyikébe várakozás nélkül 8 kor.

A városon kívül minden km. 1 K 20.

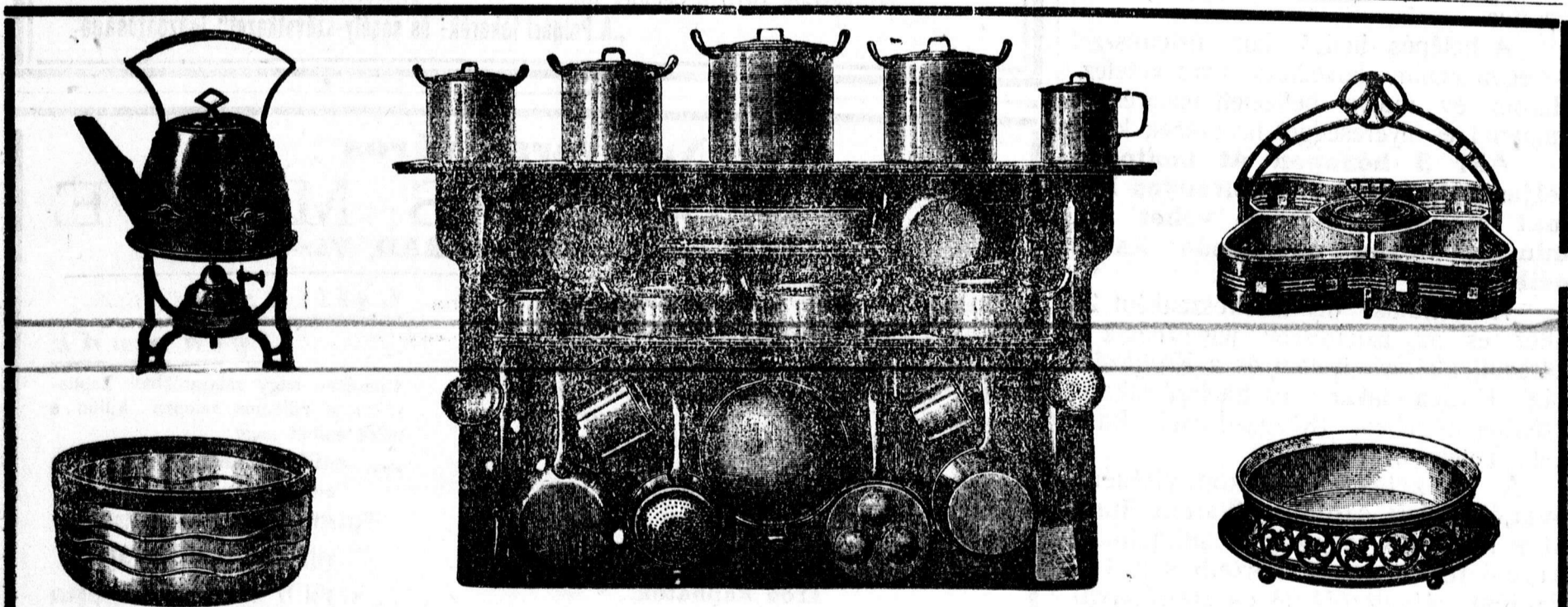
Várakozási idő megállapodás szerint.

Állandó éjjeli és nappali szolgálat.

Telefon 365. Garage: Szaniszló-u 47.

Hirdetések

felvétetnek a kiadóhivatalban.

Modern konyhaberendezések és háztartási különlegességek.

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

Nagyvárad, Rákóczi-ut. Telefon helyben és vidéken 390.

KARÁCSONY.

Karácsony- éj.

Karácsony fákról
Szeretet fénye
Száll ki — s mosolygva
Árad az éjbe,
Ünnepi éjbe.

Nyugszik a bú most;
Millió szívben
Öröm fakad, mint
Maga az Isten:
Áldva szeliden.

Oh! de nekem nincs
Soha egy perczem,
Melyben lehetne
Végre felednem.
Nyugton pihennem! . . .

Hütlen! . . . Miattad
Üldöz a bánat
S kergeti lelkem'
Árnyként utánad
Csak te utánad!

És lát e nagy éj
— Mint sápadt rémet —
Bolygani árván,
Keresve téged,
Büvös szépséged, . . .

Ragyog a templom
Ünnepi díszben;
Ének az ajkon,
Béke a szívben,
A **hívő** szívben.

Am az én bűm nem
Oszlik imától;
Szerelmem elzár
Ég mosolyától,
A hit szavától.

Szívemre tör az
Orgona — búgva:
„Neked a templom
Kárhozat útja:
Üdvét nem nyujta!”

„És nincs a földön,
Nincsen az égben,
Aki megváltson
És e szent éjben
Aki megvédjen!”

De nem! . . . A lelkem:
„Hazudsz!” — azt mondja . . .
Szemembe könnyet
Hajt a zsolozsma . . .
— Sirok, zokogva . . .

És elfeledve
Fájó szerelmet:
Jászol-bölcsődre
Hajtom a főmet,
Isteni gyermek!

S itt — hol egy világ
Gyötrelme, bűja,
Vigaszt talált, — itt
Én is ocsúdva
Éledek újra

S a multnak minden
Gyásza, keserve
Imává olvad
Össze szívembe,
Hozzád esengve:

Maradj velem, oh!
Juda reménye:
Ragyogd be lelkem'
Kegyelmek fénye,
Örökre védve!

Szent békecsillag!
Gyűlj ki felettem,
S a vér hatalmát,
Bűn diadalmát
Zuzd össze bennem:
Ne hagyj elveszнем!

Migléczy György

VER.

Irta: Mányiné Prgl Oliga.

A színházból ballagtak hazafelé úgy tíz óra tájt, nemes Bakucza András csizmadia mester a feleségével, született Petri Borbálával. Az este hűvös volt, gyér eső szitált a poros uton, a felleges ég mögül helyt-helyt kibuvó hold fénye s a boltajtók előtt pislogó gyér petróleumlámpák, együttesen se tudták megakadályozni, hogy Bakucza uram nagyokat ne botolják a sötétségben.

— Ne te, ne! — korholta önmagát, jámbor istenfélő ember létére nem fakadván egyéb káromló szókra, de a nemzetes asszony utóbb megsokalta ezt is. Hiszen mindig éppen akkor vágott szavába férje, amikor a leghatásosabban tudta utánozni a darabot.

Ujabb csetlés. De már erre felpattant Bakuczáné:

Ugyan az Isten áldja meg magát, hát nem tud egy kicsit a lába alá nézni, vagy az öregapja kincsét keresi, mi...

Köhögött András zavarában. Restelte a dolgot a felesége előtt, aki nagy tekintély volt az ő szemében. Pedig most éppenséggel ártatlan volt a dologban. Oldalt surrant el mellette valaki, valami asszonyszemély, annak a fodrára lépett rá, ami kibomlott hosszában s úgy rátekerződött a lábára, mint a kigyó. A tulajdonosnéja visszafordult s a holdvilág is épen abban a percben bujt elő egy nagy rongyosszélű fekete telleg mögül.

— Bocsánatot kérek, — mondta a fiatal nő s összefogta a könnyű ruháját. Egy kis apró leányt vezetett kézenfogva, arra takargatott egy berliner kendőt.

— A színészné, — sugta a férjének Petri Borbála és kíváncsian hajolt előre. Valahogy úgy egész közelről szeretne volna látni az asszonyt, aki tud sirni, netvetni parancs módra.

Megszólította, mint ahogy illik:

— Hazafelé, kedves nagysága?

A fiatal nő visszanezített, aztán hal-kan, bizonytalanul felelt:

— Igen...

A jó asszony tovább érdeklődött:

— És nem tetszik megfázni abban a lenge ruhában, kérem...

A kis lány elkezdett sirni s az asszony nem ért rá feleletre. Azt csicsisgatta.

De már erre Bakuczáné se fojthatta vissza a részvétét. Leguggolt a kisleány mellé s olyan édesen tudta vigasztalni, becézgetni, hogy az menten elhallgatott. Egyet, kettőt pisseget, aztán egész bizalmasan odasimult a ruhájához.

— Messzire tetszik lakni: — kérdezte újból Bakuczáné.

— Igen, vagy akarom mondani, magam se tudom, hogy lesz, — mondta az asszony bizonytalanul. Tetszik tudni, a szállásadónéknak egy kicsit goromba, s ha előre nem fizetünk neki, mindjárt ijesztget, hogy becsukja előlünk a kapuajtót. De azt hiszem, csak nem vette komolyan...

Bakucza uram is beleszólt erre:

— Csak nem is bolondult meg, hogy kizárja a nagyságát ebben a hűvös idő-

ben. Kérem, cudar egy idő ez és még csak augusztus...

A kis lány nem akarta elengedni a Bakuczáné szoknyáját, annak meg nagyon tetszett, hogy a gyerek úgy huzódik hozzá.

— Pedig nekem sohasem volt, — mondta és sóhajtott egyet. Tubicám, hajolt le hozzá újból s megcsókolta a kisleány arcát.

Az eső kezdett újból cseperegni s Bakucza uram, a felesége állítása szerint, először mondott életében okosat, amikor illedelmesen felkérte a színészné nagyságát, hogyha nem vetné meg szerény házukat, hát töltsé náluk az éjszakát.

Bakucza néni befektette őket a tiszta szobába s aztán reggelre azt álmodta, hogy reggel el sem ereszti onnan az asszonyt. A színházba eljárhatnak ingyen és nem kíván egyebet tőle. De nem is volt hűségesebb publikuma a társulatnak Bakuczáéknál. A derék csizmadia olykor akkora tapsolást vitt véghez a kérges tenyereivel, hogy a falak is megremegetek belé.

A kis lány persze hogy náluk maradt. A néhány nap alatt úgy a Bakuczáné szívéhez nőtt, hogy szinte egészen a magáénak gondolta. Dehogyan engedné el kóborolni, — mondta önérzettel, — még eltanulná tőlük. Pedig csak hiába, dologtalan faj ez a színésznép, becsületesebben megélné valamely más kenyéren.

Bakucza urnak se volt ellene kifogása.

Az anyjával megbeszélte, — persze úgy Isten nevében, hogy fizet a gyerekek minden hónap elején. És olyan igazán sirt, az asszony mikor elbucsuzott tőlük, úgy a lelkéből, hogy még a zörgős parasztszekérről is vissza integetett feléjük százszor is.

Négyen voltak fölpackolva a kocsira. A kövér színigazgató, a piros kalapos primadonna, a borotváltképű komikus és a Bakuczáné nagyságája, a kit „drámai szende“ névvel jegyezték meg a lila sokszorosító tintával irt színlapon.

De bizony esztendőről esztendőre kevesebb gázsit fizettek neki, mert hogy egyre lejjebb ment a szegény. Már kivágtott ruhát se tudott felvenni, olyan nagyon sovány volt a nyaka. Az ura kinezta sokszor amíg élt, — pletykálta fölé a primadonna, a kivel szintén beszédes lett Bakuczáné.

— No, hogy a jó Isten vezérelte hozzánk azt a kis angyalt, — mondogatta el olykor Bakuczáné, mikor a színésznéleányról beszélgettek. Mert bizony egészen a magukénak mondhatták, — alig esztendőre. A primadonna ugyanis volt olyan kegyelettel, hogy megírta Bakuczáéknak a hónap elején, a mikor a pénzt szokta küldeni a nagysága a kis leányért, hogy ne várják többé, mert az bizony már a másvilágról nem küldhet, ha addig még olyan pontosan fizetett is.

— Nyugodjék békével — mondta áhitattal Bakucza uram és keresztet vetett magára.

Nem leszel te azért árva — pityergett Baguczáné és ölébe kapta a színészyereket. Fejnevelünk, férjhez adunk, sokkal jobban jártál így, mintha az anyád nyomoruságára jutottál volna.

De az idő telt, mult. Szép karcsu leánnyá serdült a kis vézna színészyerek s ügyes volt mindenre. A kertben, Bakucza néni körül a konyhán, de még Bakucza bácsinak is úgy tudott segíteni, akár heti piackor, akár vásárkor. A nyájas, szép beszédével kétszer annyi portékát eladott, mint más. És aztán egyszer, — de csak Bakucza néni tudná azt elmondani olyan keservesen, siralmasan, mint ahogy történt — vásárra mentek, — hogy ugyan minek is mentek el!

Az uton visszafordulhattak volna, mert a kocsirudja is eltörött, de ők nem gondoltak semmi rosszra. Ment is minden pompásan; az idő szép volt, a népség csak úgy toladott a ponyva alatt, annyi volt a vásárló. Bakucza néni a férjével elment a szücsök felé, hogy majd bundát nézzenek. Ott alkudoztak majd egy óráig; hiszen ráértek, a maguk sátorában a leány és Miska inas foglalatoskodott. Gyors eszü, kezü mindkettő. Ki is választották nagysokára a legszebbiket s leolvasták a szücs markába szép csengő ezüst forintokban, avval ballagtak tovább.

No és mit látnak. A Miska odaül a sátor falához és sir, sir. A szurtos tenyerétől csupa mocsok volt az arca. Még megrázogatta kedélyesen a gazdája:

— Hát téged mi lelt, bolond?

— A kisasszony, — nyögte keservesen Miska — a kisasszony... Elment a komédiás urral és azt mondta: Isten áldjon meg Miska, csak akkor látsz te már engem, ha bársonyhintóval állok meg Bakucza bácsiék előtt... Ezt a kis cédulát hagyta gazdáméknak...

Abban is csak ez állott éppen. Pártfogója akadt, aki kitaníttatja színésznőnek, le fog előtte borulni a világ és akkor bársonyos hintóval fog eljönni a jó Bakucza bácsiért és Bakucza néniért, ne is keressék addig...

Csak megsápadt az egypár ember, de nem szólt, nem sirt. Csak kocsin, ahogy hazafelé mentek, fennülve a nagy vasalt lánán, néztek egymásra szomorúan s az egyik a másikkal mondta:

— Tudtam, hogy nem lesz benne köszönet, tudtam, a vére olyan, az...

— Tudtam, megmondtam régen, — bölintott az asszony, pedig dehogytudták, dehogygondolták volna róla.

Az asszony olykor megtörülte a szemét a kötőjével, a vásáros kocsik eléjük hajtottak és nagy port vertek fel, azt hozta okul, hogy Bakucza uram rászólt:

— Ugyan ne sirasd...

...Evek multán, nemes Bakucza András csizmadia mestert és feleségét született Petri Borbálát a vidéki színtársulatok egy zománczott ezüst babérkoszorúval lepték meg, mint a színművészet nagylelkű pártfogóit. Pedig ha tudták volna, hogy az az egypár ember csak azért járt hűségesen az ő sokszor siralmas, nyomoruságos komédiáikra, hogy a hűvös, csepergős éjszakán haza bandukolva találhassanak egy vékony, sápadt alakot, akitől megkérdézhessék:

— Nem tázik kérem abban a lenge ruhában?

A bársonyhintót nem várták soha...

Jánoska.

Sűrű pihékben hull a hó a földre.
Jánoska megy, megy ki a temetőbe.
Cipőcskéjében lába csupa hó:
Az a cipő tán nem volt soha jó!
Ruháskáján befujdogál a szél;
En nem tudom, mit suttog, mit beszél,
De éles, zord szavától közbe-közbe
Kicsordul néha a Jánoska könnye,
Ugy megy a temetőbe . . .

Otthon pedig — de milyen otthon az!
A négy fal és a padló rég csupasz.
Piszkos, rossz szalma az egyik sarokba'—
Vadállatoknak is külföld az odva —
Otthon pedig a meztelen falak
Civódástól tovább visszhangzanak.
„Hát éhen vesszünk? Lopod a napot,
Mikor van munkabíró két karod?
Henyélsz naphosszat vagy korcsmába jársz,
Mig minket senyveszt éhség és a láz?
Két napja nincs egy falat kenyérünk.
Éjjel e rothadt szalmán heverünk
S tüzelünk nincs már mit vagy két hete.“
„Nincs, hát nincs. Eddig van. Érd be vele!“
„Nem addig az! Mig volt erő karomban,
Kenyérért, fáért néked sohse szóltam.
Jánoskát is — csak gondold vissza rája!
Kettőnk közül ugyan melyik ruházta?
De most itt fekszem lázban, betegen,
Éhezve, mig te nézed szivtelen,
Hogy pusztulunk el én meg a fiad
A renyhéséged, gazságod miatt!“

Jánoska fényes ablakok alatt
Fázódva, szóltan, sietett, haladt.
Ugy elgondolta: „Istenkém, ha egyszer
Az ő szobájuk megtelnék meleggel!
Kályhában tűz, kenyér az asztalon,
Fehér kis függöny minden ablakon,
S nem haragudnék apa meg anya,
Beh szép is volna! Mint volt valaha . . .“

A férfi néhány percig hallgatott.
„Bolond beszéd mind. Azt sem tudhatod,
Miket beszélsz. Nem látod, hogy nekem
Fáj szenvedéstem ezerszeresen?
Talán én ágyban alszom s hússal élek?
Itt koplalok Jánoskával s tevéled,
Mert így kívánja ezt a becsület,
Mert erre tettem férfieskümet.
Elég volt végre a rabszolgaságból!
A proletárok vére harcra lángol!
Mi dolgozunk, mi kinlódunk s a bérünk
Alig hogy futja zabkenyérre nekünk.
Lakásunk: pince. Rossz rongy a ruhánk.
Minden betegség lesve les reánk.
De önekik jut részül, a mi jó,
Palota, pezsgő, gyémánt, dáridó,
Nekik, kik azt se tudják, mi a munka,
Csak zsarnokul születnek a nyakunkra
S ott ülnek addig, mig majd a halál
Urat, rabszolgát egyként lekaszál.
Nos hát elég volt. Fölkelünk a porból,
Mint kél a szélvész, mely pusztítva rombol!
Lerázzuk a sok ránk tapadt piócsát,
Kik vérünk szívják, testünket kiozzák,
S azt mondjuk: most majd szerepet cserélünk!
Dolgozzatok ti is kissé s mi nézzük,
Hogy mit szól finom, ápolat kezetek,
Ha szerszámot kell kézbe venniük!
Egy éjszaka — ma éppen két hete —
Mind sztrájkba léptünk. Nem volt ellene

Egy szó, egy hang sem. Testvérek vagyunk,
Egymásért élünk, együtt meghalunk!
Nyolc óra munka s dupla bér a cél,
Nem rettent vissza semminő veszély,
Szurony, rendőrség, ágyu, hadsereg
Mi ellenünk hiába küzdenek.
Mindnyájan egyért s egy mindenkiért:
Ehhez csupán a proletárhad ért!
Jöhet erőszak, jöhet csábító:
Köztünk nincs gyöngye, nincsen áruló
S a harcot, amig diadalra válik,
Végig harcoljuk, bár az éhhalálig!“

Jánoska künn, a temető előtt
Megáll egy percre. Megborzong. Kijött
S most visszaretten. Oly sötét az éj
S ott benn, — ki tudja — éppen visszatér
Valamely lélek hófehér lepelben
S a sirhantok közt, amint tovalebbről
Feléje nyújtja csontos, hosszú karját —
Amott egy másik — üzik, megragadják —
Borzasztó! Nem, nem lép a temetőbe!
De a parancs — atyjának durva ökle —
S anyjának lázas, bús, kisírt szeme,
Mely forró, kérő könnyel volt tele . . .
Keresztet vetve az éji sötétben,
Elszántan szökken át a kerítésen.

Otthon csend. Végre így szól a beteg:
„Jól van. Legyen. Én könnyen szenvedek,
Hiszen örökké nem tart semmi, semmi.
Csak a Jánoskát ne látnám szenvedni!
Most is szegénykét, még csak meg se szánod,
Kikergetted, a mért didergett, fázott!
A temetőbe küldted lopni fát!
Nem félsz, hogy Isten karja sújt le rád?“
A férj felcsattan: „Most, most már elég!
Fa kellett nektek pár perccel elébb.
Nincs. Lopni kell. Ha én lopok, bezárnak.
A sorsa ez az éhes proletárnak.
Az úri tolvaj mind selyembe jár,
Börtön lakója csak a proletár.
Hát menjen fáért az a kis gyerek,
S nehogy bántsák az élő emberek,
Holtaktól hozzon fát. A temetőben
Ki jár most? Senki. Elhozhatja csöndben.
Egy-két kereszt — mi az? Ki látja meg?
Annak a holtnak úgyis fűtenek,
Fa sem kell hozzá, a szénnel se csalják!“
„Uram, ne halld káromló, bűnös ajkát!“

Az ajtó zárja csattan, szárnya robban,
Jánoska ront be szőnyű izgalomban.
Arca verejték, minden izma reszket,
Kezében hoz egy szürke fakeresztet.
„Itt van!“ S ledobban. „Jaj, úgy érzem,
Utánam fut egy ember szüntelen,
Azt hittem, megfog — itt van a kereszt —
Apám nem bántasz? Nézd, elhoztam ezt —“

Mohón kap rajta egyszerre a férfi.
Korhadó fenyőfa. Megforgatja, nézi
S betűzgeti, mi is volt rája róva?
S kiolvas egy kopott nevet: Jánoska.

Jánoska! Hát másé is volt e név?
Egy kis fiúé — a kora tiz év,
Mint itt ezé — talán úgy is szerették,
S nem csókolhatják már, csak sirkesztjét —
Jánoska! Mily kedves, vidám fiú!
S e név most mégis olyan szomorú!
Jánoska! Összenéz a nő, a férfi.

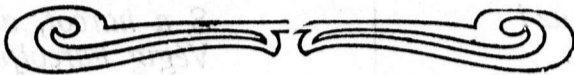
Ott benn mindkettő béke csókját érzi.
Nagy, mélységes csend. Mind a kettő látja,
Hogy könnyben ég a másik szeme párja.
Elnémult mindkettőnek bosszus ajka —
Kicsiny kereszt — s Jánoska neve rajta —

Az asszony sóhajt: „Holnap fölkelek.
Talán birom. Majd munkát keresek.“
A férfi megcsókolja hosszasan.
Csókjában, érzi, egész szíve van,
S szívének minden, minden dobbanása

Csak egy nevet kiált ki a világba:
Jánoska! Ezt az édes, szép nevet,
Melyet őriz az ellopott kereszt,
De amely mégis itt van e szobában,
És él, igen, él az ő kis fiában,
Kiért dolgozni, munkálkodni kell...
Lelkében im egy világ omlik el
S épülnek, érzi, uj, erős világok...

„Maradj. Reggelre majd munkába állok.“

Dr. Krüger Aladár.

A hozomány kérdése.

Irtta és a Szigligeti Társaság 1910. decz. 15-iki ülésén felolvasta:

Özv. dr. Személy Kálmáné.

Akik a mának és holnapnak tulságosan anyagias elveivel nincsenek kibékülve; szeretik hangoztatni, hogy a hozomány kérdését a mai korszellem vetette felszínre.

Nem is lehet tagadni, hogy ez a fontos nőkérdés csakugyan mai időben nyert a házasság tényezői között a szerelemnél sokkal nagyobb rangot, hogy ne mondjuk: egyeduralmat, ám mióta a történetbuvárok olyan régi nagy szerelmekről, minő az Antoniusé és Kleopátráé volt, lerántották a leplet s kimutatták, hogy tulajdonképpen nem is szerelmi, hanem hozomány ügy volt az egész viszonyuk; azóta senki nem vonhatja kétségbe a hozomány ősi eredetét.

Hiszen 7—8000 éves, meg régibb emlékek is tanúsítják, hogy a hozomány kérdése az ő korukból való. Egy ilyen 8000 éves ékirat-emléken olvasható:

„Ha egy apa leányának bizonyos összegű hozományt ígér, vagy írásban biztosít, — vagyona azonban később csökkenne; megmaradt vagyonához képest adjon leányának hozományt; veje azért nem emelhet panaszt ellene.“

Ha egy apa leányának bizonyos összegű hozományt ad és a leány magtalanul hal meg, a hozomány apjára száll vissza.

Egy asszony, ki hozományt vitt férje házába, ha gyermekei nincsenek és férje meghal, a hátramaradt vagyonból visszakapja egész hozományát.

Igy beszélnek az ékiratok, és csodálatos, hogy annyi ezer év után körülbelül ma is ilyen a hozomány jogi fogalma.

Ma is azon értékek adják a hozományt, melyeket a leány szülei, vagy bárki más a férjnek oly célból ad vagy biztosít a leány részére, hogy azokkal a háztartás terhei könnyítessenek. Ennek a hozománynak tulajdonosa a nő marad, de haszonélvezője a férj. Ha a házasság megszűnik, megszűnik a haszonélvezeti jog is. Vissza kell adni a hozományt az asszonynak, vagy ha az ő halála bontotta fel a házasságot; akkor a gyermekeinek, ha gyermekei nem maradtak, akkor a hozomány adójának.

A hozománynak ez volna ugyan a jogi meghatározása; de a gyakorlat sokszor meghazudtolja a jogi szabályt. A férj a hozomány birtokosának tartja magát s mire a nő föleszmél: a hozomány eluszott Monte-Carlóban. Viszont megeskik, hogy a nő él vissza a hozományával, nem ismeri el abban a férj rendelkezési jogát, elbizakodva gazdagságában, tulköltekezik és untalan érezteti, hogy ő viseli a háztartás terheit, amitől csakhamar pokollá lesz a családi élet és kívánatos a válás.

Alig van emberi intézmény, melyhez annyi boldogság és boldogtalanság, annyi gyönyörű-

ség, de annyi fájdalom is, meg a köny és vér tapadna, mint a hozományhoz.

Nagy szerepe van, nagy szerepe volt mindig úgy az egyesek, mint egész nemzetek történetében.

A százéves háborút a hozomány kérdése indította meg és hány 7 éves, meg 30 éves háboru dühöngött már érte — csendes házi tűzhelyeken!

Ráismerünk nyomaira nemzetünk történetében is. Árpádházi királyaink vitézségükön kívül nejeik hozományának is köszönhették előországait. Ha jól vesszük: a Habsburgok hozomány révén lettek magyar királyokká. Csodákat regélnek a magyar királyleányok hozományairól is. Különösen Szt. Erzsébetéről, II. András és Gertrudis leányaéről. „Három társzékérrel vitték — így szól a hagyomány — a 2 éves királykisasszony kincseit: aranyat, ezüstöt, drágakövet. És bizony itt közelfekvő a gyanu, hogy nem a szerelem, hanem a hozomány volt a frigykötő a német herceg és a 2 éves arája között. Szegény királyleány pedig lengerszenvedéssel fizetett azért a hozományért. Mire felnőtt, meghalt a vőlegénye és visszaküldték volna hazájába, mert terhére vált a Wartburgi udvarnak; csak hogy a hozományát is vissza kellett volna adni. Így aztán kerestek neki egy másik herceget és kinozták, üldözték a királyleányt haláláig.

Ez egy ismeretes példa; de hány ismeretlen, névtelen szenvedésről tudna beszélni a hozomány története; mégis olyan nagyon áhítoznak utána asszonyok, leányok, hogy révbe jussanak. De hiszen még a Nilusnak is az ország legszebb smaragdjaival vitték a menyasszonyt a régi egyiptomiak, amikor az aradás tetőpontján a legszebb szüzet bevetették tajtékzó hullámaiba. Am egyirányban szerényebbek a Nilusnál a mai házasulandók. Nem álmodoznak ők az ország legszebb szüzéről. Lehet a menyasszony kevésbé szép, kevésbé fiatal is, — csak nagy smaragdja, nagy hozománya legyen.

Ezt tapasztalván a mindennapi életben, be kell ismernünk, hogy a házasságnak ezen patinás és mégis modern tényezője nem áll egészen morális alapon. Csak az vigasztalhat bennünket, hogy nekünk nincs okunk érte pirulni, mert ki tudjuk mutatni, hogy a hozomány nem magyar találmány. Az eladó leány, meg a vőlegény (vövő legény) elnevezés mutatja, hogy a leányt megvette a legény a régi magyaroknál. Bizony most rendesen a leány veszi meg a legényt nálunk is, hanem a régi név bizonyosság reá, hogy a hozomány szokása külföldről vándorolt be hozzánk.

Igaz, hogy jó régen bevándorolhatott, mert említve van már Szt. Lászlónak a tolvajok ellen hozott szigorú törvényeiben is. „A tolvaj nő, ha férjes nő, elveszti hozományát“, így szól a törvény és ha meggondoljuk, hogy a tolvajlásért a rabszolga életével lakott, a nemes embernek kiszúrták félszemét, megértjük, hogy a nő számára a hozomány elvesztése igen nagy büntetést jelenthetett; viszont az is érthető, hogy a büntetlen nőnek a törvény szilárdan biztosította a hozományát.

Ebből tűnik ki az is, hogy a magyar asszony tulajdonképpen nem a férjének hozta házasságkötéskor a hozományt. Tehát amikor a vőlegény az apósnál a hozomány végett kopogtatott, nem mindig a pénzsóvárság, vagy könnyű megélni vágyás vezette, hanem sokszor a szeretett nő jövődjéért érzett aggodalom birta rá és van nem egy eset arra, hogy ha a nőnek nem volt hozománya, a vőlegény „móringolt“ arájának, ekként biztosítva annak jövőjét. A hozomány ilyen neme ritka szerelmi házasságoknál ma is előfordul.

Vége is az élet nagy komolyságával szemben jó, ha a jegyesek leszállva ábrándjaik rózsaszín felhőiből, az anyagiakra szintén gondolnak. Ebben a mai nemzedék sokkal józannabb, mint az előtte élők voltak. A mai serdülő leányka nem olyan álmodozó, mint jámbor elődei voltak. Ő nem mereng a „kétes távolban“, hanem jól körülnéz a közelben aztán ilyen kérdéssel fordul az édesapjához:

„Mondd meg nekem komolyan, hogy mennyi hozományt adsz velem, mert ahhoz akarom alkalmazni flirtjeimet.“

És a fiatal ember? Alig látszik még bajusza, már kezd érdeklődni a szép lányokra vonatkozó telekkönyvi adatok és takarékpénztári betétek iránt. Ez az érdeklődés nő a korával. Mire azután házasulandó lesz csupa nagylelkűségből, nehogy jövődjét családját nélkülözéseknek tegye ki, nem is házasodik hozomány nélkül. És ez a körülmény mind ritkábbá teszi a házasságkötéseket.

Már pedig a házasságkötések számától függ a társadalom jövődjé anyagi és erkölcsi ereje, azért is észlelhető az egyeseknél nagy erőfeszítés és magában a társadalomban bizonyos buzgó igyekezet a hozományok előteremtése által segíteni a családalapítást. Erre vall a sok virágzó és megbukott kiházasító egyesület; férjhezmenetel esetére történő életbiztosítás; a hadügyi kormányzat új rendelete, mely szerint a tanítónők fizetése is biztosítéknak tekinthető a tiszték nősülésénél, a sokféle hozományreklám stb.

Erre vallanak az országszerte meglévő alapítványok, melyekkel nemesszívü emberbarátok, a vagyontalan leányok hozományát, illetve férjhezmenetelét akarták biztosítani. Ezen alapítványok közül nevezetes az, melyet Solymáron Karácsonyi Guidó gróf tett le Rudolf trónörökös és Stefánia házasságkötésekor. Ebből ma is minden évben egy 17—19 éves feddhetlen erkölcsü, vallásos, munkás leány kap 1200 korona hozományt és 800 korona lakodalmi költséget. Versenyeznek is érte a solymári leányok az erények gyakorlásában és nemcsak Solymár, de az egész ország kíváncsian várja minden évben, hogy ki lesz a „rózsaleány.“

Hogy külföldi példát is említsünk, az is érdekes volt, hogy mikor I. Napoleon Mária Lujzával lakodalmát ülte, elrendelte, hogy régi katonái közül ugyanazon napon 6000-en tartsák esküvőjüket; mind a 6000 menyasszonynak 6—6000 frankot kellett az állami pénztárból kifizetni. Ehhez hasonló esetek — ha kisebb mértékben is — gyakran fordultak elő a

magyar udvarházakban. Hiszen a boldog ember szeret másokat is boldognak látni. Ezért a nemes kisasszony esküvője napján szegény jobbágy leányok is részesültek kiházásításban.

De a magyar nemesi kuriákon sok nagy példa volt arra is, hogy az asszony feláldozza hozományát a családjá, vagy a hazája megmentésére. Zrinyi Ilona, Pekry Anna példája fényesen világít ezen a téren, melyen már sok névtelen hősnő áldozott.

De hiszen fennáll ma is a nőnek hozományra vonatkozó joga és körülöttünk mégis hány asszony áldozza fel szótlan odaadással egész hozományát, hogy férjét az adósok börtönétől, vagy gyermekeit valami nagy bajtól megmentsse!

Ime így adhat a hozomány alkalmat a legszebb női erények gyakorlására, tehát nem egészen méltatlan arra az általános rajongásra, amelyben része van.

Végre is, ha ez a rajongás ideális szempontból nem dicsérhető éppen, de mint Gárdonyi mondja: megbocsátható az olyan embernek, aki az élet távolába józan fejjel nézdel. Mert ha dicséretes derék ember az, aki feleségéről a házasság első napjától kezdve gondoskodik, mért volna megszólásra való az olyan ember, aki ezt a gondoskodást egy nappal az esküvő előtt kezdi? A férjnek kötelessége arra nézni, hogy a feleségének ne csak ígéreteket adjanak a tulipános ládjába, hanem való értéket is.

Ezt a felfogást támogatni látszik azon körülmény, hogy a házasság a két házas félnek nemcsak kedélyi, értelmi, jellembeli, de vagyoni kiegészülése is; hogy a családi kapcsolatnak az emberi eszme teljesebb megvalósítása, előbbre vitele, az emberi nem fenntartása és tökéletesedése lévén célja, minden eszközzel biztosítani kell a család anyagi jólétét és életképességét. Ez irányban segítheti a hozomány a családi élet nagy céljainak elérését, így osztozik a nemzet erősödésének, vagyonosodásának szolgálatában. Ennek tulajdonítható, hogy nem szeretik az amerikaiak, ha a gazdag amerikai lányok európai magnásokhoz mennek férjhez s idehozzák hozományukat. Például csak Wanderbilt Gladis hozománya 5 millió dollár, férje Széchenyi gróf 25.000.000 K haszonélvezeti joga. Ehhez hasonló nagy hozomány amerikai lányokkal óriási tőkék vándorolnak ki az Egyesült-Államokból, amiért most életbe akarják ott léptetni a hozomány-adót. Lefoglalják az állam javára a hozomány 25 százalékát és ha az asszony elválik, vagy haláleset miatt visszatér, újra visszakapja a lefoglalt hozományrészt.

Különbö az ifjú Amerika némely országa azon is gondolkozik, hogy általánossá teszi az agglégény-adót, amelyből aztán szegény leányoknak biztosítanak hozományt s ez a rendszer beválnék vén Európában is. Van olyan állam is a tengerentúl, ahol most írják össze az agglégényeket és pártában maradt vén lányokat és az államra vesztésének, bűnnek minősítvén ezeknek magános életét, hivatalosan kényszeríteni akarják őket a családalapításra s ennek előmozdítására államilag hozományt fognak nekik biztosítani.

Egyébiránt az állam beavatkozása a hozomány ügyére, felismerhető sok ország törvényeiben. Róma törvényei már Augustus korában foglalkoznak a hozománynyal; erősen védelmezik a hű asszony hozományát, megtiltva a férjnek, hogy azt elidegenítse; de a hűtlen asszony hozománya nem részesült ilyen védelemben, a hűtlen asszony úgy sem köthetett többé szabad emberrel házasságot. Azt mondják, hogy a mai Rómában, Itália kék ege alatt könnyen boldogulnak a leányok hozomány nélkül is. A heves vérű olasz férfiak az ő tizes szép szeméikért s nem vagyonukért veszik el őket. Sőt még kelengyéről is szívesen gondoskodnak számukra. De azt is mondják, hogy a szép olasz leányokat, akiknek nincs hozományuk, a környezet már korán beavatja a mesterfogásokba, melyekkel férjet biztosíthatnak maguknak; szerelmes férjet, aki bár nemzeti vonása nem az önzetlen idealizmus, de ha felébredt a szenvedélye, elveszi feleségül szíve választottját, ha csak azt hozza is magával, ami rajta van.

Persze ezt a meleg éghajlattal járó vérmérséklet eredményezi; északon, hideg éghajlat alatt lassabban csörgedezik a házasulandók vére és nagyobb fontosságot nyer a hozomány. Például a finnknél előbb megismerkedik a kérő a leány vagyoni körülményeivel, azután lép föl. Hivatásos ügyvédek foglalkoznak azazal, hogy a leány hozománya felől tudakozódjanak, annak körülményeit rendezzék; csupán az ő sikeres működésük után következik a leánykérés. Könnyű eltalálni, hol marad több leány pártában: északon-e, vagy délen?

Egészen sajtáságos a hozomány kérdése a törökknél. Tudvalevőleg ott nem látják egymást a jegyesek az esküvő napjáig, hát nem is lehet szerepe a szerelemnek a házasságkötésnél. A vőlegény a leány apjával megegyezik a hozomány dolgában, melyet itt a vőlegény szokott letenni a házasság oltárára (többnyire kétharmad részét teszi le, egyharmadát vissza tartja. Ez majd csak válás esetén fizetendő fátyolós asszonyának) Ha elintézték az anyagi kérdést, megtörténik a jegyváltás az após és vőlegény között, hiszen a jegyváltáson csak férfiak vehetnek részt.

Mit szólnának a magyar menyasszonyok, ha a jegyváltásuk ő nélkülök történnék?

A magyar menyasszonyról, asszonyról a hazai törvények minden más nemzeténél lovasabbabban gondoskodik. A házasság alatt is övé a hozomány tulajdonjoga; a házassággal azonnal nagykorúvá lesz, még ha 14 éves is; a házasságban egyenrangú a férjével: feleség.

Hogy a házasság tartamára nem rendelkezhetik szabadon hozományával, azért igazán nincs oka panasza, mert hiszen a nagy, az óriási hozományok hazájában: Amerikában sem rendelkezik a nő hozományával, hanem a férje és az asszony válás esetén sokszor a kelengyét sem kapja vissza. Csak mostanában történt az a mulatságos eset, hogy egy amerikai nő ötször egymás után ment férjhez és öt ízben kellett megvennie a saját íróasztalát, melytől nehezebben vált meg, mint a férjéitől.

Már a rénszarvasok hazájában ilyesmi nem történhetik. Ott nincs a nőnek íróasztala, de nincs egy fillér hozománya sem. Ott egymás jó tulajdonságát kell nézniök a jövőendő jegyeseknek, nem a telekkönyvet. Mindenről a férfi gondoskodik az új háztartás részére; de ez a „minden“ nem kerül annyi pénzébe, mint nálunk — egy divatos kalap.

A felkelő nap országában sem okoz gondot a leányos mamáknak a hozomány. Van egy japán közmondás: „Ne végy te magadnál gazdagabb fehérnépet feleségül“ és csakugyan nem jár az asszonnyal Japánban hozomány. Gonosz nyelvek állítják, hogy ezért nincs a japán férjes asszonyoknak tekintélyük és szabadságuk. Pedig ez csak az engedelmességüknek, önmegadásuknak a következménye, mely erényekre kicsi koruktól szoktatják a japán leányokat. De megtanítják őket kozmetikára és örök vidámságra is, amivel jócskán pótolhatják a hozományt. Kelengye azonban jár a japán leánnyal. Kap: selyem kimonót, főzőedényt, teakészletet, (apró, finom porcellán csészéket, ezüst kannát) néhány meleg takarót s egy kézimunka-kosárkát. Ezekkel kezdi meg a japán asszony örökös rabságát, melyet évezredes hagyomány készített elő számára, de melyből most már erősen szabadulni igyekeznek. Az erre vonatkozó mozgalom azonban eddig nem kevesbiti a házasságkötéseket; vén lány alig található Japánban, pedig minden menyasszony tisztában van azzal, hogy esküvő után vége a szabadságnak, engedelmes feleséggé és jó anyává kell lennie. Félő azonban, hogy ha csakugyan lerázzák a japán nők a rájuk nehezdedő bilinciket, ott is meghonosodik majd a hozomány uralma.

Igazán azt kell mondanunk, hogy műveltebb társadalmakban, ahol a nőemancipáció előrehaladottabb, nagyobb hatalma van a hozománynak, mint a fejletlenebb társadalmakban. Például Tibetben nem ismerik a hozományt. A tibeti nő ugyan drágaköves, arany fejdísz használ, de a férje házához nem is visz egyebet annál. Hiszen ő maga elég értéket jelent ott, mert abban a boldog országban

12 férfira esik egy nő s az új asszony nem ritkán a sógorainak is házasársává lesz.

A pápuáknál meg éppen drágán vásárolják a menyasszonyt. Van olyan törzs, ahol 10 fehér kagylót, karperecet, két hosszú nyakláncot, egy disznót és egy fejszét adnak érte a leány atyjának.

Az Újhebridákon már olcsóbban adják: 3 disznó egy nőnek az ára, de virul is a polygamia.

Különbö a nővásárlás Európában, sőt hazánk egyik-másik vidékén is a régi időkben fennmaradt leányvásárok szokásában szintén fordul elő. Itt közelben Sajnában és a száva menti horvát helységeken bizonyos napján az évnek összesereglik a vidék eladó leánya és házasulandó ifja. A leányok legszebb ruhákban ékszerekkel pompáznak, némelyik mellett a kelengyét tartalmazó láda... aztán jönnek a kicsinosított ifjak, végig sétálnak sorakon, de már nemcsak a szemükbe néznek az őket váró leányoknak, hanem a ládájukba és pénzes tarsolyukba is. Vesztettek már regényességükből ezek a leányvásárok is, de hiába, nehéz a megélhetés, biztosabb alapokra kell fekteini az új háztartást, mint az egyszerűbb, régi időkben még a falusi házikókban is, hát még a városi bérpalotákban.

Az új találmányokkal a káprázatosan fejlődő iparral, művészettel, technikai csodával az izlés finomodásával ezer új szükséglet támadt a háztartásban, a nők ruházatában, szórakozásaiban; szárnyakat öltött a fényűzés meg a drágaság és nem csodálatos ilyen viszonyok közt, hogy a mai férfi asszonyával jól jövedelmező tőkét is kíván befektetni az új háztartásba.

Hiába, lejárt az orsó és rokka ideje. Fény és csillogás árad szerteszét. A kis lány bársony köpönyegben, selyemruhában jár, amit ezelőtt csak menyasszony korában kapott; a lány az asszonyoknak való szórakozásban leli örömét, az asszony kívánságai természetesen megfelelően fokozódnak, a fiatal ember nagyon küszködik, míg egy asszony eltartásához szükséges jövedelemre tesz szert, mivel pedig a várható gondnál jobban is csábitja a legényélet gondatlansága, egészen természetes, hogy csak abban az esetben házasodik meg, ha gazdag hozományra számíthat.

„A nő legyen olyan mint a csiga, vagyis mindig legyen; házában, de ne legyen olyan mint a csiga, vagyis ne viselje egész birtokát a hátán“. Így gondolkozik a bölcs leánynéző és addig keresgél ilyen csigabigát, míg megritkulnak hajszálai, míg nem járulhat többé minden házasság végcéljához: az emberi nem tökéletesítéséhez. Mert bizony „az utódok hosszú sorának lelki-teszt tökéletesedése, boldogsága vagy nyomorusága nem a hozománytól, hanem attól függ, hogy egymásra találtak-e idejében a férfi és a nő, kiknek tulajdonságai legharmonikusabban kiegészítik egymást.

És mivel ennek a harmoniának alaphangjai az asszony lelkében fakadnak; az asszony szellemi kincse az a hozomány, mely a házasságkötésnél legfontosabb, legjobb meg is felel a hozomány fogalmának: az asszonyé a tulajdonjog — a férfié a haszonélvezeti jog. És jut belőle a gyermekeinek, sőt még a dédunokáinak is.

Ez azon érték, mely bár nincs telekkönyvelve, még sem lehet elidegeníteni, ez el nem kártyázható, ezt az élet viszontagságai el nem fogyasztják; ez nem kopik a használata, hanem annál jobban növekedik, minél tovább használják. Szóval ez a legjobb hozomány.

Megmondta ezt már 2400 évvel ezelőtt Henophon. „A fiatal római — írja ő — a menyegzői lakoma után bevezette asszonyát az új családi házba és így beszélt hozzá: Jelenleg ez a mi közös háztartásunk; én mindent amim van, közös birtoknak nyilvánítottam s te is mindent a közös célra tettél le, amit magaddal hoztál. S most már nem azt kell nézni, hogy mennyiség dolgában, melyik hozott össze többet, hanem azt kell jól megjegyeznünk, hogy amelyik közülünk a jobb élettárs, annak a hozománya lesz többet érő.“

ENDRÓDI SÁNDOR

legujabb közleményeiből.

Száll az alkony . . .

Száll az alkony. Itt is, ott is
Egy-egy árnyék lebben át.
Nem kívánok harcot és zajt,
Csak nyugalmat, langy teát.
Hova lett a régi hév? . . .
— Hatvan év! hatvan év!

Távol mindaz, a mi hajsolt,
A mi egykor kergetett,
Fáradt szívvel ringatózom
Halk sirámú viz felett,
Mind közelebb már a rév —
Hatvan év! hatvan év!

Én voltam? . . .

Én voltam az a nyugtalan gyerek,
Ki egykor annyi álmat kergetett,
S szentül hívé: mit érez, gondol, az —
Mindennél igazabb igaz?!

Én voltam az a szilaj vad legény,
Ki szenvedélye zúgó tengerén
Szívét tépdese száguldozta át
Az örvényt meg az éjszakát?!

Én voltam az a dacos férfi, én,
Ki egykor az eget dőngétem,
És a világot tett vággyal teli
Újjá véltem teremteni?! . . .

Mintha kiégtem volna teljesen,
El-eltűnődöm szenvedélytelen;
Fölöttem hideg téli csillagok . . .
Vihar voltam, most csend vagyok.

HALDOKLÁS.

- Az anya szólt:
„Fiam az arcod forró lázban ég.“
A fiu szólt:
„A haja szőke volt, a szeme kék.“
- Az anya szólt:
„Oh nézz rám, a szívemet ne gyötörd.“
A fiu szólt:
„Hazudott, megcsalt, elhagyott, megölt.“
- Az anya szólt:
„Fiam, hát már nem ömersz én reám?“
A fiu szólt:
„Imádkozz érte, édes, jó anyám.“

FARKAS IMRE.

Krisztus az emberiség életében.

— Szilágyi Dózsa, az aradi Autonom kath. kör
december 7-i estélyén tartott beszéde. —

Van egy per, melynek nem lesz vége,
míg csak emberi szív dobog. K. u. 30-ban
április 6-án egy oly jelenet játszódott le,
amely páratlan a világtörténelemben. Páratlan,
mert a legünnepélyesebb percben élet-halál
kérdésére, a zsidó szanhedrin, nagytanács
előtt, egy emberi módon megjelenő lény
Istennek mondta magát; páratlan, mert ez a
vallomás az emberiség köztudatává lett; annak
erején, fényén a századok csak csiszoltak,
de nem koptattak; csak mélyítették, de nem
felejték; csak nagyszerűbbé tették, de nem
köznapivá.

Egy ember, akinek a szemében nem
egyszer ragyogott a könny; egy ember, aki
az élet szürkeségében élt, de mélyen sze-
retett és szeplőtelen maradt; egy ember,
aki együtt örült és gyöttrődött az emberrel a
vérizzadásiig, a haláláig, azt mondja magáról,
hogy Isten.

E vallomás nem maradt holt betű, hanem
élő igazság; ez az emberi lelket lázba hozta,
akár az őrvongó gyűlöletig, akár a lelket, tes-
tet emésztő szeretetig.

A szumirok és asszirok remek iratai cse-
repekben maradtak fenn, őrizve a londoni brit
muzeumban: ez a vallomás, nem holt cserép-
táblákon, hanem élő, gondolkodó, érző lelkek-
ben és szivekben, nem egy muzeumban, ha-
nem az emberiség nagy múltjában és jelenében.

Ez a vallomás, mint egy csillag jelent
meg a görög-római műveltség országai felett
melynek igazsága, ereje és fénye mellett pi-
slogó méccsésé lett a legnagyobb görög vagy
római elmék, filozófusok gondolata is.

Socrates eitűnt már a köréje gyűlt ifjusá-
gal, Krisztus vallomása él — sok millió hívő
szívén és ajkán; Plato magasan járó gondo-
latai, Aristoteles hosszú életű bölcelete
nem tudtak sem a görög, sem a római nép
sem az emberiség közkincsévé lenni, csak
egyeseké, akik tudtak és ráértek gondolkodni;
örzői nem az emberi szív, hanem a könyvtá-
rak, Krisztus isteni személye, pedig igazságait
családapa, szőlőműves, magvető, szőlőtő, égi
madarak, mezei liliomok hasonlatai alá rejtette
él a szívben.

Nem vastag porréteg borítja, hanem az
igazságtól áthatott, Benne és Belőle élő jelle-
mek hirdetik.

Ciceró áradó szónoklata elnémult; Juve-
nalisnak az erköcstelenségét élesen ostromozó
hexameterei eltompultak; Tacitus pessimizmus-
tól áthatott tömör története talán csak az
ifjúságot keseríti: Jézus még mindig szól az
emberekhez, igazságai ragadnak, szüzeket,
hitvallókat, martirokat avatnak; hit és erkölcs-
tana elmét világosít, szívet vág, akaratot indít;
az emberiségben lüktet Jézus személye, vallo-
mása diadalmas üstökösként jelent meg a
classikus népek nagyságának romjain és vilá-
gít az örökkévalóságig, az örökkévalóságba.

Ez történelmi csoda.
Jött aztán az Isten ostroma. A ringó kalá-
szokat pusztaság váltotta fel; a folyókat a pa-
takként ömlő vér festette; lángoló és füstöl-
gő házak mutatták útját, hörgő haldoklók, szétvert
családfészkek jajjai hirdették jövetelét: ő, a
rombolás és csaták nagymestere, az ember
és kultúra rettenetes hóhéra Jézus személyét
nem bántotta; népei Neki nem tudtak ellen-
állni; jogara csak addig terjedt, ameddig a
tirannizmus vasvesszeje érheti.

A szivek a hatalmas krisztus vette át az
uralmat. Amerre az ő vallomása szállt, újra hu-
lámzott a sárga kalászok tengere; a szivekben bé-
két fakasztott; a kard kiesett a kézről, felváltották
azt a kapa, toll, ecset, véső; füstöl-
gő házak helyett a civilisatio fáklyája világított, a vér-
szomjas csordák államok keretében tömör-
ültek.

Krisztus egy új történelmi csodát mű-
velt; vallomásának varázserejével sziveket
indít, akaratot hódít, jellemeket alkot és bár
az új kor a szabadvizsgálat elvével személyét

nagyon hozzáférhetővé tette, a lelkekben kéte-
lyeket támasztott, az Egyház tekintélyét meg-
ingatta, — bár a francia forradalom detroni-
zálta Ot Notre Dame templomában — egy
kínhölggyel, bár szent teste számár szájába
került, keresztjei lábak alatt porlódtak; a má-
mor elmúlt, a forradalmárok csak véres és
rémes emlékekben élnek, szellemi, erkölcsi,
művészi vandalizmusukkal, Krisztus pedig itt
van, egész isteni személyével, hitével és erkölcs-
tanával, mint a szivek egyedüli királya, tár-
sadművet alkotó, éltető erejével.

Ha pedig lelkekkel ezen isteni személy
elé állok és amennyire csak tehetem, igyeke-
zem szívét csak igen halvány sugarakban
megismerni, akkor új bámulat fog el, hogy
tudott Ő a lelkekben megmaradni, hogy tud
Ő élni, mint Isten.

Elmegy a legszélsőbb határig az ál-
zatban, amit az ettől irtózó észtől kíván. Já-
szolban, ismeretlenségben megjelenve, kívánja,
hogy higgyem: „Én Isten vagyok.“

Az én gyermek szemembe nézve, lásd ott
az Istenség mélységes tükrét. Kisded fejcském
csókolva — hidd, hogy a világrendező, gondo-
latot és érzelmét olvasó isteni mindentudással
gondolkodom. Gyengéd kacsómban lásd — a
mindenhatóságot. Heródes elől menekülve, tart s
engem — a zsarnok urának. Tehetetlenül állva
véremre szomjas bíráim előtt, hidd, hogy Én
vagyok az — örök bíró.

Megfosztva ruháimtól — bizzál Bennem,
mint a végtelen bölcs — gondviselőben. Ke-
resztrefeszítve — tarts a lelki szabadság forrá-
sának; sebeimbe gyöttrődve — sebeid orvosá-
nak; meghalva — az örök életnek, Istennek.
Az oltári szentségben, amit a légy megmoz-
díthat, egy lehellet elfújhat, a penész meg-
emészthet, a fehér lepel alatt hidd, imádd,
élvezd a hatalmas, dicsőséges Istent.

Ennyit kívánni az észtől! Bámulatba ejt.
Ezt megkapta. Megáll gondolatom. Husz szá-
zadon. Leborulok. — Imádom.

De mi az, amit az önmegtágadás éles
kardja alatt felszisszenő szívtől, a lázadó aka-
rattól kíván? Jászollal, szegénységgel, negyven
napi böjttel, teljes lemondással, kereszttel je-
lenik meg előttem és azt modja: „Kövess“

Te gyenge ember, aki a szenvedélyek tü-
zében égsz, ültess a szivedbe a tisztaság
liliomát — Érettem.

Te arany csillogásában és csörgetésében
gyönyörködő ember, tartsd azt szemétnék —
Érettem.

Te haragtól eltorzított arc, derülj ki, te
ökölbe szoritott kéz tárulj ki, öleld ellen-
séged — Érettem.

Arany- és vérláztól liheg a világ; jászol
és kereszt, amelybe foglalja a legnehezebb
életprogramot: harcot ömagunk ellen, győ-
zelmet önmagunkon.

Ilyen elvekkel kérni szeretetet, követést.
— Bámulatba ejt. Ez megkapta. — Megáll a
gondolatom. Husz századon. — Leborulok. —
Imádom.

Nincs nehezebb és szebb hivatás, mint
nevelni. De az emberi lény nem puha viasz,
amely minden alakot befogad, nem tehetetlen
kő, amely a véső szerint formálódik; nem
érzékeny vászon, amelyeken a festő ecsetje
ellenállás nélkül halad: nem felhangolt zon-
gora, amelyből a csendesen folydogáló daltól
— a viharzó rapszodiáig az érzelmek minden
skaláját ki lehet csalni: az ember önálló, ön-
tudatos, reagáló tehetség, amelyben roppant
nehéz, sokszor lehetetlen meghódítani az észt,
szívet, akaratot.

Krisztus megtette, Ő maga él az emberben.
Ez vele gondolkodik, érez, tesz él, hal. Krisz-
tus, mint teremtő erejével a világegyemet
teleszórta a csillagok milliárdjaival, úgy isteni,
nevelő erejével ragyogóvá tette az erkölcsi
világ egét a pálmás és liliomos hősökkel.

Az Ő alter egoja a világtörténelemben —
tejut lett. Nincs század, nincs nép, nincs tár-
sadművet osztály, nincs kor, amelyben Ő feltétlen
követőket nem talált volna.

III. században Agathát, a gyenge szűzet,
izzó parazsakon hentergették, mert benső tüze
— Krisztusért nagyobb volt, mint amely égette.
13 éves Ágnes arcára mosolyt csalt, a vérpadon

Krisztus szeretetének áthatott érzete. Pedig Krisztus nem volt előttük, nem hallhatták lebilincselő ajkát, nem merülhettek el szemtől-szembe isteni szépségének tükrében és a 3. században él bennük. Vele halnak.

Máthai szt. János, Nolaszkói szt. Péter oly rendalapítói, amelynek tagjai ha kellett, önmagukat ajánlották fel, hogy a foglyokat kiváltsák. Hol volt Krisztus? Hallották talán tőle az irtalmas samaritánus paraboláját, talán a Golgothán lesújtotta és elragadta őket Krisztus halála? Hisz messze voltak ők korban, a XII. században éltek és mégis Krisztus egyénisége megragadta és a felebaráti szeretet hőseivé avatta őket.

Ó micsoda varázsvessző van a kezében isteni Mester, aki egy assisi szt. Ferencet a szegénység arájává tesz, akinek lelkén édeség ömlött el — mikor bántalmazták és nélkülözött, mintha szt. Jánossal mindig a te szíved dobogását élvezte volna, pedig a XIII. században élt.

Vagy nézzük Anglia rettegett Néróit VIII., Henriket XVI. században, ki 70,000 embert küld vérpadra, az angol köztársaság vérengző kényura, Cromwell a XVII. században 20,000 irkatholikust adott el Amerikában rabszolgának, III. Vilmos elvette az irtóktól a végrendelkezési és birtok jogot, sokan fettek földönfutóvá. És ha e mártírok királyát keressük, akkor a szívükbe kell pillantani, ott élt az első isteni martir, Krisztus.

Bismarck létre hozta azt a nagy, még Angliát is gondolkodóba ejtő német egységet; a franciákat megalázta fővárosuk elfoglalásával és egy oly hadisarc kiszabásával, amilyent még állam nem fizetett, amióta a világ fennáll, 5 milliárdot; minden valamire való német város ércbe önti a vaskancellár emlékét: ez a nagy nemzeti és világtörténelmi alak egy csatát vesztett: leakarta igáznai az egyházat, elakarta szakítani a pápától; 1000-nél több pap, püspök is lett a börtön lakója, mert Bismarck májusi törvényeinek nem engedelmessékedtek, a büszke porosz — beadta derekát. Hol vették ezek a hősi papok lelkesedésüket? Talán a mennyország nyílt meg előttük, a pokol tátongett alattuk? Nem, lelküket áthatotta, bennük élt Krisztus.

Nagy Sándor birodalma szétbomlott; alakja meg van a történelem lapjain; Julius Caesar háboruival és tollával megörökítette nevét, de nem lelkét az emberekben.

Napoleon annyi háboru lángeszű megvívója csak gránit sirjához vonzza az embereket Párisban, a Hotel des Invalidesben. Ezek már nem tüzelnek, nem lelkesítenek, nem hódítanak, hatásuk csak személyes volt, halálukkal megszűnt, napirendre tértek felettük; de Krisztus „győz és uralkodik“ a szívek birodalmában, élő, nem látható egyéniségével lelkeket vonzz, formál; egyéniségét, gondolat és érzélem világát önti át; az egy meggyőződés, egy szív, egy akarat keresztültörhetetlen fálánkszáat állítja a világtörténelemben. A mult nagy férfiaknak jellemét papírományokból állítom össze, Krisztusét — az élő emberek jelleméből.

Ime a világtörténelem — Krisztus apothésisa megdicsőítése.

Egy pillanatra, mintha a megrázó események özöne — elnyeléssel fenyegetne mindent, ami Krisztusé, de mikor az erkölcsi rend eleme, a szenvedély kitombolta magát, Krisztus isteni fenségében tündöklök, mivel kitörölhetetlen és legyőzhetetlen.

Összeesküdött már minden ellene, hogy alakját elhomályosítsák, kitérüljék a szívből. A nyilvános vagy titkos hatalmak kényszerzubonyt szeretnének ráhuzni, hogy ne hatásson.

A tudományban egyik meseszerű milhosba akarja temetni alakját, a másik őrgöngg emberi göggel a család bélyegét akarja rá-sűtni, pedig mesével, hazugsággal lehet-e világtörténelmet csinálni, lehet 19 századon keresztült a vértanuk millióját támasztani, a civilizáció fákláját kigyújtani, állami életet teremteni és annak biztos alapot adni?

Ennek a nagy történelmi hatásnak, ennek

a nagy isteni nagyságnak élni kell öntudatunkban.

Ha a nagy mult valamely nemzet fiait önértettel tölti el, akkor mily nyílt homlokokkal kell vallani;

— Én keresztény vagyok. Aki isteni voltáról tett vallomását, a keresztán vérral öntözte meg, annak a martirnak unokája nem lehet gyáva renegát, hanem önértetes katolikus, aki családi életében, társadalmi működésében Krisztusnak legyen örök lámpája.

De fájdalom, hogy az a tűz, amit Krisztus hozott némelyek lelkében, csak pislogó szikra; aki a közéletben jelent meg tanaival, hogy hódítson és ostorozzon, annak hivei, mintha nem lenne létjoguk az életben, mélységesen hallgatnak.

Ha valamikor, ugy most kellene a nagy mult öntudatának és igazság erejének bennünket csatasorba állítani.

Nem hallják a ki nem elégíthető, tehát jogtalan vágyak háborgó moráját, melyek földrengéssel fenyegetik társadalmunkat? Nem látják azt a sok, sokszor ifju lelket amelyek az önuralom hiánya miatt sorvadnak? Nem rázza meg a lelküket a sajtóban, a társadalmi agitációban merészen fellépő nemzetközi és vallástalan irány, amely hazánkat dekrisztianizálja, romlottá, koldussá és rabszolgává akarja tenni?

Nem veszik észre az anyák és apák, hogy egy nemzetközi áramlat az iskolából száműzni akarja Krisztus nevelő hatását a hittantanítás eltörlésével?

Hallgatnak? Elbujnak? Tagadnak? A magyar Golghota tövében nem akadnának férfiak, akik az emberiség Golghotáján az Isten által megszentelt kereszt eszméit megvallanak?

Az én megoszthatatlan; azt mindentivé templomba, iskolába, közgyűlésbe, parlamentbe, újságba be kell vinni. Erre tanítani és nevelni kell önmagunkat, mert csak a megértett és átértett igazság lelkesíthet, avathat apostolokat. Ezen nevelő iskola — a Mária kongregáció igazán meg voltam hatva, mikor a budapesti nagygyűlés alkalmával a kongregációk országos gyűlésén megjelentek tömött sorban a keresztény magyar férfiak, tanárok, bírák, ügyvédek, orvosok, akik a második hódoltságban élő hazánk felszabadítására sorakoznak.

Ha még mindig kételkednének vagy ingadoznának, Krisztus nagy isteni és világtörténelmi alakja, hazánk keresztény és nemzeti jellegének megmentése rázza fel önöket imára és munkára, hogy ez aradi intelligens férfi társadalom is kivegye a maga részét egy uj Magyarország megteremtésében.

Mint a pillangót . . .

Mint a pillangót a gyermek
Üzi üzi szüntelen:
Egyre üzlek én is tégedet
Röpke lepke szerelem?
Évek óta tart a hajsza,
Évek óta így megy ez,
Százsz előlem lelkem érted
Csak hiába epedez.

Kezd kihűlni már a szívem
Hamvadoznak lángjai.
Merre lett mi benne égett,
Az a tűz a hajdani?
Által élni fásult szívvel
Ezt az árva életet.
Lángolóan nem szeretni
Átkozott egy sors lehet!

De az égben illetén sors
Rólam nincsen írva tán?
Oh nekem kell még szeretni
Kell szeretni igazán
Jöjj tehát ne szállj előlem
Jöjj pihenj meg szívemen,
Jöjj te himes fényes szárnyu,
Röpke lepke szerelmem!

LÁSZLÓ ANDOR.

Egy budapesti gyermek.

Írta: Tábori Róbert.

A vásárcsarnokba mentem, hogy néhány cserep virágot vegyek a tavasz tiszteletére.

Mi szegény fővárosiak nem fogadhatjuk őt nagyobb díszszel Pedig hogy mennyire szerelmesek vagyunk bele, csak a jó Isten a megmondhatója.

A telet még valahogy kihuzzuk, mert az a tudat, hogy egy mindenható, rideg zsarnok ül a nyakunkon, megbénítja még a vágyat is. Meghagyjuk a tudónknak, hogy csak ennyit szabad lélekzenie óránként, mivel hogy kevés a levegő és drága. Ő szépen engedelmeskedik. Hisz a pincében élő növénynek még annyi levegő sem kell! De a mikor inog a tél trónusa és oszlopa elolvadnak, valami ideges türelmetlenség fog el minket, bus rabszolgáit a nagyvárosi életnek. Szeretnénk tépni a ködből, nedvességből és piszkos füstből szótt atmoszférát, amely reánk borul: hátha azontul mégis akad egy kis igazi levegő.

A télutó a legkegyetlenebb időszak a nagyvárosi ember életében. Ilyenkor szoruló torokkal járunk-kelünk és kínzó kíváncsisággal lessük az első rügyfakadást, amely biztató jóslat, hogy a verőfény keresztül fog törni az ólomszínű ködfelhőn. A verőfény: ami hűtlen, de örökké csábító szerelmesünk. Ilyenkor elzarándokolunk a vásárcsarnokba, hogy egy kis zöldet vásároljunk, egy csepp virulást a komor otthon számára. Tíz krajcárért egy adag tavaszt . . .

Mikor már összevásároltam négy cserepet, mindenféle zöld hajtással, körülnéztem, hogy ki fogja azokat hazavinni? Mert mi szegény rabszolgák, szeretjük megóvni az uraskodásnak látszatát és nem viszünk terhet, csak azt, amit ránk rakott az élet

Abban a pillanatban megszólalt mögöttem egy vékony, öreges hang, amelynek még a sejitése sem jelentett igazi gyermekeséget, hanem inkább emlékeztetett azokra a csenevész kuszó növényekre, amelyek fölkapaszkodnak odvas fatörzsökön, hogy azokból élőködjenek.

— Egy hatosért elviszem — mondta a hang.

Nyolc éves fővárosi gyermek volt, aki megszólított, de az arca sokkal többet mutatott. Olyan arc volt az, amely sohasem lehetett fiatal. Okos volt mint a patkányé, a koponyáját benőtte mohaszerűen a ritka haj, amelyet hamuszínűre mosott az eső és perzselt fakóra a nap.

A kezébe adtam mind a négy cserepet, valahogy maradt egy kis tátongó üresség a virágok között és azon keresztül látszott a vibráló ajak pár. Ezen a vén gyermek arcon, ahol még a szemek is reszkető, öreges fényben lobogtak, a száj volt a legöregebb.

Tán ugy képzelte, hogy a hatos nagyon is gazdag munkadíj és ki akarta egyenliteni a különbséget a munka és fizetség között, mert az egész uton jól tartott beszélgetéssel. A vásárcsarnoktól a lakásomig megrajzolta nekem egy budapesti gyermeknek a képét . . .

— A hatos tíz krajcár! így kezdte, — hogyan adja majd meg: — Mihelyt leteszed a konyhám asztalára a virágokat, megkapod.

— Helyes. De krajcárokbán, vagy pedig mint egész hatos?

— Ahogy te akarod.

— Hát akkor krajcárokbán. Igy biztosabb.

— Miért?

— Hatossal mit kezdjek? Ha boltba megyek, hogy fölváltsam, biztosra veszik, hogy loptam. Mert sok pénz ám! — tette hozzá boldog fontoskodással.

— Sohase volt még ennyi pénzed?

— Egyetlen egyszer, — óvatosan körülnézett és suttogva folytatta: — Akkor, mikor egy ur forintot vátott a gyümölcsös kofánál és elejtette az aprópénzt, amit visszkapott . . . Messzire gurult . . . Egy pár darab éppen a lábam elé esett . . . gyorsan ráléptem. Négy darab öt filléres maradt meg nekem.

A filiszter morál megmozdult bennem és szemrehányást tettem neki: — Ugyan hát nem szégyenled magad, hogy megtartottad? hisz nem volt a tied.

Valami gúnyos láng lobogott a nyolc éves fiu szemében és szinte fölényesen vágott vissza:

— Hogy ne lett volna az enyém, amikor a jó szerencse adta!

— S mit csináltál azzal a sok pénzzel?

— Hát először is jó napot csináltam magamnak. Megittam két kupica pálinkát . . . A cimboráim, akik már idősebbek, azt mondták, hogy az valami nagyon jó . . . Nem mondhatnám. Égette a torkomat.

— Aztán?

— Elszittam két szultán cigarettát. Köhögtem tőle és egy kicsit émelygett a gyomrom. De két fiu akivel találkoztam irigykedve nézett rám.

— Maradt még tizenkét krajcárod.

— Az volt csak az igazi multság, ami ezután következett. A villamosra ültem.

— Minek?

— Hát csak! Sohase mentem még villamoson, ha csak nem úgy, hogy fölkapaszkodtam hátul. Egy párszor meg is vertek érte. Most azonban föl szálltam. A kalauz, aki jól ismert, le akart kergetni. de én csak annyit mondtam neki: Hallja maga, urral van dolga! Adjon egy átszálló jegyet. A két krajcárt pedig ami visszajár tartsa meg borraivalónak.

— Volt még két krajcárod mit csináltál vele?

— Annak furcsa a története. Almát akartam venni a kis hugomnak, aki még sohasem evett almát. Szép szőke haja van, nem olyan fakó, mint az enyém és kék szeme. Nagyon szeretem.

— Megvetted az almát?

— Nem én! Ahogy a végállomásra értünk, a kalauz lelékött a kocsirol és megtépzott, de a borraivalót nem adta vissza. Kiöltöttem rá a nyelvemet, ekkor rendőrt szólított és megkergetett. Nem ért utól. Akkor aztán megláttam két fiut, aki pénzbe játszott. Nézttem őket egy ideig, végre én is beálltam. Elnyerték a pénzem. Tudom, hogy megcsaltak, de nem mertem szólni, mert erősebbek voltak. Ha nagy leszek majd én is csalog.

Lihegett a fáradságtól és én elvettem tőle két cserepet, hogy könnyítsek a terhén. Biztattam, hogy így hamarabb érünk haza. Nem akarta ide adni. — Ohó! hogy azt mondja a fizetésnél, hogy maga vitte! — felelt ravaszkodó szemhunyorítással. — Inkább leülök egy kicsit.

— Voltál már becsukva? — kérdeztem.

— Egyszer.

— S miért?

Vállat vont.

— Egy urnak kilopták a zsebéből a bugyellárisát, én ott állottam a közelben és a rendőr engem fogott el. Pedig láttam az igazi tolvajt.

— Mért nem szóltál hát?

Csudálkozva nézett rajtam végig, mintha a méltatlankodás érzete izgatná, nyersen odavágta:

— Oh csak nem leszek tán besugó?

— S mit csinálsz majd azzal a pénzzel, amit én adok majd neked?

— Okosabb dolgot. A pálinka még nem ne-

kem való s köhögni sem akarok. Veszek majd tíz krajcárért husz darab esti ujságot, azt eladom és lesz husz krajcárom. Aztán holnap újból veszek husz krajcárért negyven ujságot és estére már negyven krajcárom lesz . . . Azt hiszem, ha így folytatom két hét múlva már sok pénzem lesz. Csak ki tudnám számítani, hogy mennyi?

Sóvárgó vágy tüzelt a tekintetében, úgy nézett maga elé, aztán habozva és félénken szólott: — Kérem szépen, inkább a fele pénzért viszem majd haza holnap, amit vásárol, csak számítsa ki, hogy mennyi pénzem lesz két hét múlva. Kivettem a ceruzát és elkezdtem számolni. Magam is megvoltam lepve az eredménytől.

— Hallod-e fiu, hiszen te gazdag ember leszel!

— Mennyi? Mennyi?! — sürgetett. — Ha minden nap eladod az ujságot és mindig az egész pénz elvesz ujságokat, két hét múlva ezerharminckét forintod lesz és husz krajcár.

— Igazán annyi? — A két szeme megrengő vággyal volt tele és az egész teste reszketett. — Istenem de jó lesz!

— De nehéz lesz azt úgy megszerezni. Mert tudod-e, hogy hány ujságot kell el adnod az utolsó napon! — Nagyon sokat? — Több mint százezer ujságot.

Nagyot sóhajtott, azután felállott és mint akinek sürgős a dolga, gyorsan elkezdett futni, hogy alig tudtam vele lépést tartani. Mintha már ott lebegne előtte az a mesésen sok pénz . . . Előtte, fölötte, minden felől kínálkozott csábítóan, elbűvölő csengéssel, amilyen munkája csakis a pénznek van. Megittasul tőle, ha hallja. Ugy szaladt most is utána.

Közben pedig dűnnyögte magában szilárd tökélség hangján:

— El fogom adni mind . . . mind.

*

Egy órával utóbb — már el is felejtettem az én budapesti gyerekemet — az almási-téren vitt keresztül az utam. Hát kit látok ott. A cseréphordó fiut, ahogy egy padon ülve bá-mészködik.

— Mit csinálsz itt? — kérdezem. — Mikor látsz az üzlethez?

— Annak befuttyultek — kacag a fiu. — Ide jöttem megint játszott az a két fiu pénzre. Azt hittem, hogy most már eltanultam tőlük a mesterséget, de megint becsaptak. Pénz volt, nincs.

Aztán, mikor látta az arcomról, hogy sajnálkozom rajta, hízkelve hozzá tette: — Tudja mit? Adjon kölcsön egy hatost, ha nagyobb leszek jobban értek a csaláshoz, majd visszafizetem.

Csend volt . . .

**Csend volt. Távolból néha-néha
Az éj moraja szállt felénk,
A liliumok halkan susogtak
Egy bánatos, bús költeményt.**

**A liliumok mind fejlehaltva,
Könnyes szemmel néztek is ránk . . .
— Azóta nem tudok feledni
Egy kis, fehér ruhás leányt.**

KARAFIÁTH JENŐ.

Karácsony.

Írta: Boér Margit.

Kedves családnál voltam egy karácsony ünnepen. Szives, jó emberek voltak a házi ur. a házi asszony és hat gyerekük, kik közül egyik a menyűk volt, de ép olyan szeretettel volt körülvéve, mint a többi „édes“.

Bájos, hangulatos estve volt, azok közül az estvék közül való, mikor az ember egy pár órára, minket tökéletesen megértő emberek között, elfeled minden egyebet, mi a világon érdekel tölts el és csak a szeretet marad meg a szívében, a tökéletes szeretet minden és mindenki iránt.

A ragyogó karácsonyfa körül álltak mindnyájan és boldog örömmel bontogatták az egyszerű kis ajándékok csomagjait, melyek az egymás iránti szeretetről és gyöngéd figyelemről tettek tanubizonyságot. Ugy tudtak örülni a lobogó gyertyafényeknek, a kellemes fenyőillatnak, ami szét áradt az egész szobában, az apró meglepetéseknek, az egymás meglepedésének. Majd kiosztották a cselédségnek is az ajándékokat és a házi ur és felesége könyvtelt szemekkel nézték a megható, kedves, családias jelenetet és mi szintén.

Egyik hölgy a vendégek közül nem tudott ellentállani a kíváncsiságnak és megkérdezte a háziakat, hogy hogyan tudnak annyira örülni annak a kis fácskának, mit saját kezűvel díszítettek fel aranyos, ezüstös tarkabarkaságokkal, apró süteményekkel, cifra cukorkával, ragyogó, csillogó angyalhajjal. Érti, hogy azok a kedves meglepetések örömmel töltik el az ember szívét, mert az igaz szeretet kézzelfogható tanujelei, de mért van a boldog tekintet mögött a szív bus harmatja, azok a könnyecsek a remegő szempillán.

— Mert ez a jelenet, mindnyájunknak eszébe hoz egy másik karácsony estét — felelt a házi ur. — Egy karácsonyi estvét, ami egészen más volt, mint a mostani, amiből hiányzott a szép, kellemes, barátságos lakás, a jól fűtött kályhák, a dusan megrakott asztal, a boldogságtól vidám és meglepedett arcok . . . Évekkel ezelőtt igen szerény, bátran mondhatom, szűkös viszonyok között éltünk egy igen drága városban. Lakásunk két kis szobából állott valahol, egy emeletes bérházban és az is sötét, dohos, nyirkos volt. A falakról szépen, apró permetegben gördült alá a vízcepp némelykor és a gyermekek, kik még akkor kicsinyek voltak, még örültek is neki. Az ilyen szobába csukott szegény férgeknek az is egy multság volt, bámulni a fal izzadását. Ami az élmezést illeti, nagyon szerényen telt és némelykor igazán csak a mindennapi kenyérre, a hozzávaló elmaradt valahol. Fa kevés akadt, a szomszéd boltból hozattuk kiló számra. Hol voltak azok a boldog idők, mikor egész szekérrel vehettünk. Ruházatunk is egyszerű volt, nagyon szegényes. Az én elnyűtt ruhámból készített a feleségem a legnagyobb finak valamit, amit magára szedhessen, az övéből meg a kisebbeknek. És ilyen szűkös viszonyok között közeledett a szent karácsony ünnepe.

Szegény kis gyerekek, minden nap végig járták az utcákat iskolából hazajövet és órákig elácsorogtak a fényes kirakatok előtt, bámulva az ott felhalmozott drágaságokat. Némelykor a hidegtől kékre válva, dideregve, félig megfagyva jöttek haza, de azért ahogy észrevétlen tehették, megint csak kiszöktek, végig élvezni újból a gyermekek eldorádóját. Természetesen ilyenkor mindig elábrándoztak arról, hogy a lefolyt esztendőben ők is jól viselték magukat és hogy ő hozzájuk is el kell jönni annak a fényes szárnyu angyalnak, ki a jó gyermekek számára elhozza a maga édes meglepetéseit. A nagyobbakban már benne volt a bús sejtélem, hogy nem lehet az úgy, ahogy ők kiszínezték maguk között, de azért saját lelkük megcsalásával és szomorú előérzetük elaltatásával igyekeztek megnyugtanni szívüket és felfokozódott vágygylal várni a nagy estvét.

Az pedig eljött végre, a maga keserves, nyomasztó szegénységével. Zsebemben nem volt csak egy korona, és mi ezzel a csekély összeg-

gel vártuk a szent ünnepeket. Délután templomba voltunk és onnan hazatérve, a gyermekek kilonózkodtak a folyosóra, bámulni a szomszéd lakosoknál felgyuló színes, ragyogó, babákkal, angyalokkal, cukrokkal és mindenféle játékszerrel dusan megrakott karácsonyfákat. És va' ahányszor bejöttük, arcukon meglátszott a féltékeny remény, hátha mihozzánk is berepült a jóságos angyalka, míg ők künn töltötték az időt... És nekem egy koronám volt minden vagyonom.

Végre az első és legfájdóbb csalódással a mi egy gyermek lelket érhet, lefeküdtek. Mindenik szepegett, de csak magában és küzdött a sirással, mely torkát fojtogatta. Nem jön el az angyal hozzánk, anélkül, hogy megbántották volna, mert hiszen jók voltak ez éven át.

A legkisebbik fiú, ki maholnap végzett ember, odabujt nényéhez és remegő, siró hangon kérte, hogy engedje vele háláni, mert az ő ágya f-llett függő Mária-képhez szeretne imádkozni. Hátha megszánna őt a jó anya és elküldené vigaszt hozó angyalát.

Mit tehetünk? Mit tudott volna tenni ön? Az a korona égette zsebemet. Mikor a gyerekek elaludtak, kilopóztunk feleségemmel és megvettük az utolsó kis fenyőfácskát, ami még ott hevert a vilányal fényesen kivilágított téren. Vettünk rá egy pár darab cukrot, gyertyát és megindultunk hazafelé. Otthon már várt egy régi, kedves jó barátunk mindenféle aprósággal, ajándékkal, miket a gyermekeknek szánt. És mi hárman, szép csöndesen feldiszipáltuk a kis fát. Mire éjfél misére harangoztak és felköltöttük a gyerekeket templomba menésre, ott ragyogott, égett, lobogott, csillogott előttük a várva várt karácsonyfa. Az az öröm, azok a felcsillanó, könnyben uszó szemek, a vidám ugrándozástól a meghatott könnyekig, amin keresztül ment a mélyen érző gyermekszív, annyira meghatott, hogy felfogadtam Istennek, hogy soha sem fogom elfeledni ezt a napját, mely több fájdalmat és gyötrelmet, de több boldogságot is adott nekünk, mint egész eddigi életünk.

Sorsunk később jobbra fordult és most már hála Istennek, nem kell az anyagiakért küzdeni, de azt az emlékezetes karácsonyt el nem feledjük soha, mert az volt számunkra az igazi szeretet ünnepe, mikor az áldást és vigaszt hozó kis Jézus valóban közénk jöve. És, hogy őt magunknál meg is tartottuk, azóta mindig annak emlékére diszipáljuk fel a karácsonyfát mi, az öreg emberek és gyermekeink, a meglelt emberek, közös szeretettel.

Öreg legények karácsonya.

Cudar, vészes, keserű az újjok
Fülökben tiikok tiika zúg,
De ma vígak a legények:
Intenek feléjük kedvesen
Boldog, fehér karácsony-faluk.

Büszke dacuk, jég-fellegbe nyúló,
Ma csodás melegre talál,
Behódol a szent Karácsony
És nekik feslik egyedül csak
Az izes karácsonyi kalács.

Koldusan, gyáván, némán ott ülnek,
Bor körül, öröm-könnyesen,
Csend van, mély, igéket termő,
Csak szívők, mint fölengedt forrás,
Bugyog-bugyog sajjón-édesen.

S röppen az ige, illan a mámor,
Bús tiikoktól sűrű a csend,
Főlkelnek a vén daliák,
Hívja őket a sors-éjszaka,
A varázsos, a büszke, a szent.

Széles István.

Hangjátzó masina.

Írta: Kacsvinszky Andor.

A magyar kebel mindig megnyitkozott, midőn a haza oltára áldozatot kívánt a magyartól. A hazafias fölbuzdulás áradatként ragadta magával a Sárret egy nagy falujának a lakosait is, midőn megérkezett a honleányi levél, a vértanu azóta megdicsőült özvegyetől, hogy az aradi vesztőhelyet meg kell váltani, amelyre nézve jótékonycélú kiváló nyeresémtárgyakkal bővelkedő sorsjáték indul meg.

Ha tehát valaki részt vesz, nem csak hazafias kötelességet teljesít, hanem még hasznos tárgyakat is nyerhet, amely az ilyen alkalomból még a késő unokák előtt példakép marad és örökmélték lesz.

Mint hogy a Kossuth-szobor, mely a falu templomának homlokzati bejáró ajtaja előtt diszeleg, — elég tanubizonyosság arra nézve, hogy a felhívás termékeny talajt ért.

A falu bírja rögtön képviselőtestületi gyűlést hívott össze, hol a legnagyobb helyiséssel találkozott Kónya Mihály rektor nram ama lelkes indítványa, hogy tizenhárom valának az áldozatok, vagyis a vértanuk, tehát tizenhárom sorsjegyet vegyen a falu, mint erkölcsi testület. A képviselőtestület tagjainak arcán kigyultak a lelkesedés arcrózsái és nagy eseményekhez méltó kitéréssel emelték határozatát a lelkes indítványt!

Amint a faluban hire ment a képviselőtestületi határozatnak, — eljutott a hír özvegy Rác Zsuzsánna füléhez is, ki amellet, hogy módos asszony, a faluban még ugy is ismerik, hogy szókimondó, szapora beszédű, és hogy egyik szavát a másikba ölti! Rögtön magára ölti a fekete göndörbáránnybor bujbelit és tart egyenesen a városházának csufolt közséházához.

Benyit a nagy tanácskozási szobába, hol éppen a sorsjegyet megrendelő levelet állítják ki a község előjárói, illően köszön és kérdi: — Bíró uram azir fáradtam volna idáig, hogy azt hallom, hogy a vértanukra valami gyűjtés megyen?

— Hát ugy van Zsuzsa, ippeg most állítjuk ki a megrendelő levelet, mert lutriával van egybehozva, amin meg nyerni is lehet, hát a nyerő cédulákért irunk!

— Hát osztég hány cédula jön?

— Tizenhárom, mer annyian valának!

— Hát a mondó vagyok, hogy ha a község nevére megyen is, de az kevés és a ért jöttem, hogy a többiek nevében még tizenhárom jegyet válasszanak. Az én szavamra, — majd kiváltom én!

— Derék asszony vagy Zsuzsa, mondja a bíró. Meg lesz!

A lelkesült asszony nyakába vette a falut és az ő nézete szerint arra érdemes komasszonyokat sorba járva, kiszorította a tizenhárom sorsjegyet, bárha némelyik csirkét, tojást adott is, de volt közöttük olyan is, aki gyönyörű öt darab sütnivaló tökkel járult a haza oltárára. A heti piacon mind szépen pénzé változott a lelkes adomány!!

Igy történt, hogy huszonhat sorsjeggyel képviseltette magát a nemes falu.

Idők multával a sorsjegyet huzás is megtörtént.

Fortuna istenasszony rámosolygott ugyan a hazafias áldozatkész falura, mert a felbuzdulást nyeresémmel honorálta!

Az istenasszony a beköltött szemé miatt valószínű nem láthatta, hogy a nyeresémtárgyak közül valami hasznavehető juttatott volna nekik.

Mivel özvegy Rác Zsuzsánna a nyeresémmé eshetőségét is sűrűn felhozogatta koma- és szomszédasszonyai előtt, nem is lehet csodálkozni, ha közbeszéd tárgyát naponta meg-megújuló kíváncsiskodások képezték. Egyik-másik fiatalabb asszony, kinek az ura a »Kis Újság«-ot is olvassa, a kérdések özönével halmozta özvegy Rác Zsuzsát el, hogy: hallom Zsuzsa néném, hogy talán kotlógépet is lehet nyerni! A másik meg, ki minden ősszel libákat tőm, a libatömögép után érdeklődött, a szerényebbek,

azok már beérték volna egy káposzta gyalval, vagy egy pár sűrű szitával is!

Szegény, özvegy Rác Zsuzsát, aki különben angyali lelkűtű, bárha szókimondó volt is, a sűrű kérdések és óhajások özöne annyira kihozták a sodrából, hogy utóvégre kifakadt: Hát az anyátok kinja nem volna jó!!! a tiz rucatojásodért mindjárt neked adják a Lócsing palotját Bécsebe! Erre a fölényes rendreutasításra el is hallgattak a kíváncsiak.

Végre elérkezett a nagy nap!

Nyert a község egy kürtnélküli »Grammofont«.

A községi jegyző honnem lettében a postai szállítólevél a bíró kezibe került.

Olvassa: Grammofont! — Grammofont! mi a csuda lehet-e?! tanakodnak a másik bíróval, végre az egyik hites, aki mellesleg különösen télen sertésvágással vagyis hentességgel is foglalkozik, — gramm! gramm! motyog magába. Ahán, tudom már, kis mázsa! amelyiken apró súlyokkal mérnek!

— Ez is jó lesz, mondja a bíró, legalább a botosok fontjait meg lehet aközni vele!

Már egészen belenyugodtak, hogy az csakugyan mérleg, mikor a segédjegyző nevetve felvilágosítja, hogy nem mérleg az, hanem — muzsika.

— Mi a csuda? Muzsika?! No már ennek igazán nem tudja hasznát venni a közsig.

— Má mir ne bíró uram, mondja a másik takarékoságáról ismert hites.

— Talán felhasználhatják a lakodalomba ezt a verkli muzsikát?! — ha jól mondom, cigány nem kell!

— Van benne valami, de már lakodalomba egy cigány még is kevés, ha masina is!

De mikor aztán a segédjegyző felvilágosította, hogy nem csak muzsikát, hanem beszél és énekel is!!!

— Egye meg a feki! a muzsikáját, jobb lett volna ahelyett még egy néhány kötőfék a forsponos lovakra!

— De bíró uram hátha be lehet cserélni vagy öt darab ökörvakaróért véli a takarékos esküdt vagy egy pár istálló lámpásir!

— Soh se bibelődjetelek vele, majd kihozatja a jegyző ur a postarul, talán hozza is, — majd határozunk.

A községi jegyző hazaérkezéssel csakugyan kibontják a Grammofont, a hozzávaló használati utasítással és lemezekkel.

Nosza! hire futadmodik a faluba, hogy a falu olyan hermonika féle muzsikát nyert, amelyik muzsikát, de énekel és beszél is.

Összeverődött a szomszédasszonyok és mihamarább megtelt a kíváncsiak seregével a tanácsszoba. A jegyző pedig felhuzza és még a lemezeket kibontotta, a találgatás áradata hallatszik.

Olyan e tudja kend, mint a »modor«, hogy először megberregtetik azután indul Szalon-tának!...

A jegyző rátészi a kibontott lemezt, ez pedig nem volt más, mit »Säkkingeni trombitás« Overtürje amiből a hallgatóság persze semmit sem értett, — volt is találgatás! »Egye meg a feki, nimetül huzza! Nem hiába, hogy a csinálta! Várjon kend, mondja a másik, most stimöl, mint a cigány nóta előtt!

— Mégis huncut a nimet, hogy kifundálta, — mondja a harmadik.

Még végre a jegyző átvizsgálja a lemezeket és rá talál a Kossuth-nótára. Alig kezd belé, mire a hallgató közönség toroka szakadtából csapkod bele a közepibe, hogy... ha még egyszer azt üzeni, mindnyájunknak el kell menni!... ugy annyira, hogy a grammofontól egy árva hang sem hallatszik és imitt-amott maradozik a zene a sok kérés, recesgő hang mián.

Midőn a lelkes nóta elhangzott, mondja a jegyző, hogy hát ebből elég volt mára emberek, mert dolgom is van, de a tanácssterem nem nótázóhely.

Illőképpen megköszönték a muzsikát, még Ruzsás Szabó Mihály kimagyarázta, hogy hát a vásárokon piziri mutogatják, ő látott ilyet és ugy híjják, hogy hangjátzó masina! Az első érdeklődésnek vége volt, de csak azért, hogy

másnap az emberáradat vegye körül a község-házát.

Enekes Kis Gergely, ki eikornyas beszédjéről volt híres a faluban, volt a kíváncsiak szószólója, mondván: Nagyon tisztelt Jegyző Ur! — Kérjük legméltóbb szívesseggel, szólaltassa meg azon muzsikáló szerszámot, amelyben mint alvégieknek nekünk is forog néhány garasunk adakozásunk által — bennel községi burtorzat lévén.

A jegyző szíves készséggel bemutatja. De ez nem volt elég. Énekes Kiss Gergely tovább kérelt. Azt is hallottuk, hogy beszél és mivel az beszéd az embernek legszebb tanúsága kérték ezt is megmutatni. De már erre a jegyző nem volt hajlandó. — Kedves barátaim! A község háza nem komédiás bódé, én a fizetésem nem azért kapom, hogy komédiázzak. hanem dolgozzam. Ott a segéd ur, kérjék meg és vegyék ki a folyosóra, ott hallgathatják. Ezek után az udvar is csakhamar megtelt. Így ment ez napnap után, még végre a segédjegyző is ráunt és egy napon beállit a jegyzőhöz kikelt arccal.

— Főnök ur kérem az elbocsájtó levelemet és a hátralevő fizetésem!

— Mi lélte magát öcsém?

— Én nem a falu muzsikásának jöttem ide, hanem jegyző-segédnek és kijelentem főnök ur, hogy az arkangyaloknak sem muzsikálók tovább, — vásári komédiásnak megjárja, de nem egy komoly embernek!

— Csillapuljon öcsém, mától fogva nem fog többé muzsikálni.

Egyben meg is mondta a községieknek hogy fogadjanak egy muzsika igazgatót, aki a bergenytyűjét csavargassa, de itt többé nem csinálják, mert dolog van!

A hitlenek a segédjegyzőt újra kérték, dohányt, tojást, meg cigaretét ígértek neki, de az hajthatatlan maradt. Így tehát a bangjátzó masina dallos és beszédes ajkai örökre lezártak!!!

— Fránya vigye a masináját, mond özvegy Rácz Zsuzsanna, csak legalább egy palacsinta sütő lett volna, kézről-kézre adva, végre is leszógalta volna azt a kis költséget, amit érte összerimádkodtam.

A képviselőtestület utóvégre is határozatilag kimondta, hogy nyílt árverésen a legtöbbet ígérőnek el fog adni a hangjátzó masina. Az érdeklődők megtekinthetik a községháza jegyzői irodájában. De megszólaltatni nem szabad, mert hangja annyira megindító, hogy még az évszázadok óta megtelepedett patkányok is elhagyták — nótájára — a község érdemében gazdag, öreg épületét.

SPITZER BÉLA

női és gyermek ruha-áruháza
Rákóci-ut 3. sz.

Az év végeig

kedvezményes áron kapható

Felöltők,

Blousok,

Pongyolák,

Aljak,

Kosztimök,

Gyermekruhák

Szörme-árak és ruhakelmék.

Saját műtermében a leg-elegánsabb toilettek vállal-

tatnak.

A házasságok és válások statisztikai megvilágításban.

Irta és a Szigligeti-Társaság dec. 18-iki ülésén felolvasta:

Dr. Sigmund Andor.

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Felolvasásom tárgyát a statisztika köréből vettem Egy szépirodalmi társaság felolvasó ülésén, egy ilyen tárgy felolvasás szokatlan jelenség. Szíves engedelmiükkel bátor leszek előadni azokat a körülményeket, illetőleg indokokat, amelyek tárgyam megválasztására indítottak.

Mindennapi kenyeremet képezi a statisztika. Az a nagy közönség előtt, általában mint egyike a legszárazabb tudományoknak, ismeretes. Bevallom, magam is ebben a tévhitben voltam, midőn azzal a számtengerrel állottam szemben, ami a statisztikai kutatások nélkülözhetetlen alapelemét képezi. Mihelyt azonban behatóbban kezdtem azokat tanulmányozni, megszerettem a rideg számokat, mivel reájöttem, hogy mögöttük fölöttébb érdekes tanulságok rejlenek.

Tapasztalataimra támaszkodva, merem állítani, hogy itt is, csupán az a bizonyos első lépés megtévesése, t. i. a számok iránti ellenszenv leküzdése a nehéz, s ha ezen átestünk, akkor egy új, szinte kimeríthetetlen változatot és érdekességet mutató világ tárul szemünk elé. De ez még nem minden. Hanem csakhamar rájövünk arra is, hogy éppen ez, a szépen kifejezve száraznak, a maga nevében megnevezve azonban unalmasnak jelzett statisztika, mennyi tévhitünket dönti meg.

Ennek illusztrálására leszek bátor, a morál-statisztikából vett két példa meghallgatására, szíves figyelmüket kérem, illetőleg egy kis időre igénybevenni.

A közfelfogás általában abban a hitben ringatja magát, hogy a házasságok létrejötténél igen nagy szerepe van a kölcsönös vonzalomnak. Teljesen jogosultnak tartom a közfelfogást, mert hiszen a mi társadalmunk erkölcsi felfogása azt tanítja, hogy a jó házasság egyedüli biztosítéka, a házasságok kölcsönös vonzalma. A pap is azt kérdi, szeretik-e egymást? Ilyen körülmények között, hogy is kételkedhetnék abban, hogy a föld kerekéségén kötött legtöbb házasságnál, a feleket nem Amor hozza össze. Elég szomorú, de így van.

A morál-statisztika a házasságkötések indító-okait kutatva, kiabrándit ebből a szép, poétikus hitből.

Sorra veszi az egyes népeket, s tételről-tételre kimutatja azt, hogy részint a fenálló társadalmi szokások, részint pedig az egyes államok, illetőleg egyházak tételes törvényei, milyen leküzdhetetlen akadályokat állítanak a szerelmes szívek egyesülésé közé.

Vegyük pld. az Islam követőit. Még napjainkban is a Mohamedánok legnagyobb részénél, az az uralkodó szokás, hogy a vőlegény menyasszonyát csakis a házasság megkötése után látja meg.

Fournier de Flaix kimutatása szerint, ez esetben 180 millió lélekről van szó, akik előtt, említett társadalmi törvényből kifolyólag, a szerelmi házasság ismeretlen fogalom.

Általában Kelet-Ázsia legtöbb népe a házasságkötés, vagy legalább is azok egyikét, a nőt, egyáltalán meg sem kérdezi, hogy hajlandó-e férjhez menni, s ha igen, kihez? Hanem rövid uton a családfők megegyeznek egymás között, s a fiatalokat fajt a complit elé állítják. Azt szinte fölösleges is külön kiemelnem, hogy a szülők az érzelmi momentumokra alig lesznek figyelemmel, s nem azt fogják kérdezni, hogy szeretik-e egymást, hanem e helyett azt, hogy a felek társadalmi

állása megfelelő-e, vagyoni viszonyaik az összeköttetést kívánatossá teszik-e, nem is említve, hogy szóbanforgó népeknél a vallás-külömbőség, rendszerint olyan akadálynak tekintetik, ami mindennemű házasság iránti tárgyalást eleve kizár.

Vessünk egy futó pillantást India viszonyaira, s ez meg fog győzni arról, hogy a hindu szerelmesek helyzete sem rózsás. Hymen lánczait itt sem a kölcsönös vonzalom, hanem a vallási és társadalmi törvények kovácsolják össze. Ezt illetőleg a leghivatottabb tényezőnek, egy előkelő Brahminnak, névleg Nagakarnak felvilágosító sorait fogom idézni. Nevezett azt mondja, hogy a hinduk közötti házasságkötéseknél, a kasztrendszerből kifolyólag fenálló szabályok, a szabad választás lehetőségét igen szűk határok közé szorítják. Nevezetesen, a mennyi foglalkozás, annyi külön kaszt, s ismét amennyi kaszt, annyi külön szabályzat, amelyek nemcsak a vallásgyakorlatra, házasságkötésekre, hanem még az étkezésre és ivásra is kötelező szabályokat tartalmaznak. Minket ezuttal csupán az érdekelhet, hogy a szabályok értelmében, az egyes kasztokhoz tartozók, csakis egymás között léphetnek házasságra. Vagyis Conrad kimutatása szerint, a 300 millió lelket számláló Brahma-imádók szintén nem követhetik szabadon szívök vonzalmát.

Íme, tehát már két olyan esettel állunk szemben, ahol a házasságkötés között a kölcsönös vonzalom, vagy egyáltalán semmi, vagy pedig csupán másodrendű szerepet játszik. Igaz ugyan, hogy a mohamedán, vagy indus szerelmi ügye a nagy közönséget közelről nem érinti, de annál jobban érdekli a morál-statisztikust, aki tudja, hogy szóbanforgó esetben, a világnépesség egy harmadának társadalmi felfogásáról van szó; és pedig olyan felfogásról, mely a jó házasság legfőbb biztosítékát nem a kölcsönös vonzalomban látja.

De hagyjuk a keletet, s általában az alacsonyabb kulturájú népeket, hanem vessünk egy pillantást, egy magas műveltségű, modern felfogású államra, az észak-amerikai Egyesült-Államokra. Bevallom, hogy amidőn az Unió idevonatkozó szabályainak olvasásához kezdtem, ezt azzal az erős hittel tettem, hogy az Unió egyes államainak törvényei, kivétel nélkül példányképét fogják mutatni, annak a liberális felfogásnak, amelynek hiányát az egymásért epedő hindu szívek bizonyára igen gyakran keservesen voltak kénytelenek tapasztalni. Csalódtam. Az Unió 47 állama közül csupán 22 enged teljes szabadságot, a szív érzelmeinek követésére. Ellenben 25 államban a fekete trobadur hiába zengi el szerelmi dalát fehér szíve választottjának, s az utóbbi hiába epekedik a néger dálnok után; vagy megfordítva a fehér levente hiába akarja fekete ideálját arájává tenni, a fehér és fekete szív közé helyezkedik a rideg törvény, mely a fehérek és feketék közötti törvényes házasságot nem enged meg.

Sőt egyes államok törvényei még messzebb mennek, amennyiben a mulatokkal, indiánokkal, vagy mongolokkal való házasságot is tiltják.

Nemcsak hogy tengeri utat nem kell tennünk, hanem külföldre sem kell utaznunk, hogy olyan akadályokkal találkozzunk, amelyek a szerelmes szívek közé ledönthetetlen választalat állítanak. Itt van mindjárt az egyenrangú házasság példája. Nem mutat-e ez bizonyos hasonlatosságot a kaszt-rendszerhez?

A kultur-nemzetek tételes joga manapság már elenyészően csekély akadályt állit, a szív sugalmának követése elé, s ezen akadályok indoka, mint pld. a cselekvőképelenekre, a legközelebbi rokonokra, stbre vonatkozó, egyáltalán nem érinti azon morális felfogásunkat, mely a házasság legfőbb biztosítékául a kölcsönös vonzalmat tekinti.

A kíváncsi statisztikusok azonban ennyivel nem elégedtek meg, nem nyugtatta meg őket az, hogy az európai kulturnépek törvényei, kivált amióta a polgári házasság intézménye tért foglalt, az egymásért epedők egyesülésének kedveznek. Kutatni kezdték, hogy vajon a társadalmi szokásokat ugyanaz a liberális felfogás hatja-e át, mint a törvényeket? S íme, reájöttek, hogy kivált az európai papák, igen

sok hasonlatosságot mutatnak a keleti család-főkhöz.

Schnapper-Arndt meggyőző érvekkel mutat reá arra, hogy a kulturnépeknél is csak a leg-ritkább esetben szokott első sorban az a kérdés szerepelni, hogy a házasulandók szeretik-e egymást, hanem ehelyett a szülők Európában is inkább érdeklődnek a prózai kérdések iránt.

Erre vonatkozólag kötetre menő számot idézhetnék, de tekintettel a Szigligeti-Társaság intenciójára, melynek elsőrangú feladata a költészet ápolása, s tekintettel továbbá a mélyen tisztelt Hallgatóságra, akik között bizonyára igen sokan vannak, akiknek hite a szerelmi házasság poézisa iránt most még rendíthetetlen, nem teszem.

A következőkben ismertetendő példát, ugyancsak alkalmasnak vélem arra, hogy a mélyen tisztelt Hallgatóságot egyrészt meggyőzzem afelől, hogy a statisztikát nem teljes joggal illetik az unalmasság vádjával, — másrészt pedig arról is, hogy e közzefogás téves voltát ismételtelen a statisztika segélyével sikerül kimutatni.

Napjainkban igen nevezetes jogi és egyben társadalmi kérdést képez a válás. A házasságok illetén megszűnése rohamosan emelkedik.

A kultur-népek világi törvényei tudvalevőleg nagyon megkönnyítették, hogy úgy mondjam, a házaselet hajótöröttjeinek helyzetét.

Az egyes államok törvényei szerint több vagy kevesebb mód nyújtják nekik arra, hogy a sülyedő hajóról mentőcsónakba szállva, kiserítsék meg az új boldogsággal kecsegtető révbe bevezetni.

Erről a kérdésről, e helyről már részletesebben szólhatok, mert hiszen a válások lehetőségé, igen sok vonatkozásban a házasság poesisének a szolgálatában áll.

A moral-statisztika többek között kutatja, és minél részletesebben igyekszik kimutatni azokat az okokat, amelyek a házaselet feldúlására vezetnek; s ugyancsak törekszik kikutatni azt is, hogy hány esetben terheli e miatt a felelősség a nőt, illetőleg a férfit?

Ezen kutatások révén a statisztikus érdekesnél-érdekesebb esetekre bukkan. Munkája közepette, a rideg számok embere önkéntelenül lélekbuvárrá változik át.

Ez elkerülhetetlenül szükséges, mivel a nélkül feladatát sikerrel nem oldhatná meg.

Különben nem tudná kutatásának eredményét csoportosítani, összefoglalni, s az azokban rejlő nagy tanulságokat leszűrni.

Nekem jelen esetben éppen ilyen tanulságokra van szükségem, hogy kimutathassam azt, hogy igen téves az a felfogás, mely szerint a legtöbb válás okozója a nő és hogy a válások között a legnagyobb szerepet a házasságtörés játszotta.

Ezt illetőleg elsősorban a hazai adatok tarthatnának igényt a megemlítésre. Fájdalom, statisztikusaink a kérdéssel még nem foglalkoztak elég behatóan, ami főleg annak tulajdonítható, hogy mi nálunk a moral-statisztikus kutatásai igen nagy akadályokba ütköznek. Csupán olyan adatokkal rendelkezünk, amelyeket a hivatalos statisztika nyújt.

Ezek mögött ott rejlenek a nagy tanulságok, de behatóbb kutatás hiányában most még kihámozni nem tudjuk.

Igy pld. éppen a feniorgo esetben meglepőnek jelezhető az az eredmény, hogy a bíróság 1909-ben, a bírói ítélettel felbontott 6294 házassági perben, 2521 esetben mondotta ki hibásnak a férjet és 3620 esetben a nőt. Továbbá 142 esetben mindkettőt és végre 11 esetben Salamoní ítéletet hozott, amennyiben egyiket sem nyilvánította hibásnak, mindazonáltal elválasztotta őket.

Amint azonnal szerencsém lesz reámutatni a nagy világban épen ellenkezőleg áll a dolog, s ezért nem tartom adataimnak azon feltevését, hogy a magyar nők jóhírnevét ejtett ezen hivatalos statisztikai csorbát, t. i. hogy ők gyakrabban hibásak mint a férjek, — a moral-statisztikus kiköszörülne.

Csak egy futó pillantást vessünk a válások statisztikájára.

A bíróság felbontott 6294 házasság közül, csupán 8 esetben szerepelt a házasságtörés, míg ellenben a hűtlen elhagyás és a házassági kötelességek megsértése 5377 házasság felbontására vezetett.

Vagyis a tulnyomó többség olyan ok, ami mögött a lelki világ legelrejtettebb érzelmei állanak.

Már pedig aki magyar nők lelki világába, mélyebb bepillantást igyekezett vetni, a legtöbb esetben felismerhette azt, a szerintem dicsérendő tulajdonságot, — melyet adott esetben a törvény rideg embere talán makacsságnak minősített, — hogy inkább hagyja magát hibásnak kimondatni, mintsem lelkének legmélyebb rejtékét a nyilvánosság előtt feltárja.

Azzal a kérdéssel egyébiránt, hogy milyen gyakran kéri a válás kimondását a nő, illetőleg a férfi, a legbehatóbban az angol statisztikusok foglalkoztak, s ezért szíves engedelmükkel az adatokat részben ezektől fogom kölcsönözni.

Megállapították azt, hogy pld. Angliában átlagban az összes válókereseteknek 55 százalékát a nők és 45 százalékát a férfiak nyújtották be.

Vagy pld. Franciaországban a megfelelő arány 56, illetőleg 44 százalék volt.

A mondottak ahelyett hogy a nőt védene, látszólag ellenük szólnak.

De miként igen gyakran, úgy jelen esetben is, a látszat csal. Nem az a döntő, hogy melyik fél kéri a válás kimondását, hanem hogy kinek adnak igazat a tények. Kinek a lelkét terheli az, hogy Hymen rózsás láncait elviselhetetlen bilincsekké tette.

Már pedig a válni óhajtó külföldi nők, vagy meggyőzöbben tudják ecsetelni a komor bírák előtt saját igazukat, vagy tényleg sokkal gyakrabban van igazuk mint a férjeknek, — mivel elvitázhatatlan tény, hogy a bíróság sokkal kevesebbet utasított vissza a nők, mint a férfiak válókeresetéből.

Igy pld. Angliában a nők által benyújtott válókereseteknek mindössze csak 8.8 százaléka nem vezetett eredményre, míg ellenben ugyanakkor a férfiak keresetének 13.1 százaléka minősített alaptalannak.

De nem csak az angol, hanem az általában inkább könnyű véruinek jelzett francia nők is, ha már a bírósághoz fordulnak, sokkal komolyabban veszik a dólgot, mint a férfiak.

Igy pld. Párisban, a diskkrét kalandok modern Eldorádójában, a lefolytatott 1313 válóperben a bíróság 738 esetben adott igazat a nőnek, és csupán 575 esetben a férjnek. Pedig a nagyvárosok viszonyai ezt illetőleg, inkább kedvezőtlenebb színben tüntetik fel a nőt, amit meglepően bizonyít Berlin példája. Boeck kutatása szerint itten a bíróság 100 közül csak 44 esetben mondta ki a válást a nő javára.

Az ilyszerű példák azonban, egyes nagy városok különleges viszonyaiban lelik magyarázatukat.

Itt van tehát egy konkrét bizonyítéka annak, hogy a statisztikusnak akarva, nem akarva nem szabad csupán a száraz számokkal foglalkozni, hanem kénytelenek a mélyebben fekvő erkölcsi stb. indokokat keresni. Berlin kiragadott adatai nem elegendők, s annál kevésbé jogosítanak fel arra, hogy hagyományos jó német erkölcsök felett pálcát törjünk. Egy ilyen meg gondolatlan statisztikus sorsát nem tartanám irigylendőnek.

Vagy legalább is nem tanácsolnám neki, hogy nyári üdülés céljából, Németországot keresse fel, mivel nem mernék jótállást vállalni, hogy a Hausmütterchenek nem-e éreztetnék vele ballépése következményeit.

A közmondás azt mondja, hogy mindenki a maga sorsa kovácsa.

Bizzuk tehát a netalán megtévedt statisztikust, a maga sorsára, hanem szíves engedelmükkel vessünk egy pillantást a felvetett kérdés másik oldalára, t. i. hogy miképpen állunk a válókokkal?

Ezuttal az Észak-Amerikai-Egyesült-Államok statisztikájából vett adatokkal leszek bátor önöket megismertetni.

Példát keresni két okból megyek ilyen messzire.

Egyrészt mivel az Unió házassági törvényei leginkább könnyítik meg a válást, másrészt pedig mivel részben említett körülmény kifolyásaképpen, éppen az Unióban találkozunk a válási esetek igen nagy számával.

Utóbbinak igazolására elegendő lesz Fircks táblázatának egy-két adatát idéznem.

Addig ugyanis, míg a 90-es évek átlagában 100,000 házasságra évenként, pld. Irországban 1, Angliában 7, Olaszországban 10, Skóciában 17, Norvégiában 19, nálunk 30, vagy pld. Franciaországban és Poroszországban egyaránt 80—80 válás jutott, az egész Unió megfelelő átlaga 250 volt.

Sőt az Unió egyes államaiban 1000-et megközelítő átlaggal is találkozunk.

Ilyen körülmények között önként érthetőleg, az esetek nagy száma állván rendelkezésre, a statisztikus sokkal értékesebb következtetések vonására lesz képes.

Nevezetesen jelen esetben az 1900-iki adatokat véve alapul, miután ezen évben az Unió területén, nem kevesebb, mint 328,716 házasság bomlott fel, a bíróság által kimondott elválasztó ítélet alapján, a statisztikusnak elég széles tér nyílt arra, hogy egyrészt az egyes válókok gyakoriságát, másrészt pedig azokat a lelki motívumokat is behatóan tanulmányozza, ami a feleket a válási kereset benyújtására indította.

Mindenesetre a moral-statisztika egyik legérdekesítőbb, de egyben legnehezebben fejleszthető fejezetét képezi, a válási és főleg a válókok, illetőleg motívumok statisztikája.

A mutatkozó óriási ellentétek, amelyek a válási arány terén az egyes nemzeteknél találhatók, gondolkodóba kell, hogy ejtsenek. Mi fűzheti oly szorosan össze, az éhínséggel oly gyakran, a nyomorusággal pedig állandóan küzködő ir házaseleket?

Vagy viszont mi indíthatja az anyagiakkal bőven megáldott amerikaiakat a gyakori válásra?

A hit, vagy a vagyon az erősebb tényező?

Nem könnyen eldönthető kérdés. Nézetem szerint a főszű ez esetben is, az egyes nemzetek lelkivilága közötti különbségre esik.

A moral-statisztika mindezek felderítésétől, még igen messze áll. S ki tudja, mikor fog oda jutni, hogy kielégítő feleletet adhasson.

A válókok kutatásánál is, azért vagyok kénytelen a tengeren-tulról importálni az adatokat, mivel Európa statisztikája, sokkal kevesebb támpontot nyújt a kellő következtetések vonására.

Vegyünk ismét egy minket közvetlenül érintő példát.

Bármilyen tisztelettel hajoljunk is meg a bírói ítélet előtt, ki fogja azt csalhatatlan tényként elfogadni, hogy nálunk annyira dülnek az erkölcsök, hogy pld. az 1906-tól 1909-ig bíróság felbontott 23,321 házasság közül csupán 51 esetben volt a házasság felbontására vezető mozzanat, a házasságtörés. Én a magam részéről ezt nem vagyok hajlandó elfogadni.

Távrolról sem akarom azt állítani, hogy az európaiak sokkal lovagiasabbak lennének, mint az amerikaiak, s ezért ők, már t. i. a férjek, csak a legvégső esetben hozakodnának elő a legsúlyosabb válókokkal.

Ezzel csak magára a pusztá tényre óhajtottam rámutatni, t. i. arra, hogy az európai adatok kevésbé alkalmasok a moral-statisztikus vizsgálódására, s ha mégis ilyen irányú eredményekről óhajt beszámolni, akkor adatait onnan kénytelen meríteni, ahol a kutatók fáradozását, egy vagy más okból, a legtöbb eredmény kísérte.

Manapság a válások indító-okainak kutatása terén az első helyen az Észak-Amerikai-Egyesült-Államok statisztikája áll s így mélyen tisztelt Hallgatóság méltán rossz néven vehetné ha ugyan közelebb eső, mindazonáltal részint feltevéseken alapuló következtetésekkel untatnám a helyett, hogy a megközelítő pontossággal megállapított tényekre hivatkoznék.

Az Unio törvénye számos válóokot ismer. Ezek közül a legnevezetesebbek: a házasságtörés, a kegyetlenség, az elhagyás, az iszákosság és a kellő ellátás elhanyagolása.

A részletezést kerülendő, csupán azon adatok elősorolására fogok szorítkozni, hogy hány esetben találtattott hibásnak külön a nő, és ismét külön a férj, említett válóokok elkövetésében.

A bíróság elválasztotta a házastársakat egymástól 112,000 esetben a nő, és 216,000 esetben a férj hibája alapján. Az amerikai nők tehát, még kevésbé illethetők azzal a váddal, mint az európaiak, hogy, legtöbb családi élet feldulása az ő lelküket terhelné. 35 %-al szemben 65 % esett a férfiak rovására. Külön-külön vizsgálva az egyes okokat, azt látjuk, hogy a nők leggyakrabban, számszerint 51,000 eseten felül a családi tüzhely elhagyásában találtattott hibásnak.

Ez az összes válási okoknak majdnem 46 %-át tette ki. A házasságtörés már tetemesen kisebb számmal szerepel, alig 34 %. Önként érthetőleg a legkisebb arány a kegyetlenségre és az iszákosságra esett, nevezetesen 5, 4, illetőleg 1.3 %, hiszen a nő részéről a társadalmi moral szempontjából ezek minősíthetők a legsúlyosabb vétkeknek.

Igaz ugyan, hogy az amerikaiak általában, de kivált a nők a „cruelty“ fogalmát kissé túl elasztikusan kezelik.

Számtalan olyan esetben kérték a válás kimondását, a kegyetlenség fennforgása alapján, ahol európai észjárással, kegyetlenséget, mint válóokot felfedezni, a legjobb akarattal sem lehet.

Ennek jellemzésére ugyancsak néhány példát leszek bátor előadni.

Gyakori eset, hogy a nők azért óhajtottak elválni, mivel férjük a dohányzásról nem akarnak lemondani, s a dohányfüst nekik fejfájást okozván, a kegyetlenség fennforgását vélték megállapíthatónak.

Ugyancsak nem elszigetelt eset, hogy a nő férje mosakodási vágyának korlátolt voltában látta a kegyetlenség fennforgását. Vagy pld. volt egy eset, midőn a nő azért kérte a válás kimondását, ugyancsak a „cruelty“-re támasztva keresetét, mivel férje kedvenc kutyáját elpusztította. Megengedem, hogy adott esetben, ezek mind olyan okok lehetnek, amelyek a családi boldogság feldulására vezetnek, s így a válást óhajtottá teszik, de a kegyetlenség fennforgásának megállapítását, tisztán ezen alapon nem tartom kifogástalannak. De hiába, a felfogások igen különbözők, s az amerikai bíró jónak látta, nem egy, de több említett, vagy hasonló esetben a házastársakat egymástól elválasztani.

Ennek tulajdonítható részben, hogy az egyes válókeresetek megokolásánál néha szinte hihetetlen indokolással találkozunk. Pld. egy fiatal vagyonos nő, a gyámságtól szabadulni akarván elhatározta, hogy e célból a férjhezmenetel útját fogja választani. Elhatározását csakhamar követte a tett. Férjhez ment egy halálos beteghez, akiről az orvosok lemondtak.

A nő számítása nem vált be. Igaz ugyan, hogy férjhezmenetele révén a gyámságtól megszabadult, vagyonát kézhez vehette, férje azonban az orvosi tudomány véleménye ellenére felgyógyult, s eszeágában sem volt fiatal, csinos, s ezenfelül még vagyonos nejtől elválni. Viszont a nő nem volt hajlandó a dolgok ilyenén fordulatába belenyugodni, s válókeresetet adott be azon az alapon, hogy férjétől kegyetlenség őt ebben a kötelékben megtartani akarni, továbbá, hogy férje a csalásban is hibás, mivel ő csakis azon tudat által vezetettve ment hozzá nőül, hogy a férjül választott férfi napjai meg vannak számlálva.

Nagyon sokáig tartana felolvasásom, ha csupán főbb csoportjait óhajtanám elősorolni azon cifrábnál-cifrábnál eseteknek, amelyeknél a kereset a kegyetlenségre támaszkodva kérte a válás kimondását. Szerepel itten a gombfelvarrás megtagadásától kezdve a spiritizmusig minden elképzelhető és elképzelhetetlen ok.

Térjünk azonban kissé meg vissza a válási adatokhoz. Nem mulaszthatom el még pár szót szólani, a férfiak hibájából kimondott vá-

lásokról. Ha már rámutattam arra, hogy a válási-statisztika szerint, a menyecskék kikapóságát illetőleg nem olyan fekete az ördög, mint ahogy azt festik, úgy a férfiek jó hírnevének is tartozom azzal, hogy ezirányu szoliditásuk mellett tanuskodó adatokat elősoroljak.

Az említett 216,000 eset között, amelyben a válás a férj hibája miatt mondatott ki, mindössze 29,500 kikapós férj szerepelt. Vagyis az összes eseteknek csupán 13,6 százaléka. Ugyancsak kedvezőbb volt arányuk az elhagyás szempontjából is. Az elválasztott hibás férfieknek csak 35 százaléka hagyta el a puha fészket. Viszont azonban a kegyetlenség, iszákosság, a kellő ellátás elhanyagolása és a többi okok aránya már sokkal magasabb volt a férfiaknál, mint a nőknél.

Utóbbi magyarázata szinte kézenfekvő. Csakis a gyöngédségből kivetkőzött nő követhet el olyan hibákat, amelyek a férfiaknál sokkal enyhébb beszámítás alá esnek, mint nevezetesen az iszákosság, vagy a kegyetlenség. Viszont azonban ebben leli magyarázatát az is, hogy a nő oly sok esetben találtattott hibásnak az elhagyásban, mert a nőiességből folyó természete más fegyvert nem enged igénybevenni, durva, kegyetlen, vagy iszákos férjével szemben, mint a távozást.

Végül szabadjon még egy adatot említenem. T. i., ha nem külön-külön, hanem egybeosztva nézzük a válóokok arányát, akkor kétségtelen beigazolást nyer az az állításom, hogy a házasságtörés távolról sem képezi oly sok házasság megszűnési okát, mint azt általában vélik, miután kerekszámban mindössze 20 százalék esett erre.

A könyvgyűjtő.

Flaubert G. elbeszélése.

Barcelona egyik szűk, sötét utcájában nemrég óta egy férfiú élt, kinek halvány arca, fénytelen szemei, oly titáni alakra vallottak, amilyenek agyonkínzott regényírók műveiben fordulnak elő.

Az illető neve: Jaime, foglalkozására nézve könyvkereskedő. Harminc éves még csak, de már elvénült és elsenyvedt. Magas alakja görnyedt, akár egy agáré; hosszú, ritka haja elől hátul lefogott; erős, izmos kezei szárazak, ráncosak. Ruhája is rongyos. Arca csunya, beesett, semmitmondó. Az utcán alig lehetett látni; csak akkor, ha valahol ritka és régi könyveket bocsátottak áruba. Ilyenkor egészen kivetkezett valójából, közönyössége eltűnt; szemei élénkültek; gyorsan járt, szinte futott.

Örömét alig tudta eltitkolni; nyughatatlanság, izgalom vett rajta erőt és lélekszakadva sietett haza. Megtapogatta a megszerzett könyvet; újra-ura megnézte minden oldalról, cirógatta, szeretgette, mint a fősvény a kincsét, mint apa a leányát, mint király — a koronáját.

A legritkábban elegyedett szóba más emberrel; csak könyvkereskedőkkel és régiséggyűjtőkkel; akkor is csak a lehető legrövidebben.

Csak egy gondolat, egy szenvedély epesztette és égette egész belsejét: a könyvek iránti határtalan szeretete.

Szomszédjai gyakran a késő éjjeli órákban is világosságot láttak házában, mely majd az egyik, majd a másik ablakon szűrődött át, majd elaludt.

Lázás izgalomban töltötte az éjjeleket — kincsei között. Tuláradó gyönyörrel forgatta könyves boltjában, hol itt, hol ott lapozgatva bennük.

Kezei reszkettek, amint a köteteket vizsgálta. Kihuzott egy-egy művet, forgatta lapjait, nézegette az aranyos szegélyeket, a betűket, a nyomást.

Azután máshová helyezte s órákig bámulta címöket és formájukat.

A könyvek mellől, a kéziratokhoz fordult. Ezek voltak legfőbb kedvencei; mentől régieb-

bek, piszkosabbak és rongyosak, annál becsesebbek voltak. Szinte áhitattal szivta be róluk, a szent, tiszteletreméltó port.

Ilyenkor kitágultak orrcimpái és boldog mosoly lebbent ajkaira.

Ez az ember boldog volt — könyvei között; bár a tudomány és annak erkölcsi értékéről alig volt fogalma. Boldog volt, ha könyvei között ülhetett; ha szeméit a porlepte pergamentumok, az elhalványult, régi nyomtatványokon nyugtathatta. Ugy szerette a tudományt, mint a vak — a világosságot. Azaz nem a tudományt, hanem annak látható, alakját szerette. Azért szerette a könyvet, — mert könyv. Szerette a régi, olvashatatlan évszámokat; a gót betűket, az elsárgult arany bekezdéseket.

Minél porosabb, annál becsesebb volt. A „finig“-szó, ha régi rajzokkal és egyéb díszítéssel volt körülvéve, nagy örömet okozott neki.

Ez a szenvedély már annyira erőt vett rajta, hogy alig evett és keveset aludt. Egyetlen gondolat foglalkoztatta éjjel-nappal: a könyvek.

Gyakran elgondolkozott azon, mily nagy-szerű, fenséges szép lehet a királyok könyvtára; ilyet álmodott magának, midőn hosszú, fényes termek könyvvállványai előtt képzelte magát, ahol ezer és ezer könyv ragyog reá...

Barcelonában mindenki különösképpen tartotta, aki az ördöggel cimborál; bölcsnek, aki a varázslatot üzi. Pedig alig tudott jól olvasni — szegény!

Senki sem mert vele beszélni, oly szigoruhalvány volt homloka. Tekintete oly visszataszító, hogy senki sem érzett iránta bizalmat.

Pedig a gyermeknek sem vétett soha! Alamizsnát nem adott; minden pénzét, minden vagyonát és érzelmét a — könyvekre fordította.

Azelőtt szerzetes volt; de Istent elhagyta a könyvekért. Feláldozott értük mindent, végül lelkét is.

Az idő folyamán Jaime éji virrasztásai fokozódtak. Ablakainak világossága nem ritkán éjfélutánig is látszott. Nagy kincsre talált könyvei között, egy ritka kéziratot. Egy reggel fiatal diák jött a boltjába. Gazdagnak látszott, mert öszvérét két szolga fogta a bolt előtt. Fején bársony baret-et viselt; ujjain gyémánt gyűrűk ragyogtak. Az arckifejezése azonban nem volt sem gőgös, sem jelentéktelen, amint ez oly embereknél fordul elő, akik gazdagok, inasokat tartanak és üresfejűek. Bölcsnek látszott, olyan bölcsnek, aki vagyonnal van megáldva. Párisban számos ember van ilyen, akik mahagoni íróasztal mellett ülnek, aranysegélyű könyvekkel, himzett papucsokkal, chinai régiségekkel, két-három asszonnyal birnak, akiknek elolvassa verseit, s akik azt mondják neki: hogy szellemes ember, magukban pedig üres tökfilkónak tartják.

Az ifju ember jó modoru volt. Mély meghajlással üdvözölte a könyvkereskedőt és hízog hangon így szólott hozzá:

— Vannak-e Önnek kéziratai?

A könyvkereskedő némi elfogultsággal dagodott.

— Nagyságos Uram, ki árulta el ezt Önnek?

— Senki, én csak gyanitom. — Az ifju az asztalra dobta aranyakkal telt pénztárcáját.

— Nagyságos uram — folytató Jaime, — igaz, vannak kézirataim; de eszem ágában sincs azokat eladni; megtartom magamnak.

— Miért, mit akar velük csinálni?

— Miért? bosszuság borította arcát, — Mi célom van velük? Oh! Ön sem tudja, mi az a kézirat.

— Bocsánat Jaime mester; nagyon is tudom; be is bizonyítottam. Birtokában van Turpiu krónikája.

— Megcsalták vele nagyságos uram.

— Oh nem Jaime, viszonzá a nemes ifju. Nyugodjék meg; nem akarom Öntől ellopni, megakarom venni.

— Soha!

— Ön el fogja nekem adni — válaszolt

a diák: — mert Önnél van. Tudom, hogy Riuiami halála napján adták el.

— Igaz, birtokomban van; de az életemért sem válok meg tőle. Hallgasson meg kérem; titkot mondok Önnek. Baptisto, — ismeri nemde Baptisto-t a könyvkereskedőt a főtéren; ez az én riválisom, ellenségem; annak nincs meg, de nekem meg van!

— Mi az ára? Jaime hosszabb gondolkodás után, büszkén viszonzá: „Kétszáz arany!” Végig nézett a fiatal emberen, azt hitte, hogy ezzel az óriási árral teljesen elijeszti a vételtől. De a könyvkereskedő csalódott, mert a diák pénztárcájára mutatva, így szólott:

— Adok érte háromszáz aranyat!

Jaime elhalványodott; ájulás környékezte. Háromszáz aranyat — ismétlé, — hiszen ez kérem örültség, még négyszázért sem adhatom.

A diák mosolyogva nyult zsebébe és két más tárcát vett elő.

— Lásd Jaime, itt van ötszáz arany. Te nem akard nekem eladni a kéziratot? Pedig hidd el, még ma az enyém lesz. Ha e gyémántgyűrűt, melyet egy szép asszony ölelés közben ajándékozott, el kellene adnom; gyémántos kardomtól, kastélyaim és palotáimtól is meg kellene válnom, a lelkem üdvössége árán is enyimnek kell lenni. Nem riadok vissza semmitől. Nyolc nap mulva tételemet kell védelmezni a salamancai, magas fakultása előtt. Szükségem van a kézira, hogy elnyerhessem a tudor-kalapot; tudor akarok lenni, mert az érseki-székre töreksem. Vállaimra kell borulnia a bibornak s fejemre a tiarának kell jutnia!

Jaime közeledett az ifjuhoz; tisztelettel és csudálattal szemlélte. Ez az idegen volt az első ember, akit megértett.

— Hallgass rám Jaime, folytatta a nemes-ifju. Titkot közlök veled, mely által gazdag és boldog léssz. Lakik itt egy ember az arabiai negyedben; annak birtokában van; „Szt Michel mysteriuma.” Ez ritka mű.

— A Szt Michel mysteriuma! kiáltott fel nagy örömmel Jaime. „Nagyságos uram, miként háláljam Önnek ezt; életemet mentette meg!”

— Gyorsan, add át Turpui krónikáját!

Jaime a könyvvállványhoz sietett; de hirtelen megállott; iszonyu ijedtséget szinelve így szólott: „Képzeld nagyságos uram, a kézirat nincs meg.”

— Jamie, csalafintaságod nagyon otromba; arcvonásaid meghazudtolják szavaidat.

— Nagyságos uram, esküszöm, nincs nálam.

— Vén bolond vagy, itt van hatszáz arany.

Most már előhozta a kéziratot s átadta a fiatal nemesnek. „Kérem, nagyon vigyázzon reá!”

De az már nem hallotta e szavakat. Nevetve ült fel ösvérére, odaszólva szolgálinak: „Ti tudjátok, hogy uratok balga; de éppen most szedett reá egy gyengeelméjűt. Ez az ostoba szerzetes valóban elhitte, hogy pápa akarok lenni.

Szomoruan és elcsüggedve maradt könyvesboltjában Jaime, az ablakra támasztva forró, homlokát. Sirt bosszuságában. Keserves fájdalommal gondolt dédelgetett, drága kéziratára melyet a nemesifju tudatlan szolgálinak adott el.

— Pokolba veled! kiáltott átkozódva; átraboltad tőlem azt, amit a földön legjobban szerettem; megcsaltál, megsemitettél. De megboszulom magamat. Gyorsan az arabnegyedbe! De hátha az az ember oly összeget követel, melyet képtelen vagyok megadni? Mi lesz velem akkor? Még a lehetőség gondolata is irtóztató!

Jaime hirtelen összeszedte az aranyokat, melyeket a diák asztalára dobott és szívszorogva sietett el boltjából.

Miközben átfutott az utcákon nem látott, nem hallott arról, mi történik körülötte; az élet zaja érintetlenül hagyta. Csak könyvekről gondolkozott és álmodozott. A Szt Micheli mysterium foglalkoztatta elméjét, szíve hevesen dobogott, mint oly emberé, aki halálosítéletét várja.

Végre célhoz ért. A diák nem csalta meg.

Egy rongyos, perzsaszőnyegen egy halom könyv volt elszórva. Jaime nem szólt az emberhez, aki könyvei mellett feküdt és hortyogott. Letérdelt és gyorsan végig vizsgálta a könyvek külzetét, felemelkedett; sápadt, bátor-talan volt. A kereskedőt felköltötte s rákiáltott:

— Hallja barátom, megvan Önnél Szt Michel mysteriuma?

A kérdezt feltápáskodott, megdörzsölte szemeit. „Nem olyan könyvről tudakozódik Ön, a mi ezek között van?”

— Ostoba! — kiáltott Jaime, lábával türelmetlenül toppantva. — Nincsenek más könyveid, mint ezek itt?

— De igen, — válaszolt amaz; — itt van még egy összekötött csomag!

Jaime sietve kibontotta a csomagot s átfutotta a címekeket.

— Az ördögbe, — szólott — nincs közöttük; talán már eladtad? Ha még nálad van, add nekem, fizetek érte 100—200 aranyat: kérj, amennyit akarsz.

A kereskedő csodálkozva nézett reá. — Ön talán azt a kis könyvet keresi, amelyet tegnap potom áron adtam el az oviedai székesegyház lelkészének.

— Emlékezel-e annak a könyvnek a címére?

— Nem emlékezem.

— Nem-e a Szt. Michel mysteriuma volt?

— De olyanforma cím volt rajta.

Jaime megtántorodott s mint egy eszét vesztette vágódott a porba.

Mikor magához tért, már este volt, a nap lehanyatlott. Felkelt betegen, kétségbeesetten vánszorgott haza.

Nyolc nap telt el azóta. Jaime még nem heverte ki szomorú csalódását. Nyílt sebé még vérzett. Ekkor új csapás érte, mely miatt három éjet átvirrasztott. Ma került áruba az első könyv, melyet Spanyolországban nyomattak. Az egész királyságban csak egy példány volt. Ezt óhajtott Jaime minden áron megszerezni. Ma jutott tudomására, hogy a könyv tulajdonosa meghalt.

Kinzó nyughatatlanság epesztette a szegény Jaime-t. Baptisto fogja ezt a példányt megkaparítani. Baptisto, ez a rettenetes rivális, kinek neve gyűlölettel töltötte el; ki elrabolt előle minden értékes kéziratot és könyvet; aki nyilvános árveréseknél mindenkor legyőzte óriási ajánlataival.

Néha közel volt ahhoz, hogy bűnös, erőszakos uton érje el azt, amihez sem pénzzel, sem kitartó türelemmel nem juthatott. De ezt a gondolatot még eddig sikerült elűznie.

Az emitt napon korán utnak indult ahoz a házhoz, ahol az árverést megtartották. Előbb volt ott, mint az árverező biztos, mint a közönség.

Mihelyt a kaput megnyitották, felrohant a lépcsőn a terembe, hogy megnézzé a könyvet. Megmutatták neki. Már ez is boldoggá tette.

Még soha sem volt kezében ily szép könyv. Latin biblia — görög magyarázatokkal. Gyönyörűzet fogta el; ujjait egybekulcsolta a biblián és erősen szoritotta. Megkezdődött az árverés. Jaime 20 aranyat ígért. Baptisto hallgatott s úgy tetette, mintha a bibliát nem is látta volna. Jaime már a könyv után nyult, mely csodálatára ily csekély áron került birtokába, midőn Baptisto nyugodtan 40 aranyat kínált. Jaime irtóztattal meredt riválisára, aki — úgy látszott — csak most kezdett érdeklődni.

— Ötven, — kiáltott teljes erejéből, — hatvan! — válaszolt Baptisto. — Száz, négyszáz, ötszáz! — ordította a volt szerzetes. De míg őt a harag, a türelmetlenség marcangolta, addig Baptisto nyugodt, gonosz magatartást tanusított.

Már ismételt hangzott a kikiáltó szava: ötszáz, — senki többet? Jaime már biztosnak vélte győzelmét, midőn ellenfelének éles hangja: hatszázát kiáltott.

Többet nem szólt.

Az asztal végén állott Jaime; szemei fénytelenek, homloka halott-halvány, kezei reszkettek. Felkagagott, mint Danta kárhozottjai; feje mellére hanyatlott.

Egyik kezét mellébe vágta, mint egy éles

karmot, midőn kihuzta, körmein véres nuscálok csüngtek . . .

A könyvet kézzől-kézre adták, mig Baptistohoz került.

Jaime kezébe nem jutott; ez csak mohón szivta be a könyv szagát s egy pillanatra vetette rá szemét.

Midőn Baptisto kezébe vette s lapozni kezdte, a szerzetes elrejtette arcát, sűrű könyvek peregetek végig rajta.

* * *

Jaime alig volt képes haza vánszorgni. Ábrázata teljesen megváltozott; bambán nézett maga elé; mozdulatai olyanok voltak, mint a részeg emberé. Szemét lehunyta; verejték ült homlokán, — érthetetlen, szavakat mormolt, mint az olyan ember, aki nincs teljes öntudatánál.

Elvesztette lelke egyensúlyát, feje nehéz, mint az ólom, hangja forró, izzó, mintha tüzes kéményből származnék.

Szomorú tapasztalatai, keserű érzelmei megtántorították, az élet megfosztotta érzékeitől.

Vasárnap volt. A tömeg énekelve, fecsegve hullámzó t az utcákon. Jaime csendesen balagott utján; keveset ügyelt az utca, a tömeg zajára; csak itt-ott kapott fel egy-egy szót, egy-egy mondatot. De ez csak kevéssé érdekelte.

„Hallod-e-e?” mondá egyik szomszéd a másikkal, hogy „az oisdói papot megfojtva találták meg ágyában?”

Néhány asszony állott a kapuk előtt hangosan beszélgetve. Amint Jaime elhalladt mellettük, figyelmessé lett társalgásukra.

„Ugyan mondja Mártha, emlékszik ön arra a gazdag ifjura Salamasziából? Don Bernárdónak hívták. Pár nappal ezelőtt ment az utcán szép fekete ösvéren, mely olyan fényesen volt felszerszámozva.

Képzeld ez a fiatal ember, amint ma reggel a templomban beszéltek — meghalt. Még pedig itt a szt. Péter-szállodában, fejfájása volt, azután lázba esett és négy nap mulva eltemették.”

Jaime mindinkább érdeklődött; emlékei megújultak, kegyetlen vonás torzította el arcát. Hazatért fáradtan, betegen. Ledült boltjában egy alacsony padra, s elaludt. Lélegzése akadózó, melléből hörgő hangok törtek elő. Lázal ébredt, ki volt merülve.

Még sötét volt. Egyszerre lármás segélykiáltásokat hallott: tűz van, tűz van! Kinyitotta az ablakokat, lesietett az utcára és csakugyan a házfedeleken látta kigyózni a lángnyelveket.

Hamar visszatért, hogy lámpásával boltjába térjen, midőn ablaka alatt elsiető emberek hangját hallotta:

A tűz a Plana del Plation pusztít, Baptisto háza ég! Jaime mélyen megrázkódott. Titkos, vad örömmel telt el szíve. Csatlakozott a tűzhöz siető tömeghez.

Az egész ház lángokban állott. A tűzszlopok rémitő erővel törtek fel a mélykék spanyol égre, mely Barcelona felett úgy izzott, mint könnyek fölé terített fátyol.

Egy férfi rohant ki a házból gyér ruházatban, haját tépte, földre vetette magát és Istent káromolta. Baptisto volt.

Jaime a könyvgyűjtő titkos örömmel hallgatta versenytársának kétségbeesett kiáltását és káromkodását; szinte boldog volt oly annyira, hogy kegyetlen nevetésre fakadt, mint a gyermek, mely az elfogott és szárnyáttépte pillangó kinjain — nevet . . .

Látszott, amint az egyik szobában a lángok elérték a könyvvállványokat. Jaime sietve támasztott lajtorját a füstös falhoz; felugrott rajta s az ablakokhoz sietett. De szándéka nem sikerült. Csak néhány ócska könyvet talált. Mihez kezdjen?

Vagy a lángokon kell áthatolnia, vagy a lajtorján visszatérnie. Nem, nem tért vissza; előrehaladt.

Szobáról-szobára sietett, a padló ingott lábai alatt, az égő ajtók már dülöfélben voltak, a szobák gerendázatát a tűz már félig megémesztette.

De nem törődött vele, inkább meghal, de

a könyvet meg kell találnia. Rohantában egy még ép ajtóhoz jutott, melyet betört. Egy szűk sötét kamrában szerte heverték a könyvek. Megtapogatta; az egyiket csupán ujjainak érintése által felismervén, magához vette és kifelé sietett.

Nem kételkedett, hogy ez szent Michael misteriuma. Azon az uton rohant vissza, amelyen jött, egész teste lázban égett, a boldogságtól.

Atugrott égő tárgyakon, lángokon. De nem találta már a latorját. Az ablakon kilépett, körmeivel a falba kapaszkodott. Ruhái már tüzet fogtak, de szerencsésen lejutott az utcára s egy víztócsába vetette magát, hogy a lángokat, melyek testét emésztették, — elnyomja.

* * *

Azóta nagy idő telt el. Senki sem törődött már Jaime könyvkereskedővel. Mint más különcöket, — kiknek szenvedélye és bolondsága érthetetlen — úgy ő reá sem hederítettek. Komolyabb események foglalták le az általános figyelmet.

Barcelonát valami sötét végzet fenyegette. Gonosz szellem uralkodott a városban. Minden nap új meg új büntényt követtek el; senki sem tudta kipuhatólni a tettest. Emberek tüntek el nyom nélkül, sokan elhagyták a várost.

A rendőrség mindent elkövetett, hogy a bűnöst kézrekeríthesse.

Egyik tapasztalt detektív sorra kémlelte a házakat; megleste az emberek beszédeit, kutatta cselekvéseiket, de nem sikerült a bűnöst felfedezni.

A prókurator minden levelet, minden pecsétet feltört, — de eredmény nélkül.

Egy reggel történt, hogy Barcelona lakossága a törvényszékre tódult.

Halálítéletet vártak egy emberre, a kit minden baj- és gyilkosság elkövetőjének tartottak.

A tömeg igyekezett könnyveit az általános örömbé fojtani. Mert ha szenved és tűr az ember, ez önző vigasz, de mégis vigasztalóbb, ha mártirokat látunk szenvedni és tűrni.

A szegény, békés Jaime-t vádolták azzal, hogy ő gyújtotta fel Baptisto házát, hogy ő lopta el bibliáját, s ő minden bűnténynek elkövetője.

Ott ült a vádlottak padján: a gyilkossággal, rablással vádolt Jaime, a szegény becsületes könyvkereskedő. Ő neki, aki egész életében egyébre nem gondolt, mint a könyvekkel, — immár a gyilkosság és a bitó titkaival kell megismerkednie.

A szűk, tömött tárgyaló teremben felemelkedett az ügyész és előterjesztette vádját. Hoszsú és bonyolódott volt, alig lehetett belőle kihámozni a bűncselekmény fonálát.

Az ügyész azt mondta, hogy Jaime könyvkereskedő házában megtalálta azt a bibliát mely Baptistóé volt.

Mert második példány nem létezik egész Spanyolországban, azért valószínű, hogy Jaime azért gyújtotta fel Baptistó házát, hogy a ritka becses könyv birtokába juthasson. Rendkívül izgatottság közben fejezte be vádját.

Jaime védője hosszan és jól beszélt. Midőn a hallgatóságot már félig-meddig meggyőzte igazságáról, szétvonta tálárját, elővett egy könyvet, felmutatta hegy mindenki láthassa. A Baptistó bibliájának második példánya volt.

Jaime, a könyvgyűjtő felkiáltott, hátraesett a padra és haját tépdeste.

Kritikus pillanat volt. Mindenki várta a vádlott szavát, — de nem volt. Leült ismét a padra, — tekintete egyik bíróról a másikra és a védőjére tévedt, mintha mély álomból ébredt volna.

Az elnök megkérdezte, beismeri-e a gyújtogatást.

„Oh nem!” válaszolt nyugodtan. De önök, el fognak engem itélni. Kérem ítéljenek el, mert nem bírom tovább az életet elviselni.

Védőm hazudott. Ne higgyenek neki. Itéljenek el. Én öltem meg Don Bernárdót, én gyilkoltam meg a lelkészt is; én loptam el a könyvet, az egyetlen példányt, mely Spanyolországban leterik. Nagyságos Uraim! ítéljenek el; én kárhozatra méltó vagyok.

Védője hozzá sietett és megmutatta neki a bibliát.

„Nézze meg jól; megmentem Önt!”

Jaime kezébe vette a könyvet, hosszan nézegette.

„És én azt hittem”, — suttopta — hogy én bírom az egyetlen példányt. Oh mondja kérem, mondja, hogy engem meg akar csalni. Átok önre. Ajultan rogyott össze.

A bírák visszatértek; halálos ítélettel.

A felocsudott Jaime megindulás nélkül hallgatta meg, sőt most nyugodtnak, vidámnak látszott.

Reményt nyújtottak neki arról, hogy a pápa megkegyelmez neki. De ő erről nem is akart hallani. Csak arra kérte a bíróságot, hogy könyvtárát annak adják, akinek Spanyolországban legtöbb könyve van.

Midőn a hallgatóság eloszlott, Jaime arra kérte a védőjét, adja át husz percre a nála levő bibliát. Odaadta. Jaime reszkető kézzel nyult utána, forró könnyei peregtak a lapokra. Hirtelen — széttépte a könyvet s darabjait a védő fejébe vágta.

„Ön hazudott ügyvéd ur!” kiáltotta bűs-kén, — „nem mondtam-e; hogy egész Spanyolországban nincs második példánya, — az én bibliámnak!”

ford.: Winkler Lajos.

UDLAKY

I s t v á n

c z i p é s z m e s t e r

Nagyvárad, Szent János-utca.

Legelegánsabb és
legmodernebb

fényképek

külföldi tanulmányok és
tapasztalatok alapján

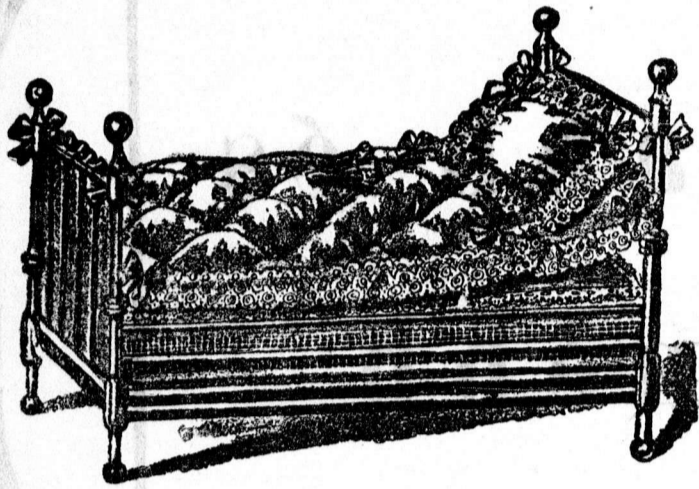
Molnár Jenő

Lojanek utóda műtermében.

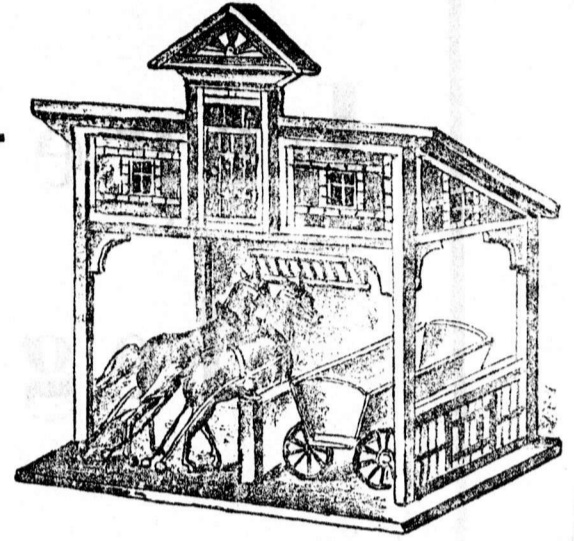
WALDMANN ERNŐ

karácsonyi kiállítása

Rákóczi-ut (Szent István Palota).

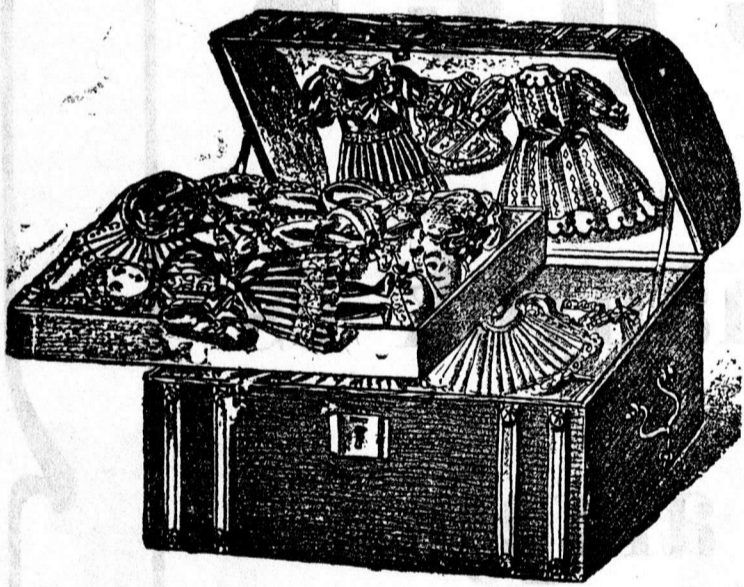

Hol dus vá-
lasztékban
vannak

diszmű és ajándék tárgyak

u. m. valódi

Bronz és Fazencze szobrok,
China ezüst disztárgyak, Fali
állványok és diszasztalok, Ivó
készletek és szivar készletek,
Likör és szivar asztalok, Varró
és ékszer dobozok, Manikür
és Fésű készletek, Hamu, Gyufa
tartók nagy választékban.

Uti bőröndök és berendezett kézitáskák.

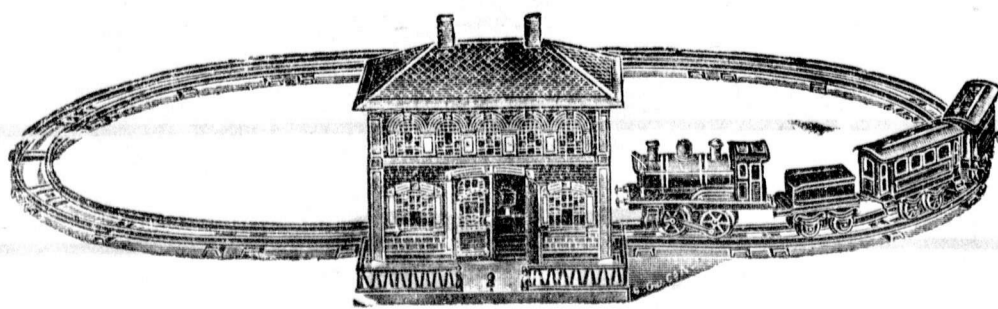
Elegáns női ridikülök, finom pénz, szivar és cigaretta tárcák.

Világhírű „Gilletta“ önbortvágép.

Fénykép rámak és családi rámak.

„Gyermek játék külön osztály.“

Schmutzler János

chronométer, műórás és ékszerész

Nagyvárad, Rákóczi-ut Bazar-épület.

A nagyváradai laktanyák, valamint a városháza
toronyóráinak kezelője.

Ajánlja ujonnan felszerelt dus raktárát

ugy **ékszer**, valamint mindenfajta

külföldi órákban.

Kérem a nagyérdemü közönséget, próbálja meg szükségleteit nálam beszerezni. Egy vásárlás mindenkit meggyőz áruim jó minőségéről és rendkívüli olcsóságáról.

Elismert szolid cég, Biharmegye elismert legjobb óra javító műhelye.

Nagy raktár tünélkül játszó

Eufon beszélő gépekből. Pathé lemezekből a legnagyobb választék.

Ujonnan felszerelt nagy ékszer és óra raktár.

Ujonnan felszerelt nagy ékszer és óra raktár.

Előzetes értesítés!

Tisztelettel értesitem a mélyen tisztelt nagyközönséget, hogy az általános óhajnak engedve

csillárgyártásra

rendezkedtem be, amelynél tekintetbe véve a mai modern irányzatot, elsőrangú külföldi szakembert, BRUCK SÁNDOR urat nyertem meg művezetőnek. BRUCK ur a külföld legelső gyáraiban (Hamburg, Drezda, Frankfurt a. d. M., Berlin, Jena, Lipcse, Bécs, Budapest) működött és nálam már megkezdte működését.

Mint mindig mélyen tisztelt megbízóim teljes meglegedését tartva szemmel, mint a villamos szakmában, ugy ezen a téren is azon fogok iparkodni, hogy pontos és szolid gyártmányaimmal a m. t. megbízóim legnagyobb elismerését kiérdemeljem.

K é s z i t ő i p a r á g:

- I. osztály: Csillárok villamos és légszeszre
- II. „ Asztali lámpák. Menyezetlámpák
- III. „ Mindennemű fém- és dombornyomások
- IV. „ Bronzművészeti ujdonságok rajz és terv szerint
- V. „ Kapu- és ajtószegélyezések

S z e r e l é s i o s z t á l y:

- I. osztály: Villamos világítás
- II. „ Villamos motorok
- III. „ Légszesz- és acetilen-berendezések
- IV. „ Telefonok. Házi csengők
- V. „ Villámháritók
- VI. „ Orvosi műszerek
- VII. „ Zseblámpák, kézilámpák
- VIII. „ Javitó-műhely
- IX. „ Galvanizálás minden színben
- X. „ Központi fűtések

A m. t. Nagyközönség további nb. pártfogásába ajánlom vállalatomat, vagyok

kiváló tisztelettel

STERN ADOLF Nagyvárad Bémer-tér 3.

S p i t s z e r B é l a

női- és gyermekruha áruháza

R á k ó c z i - u t 3. s z à m.

Telefon 1047. sz.

Előre haladt idény miatt igen olcsó árak.

Elegáns angol raglánok	20—100 kor.
Városi és uti bundák	30—200 kor.
Színházi kabátok	50—150 kor.
Plüsch kabátok	40—200 kor.
Gáz és csipke bluzok	14—100 kor.

Szörme áruk, ruha kelmék, ernyők leszállított áron. **Külön gyermekruha osztály.**

Elsőrendű angol és francia szalon.

Modern szabászat.

Menyasszonyi és alkalmi toilettek a legszebb kiállításban.

≡ Gyászruhák 12 óra alatt saját műtermemben készülnek. ≡

Olcsó szabot árak.

S O M I

Órajavitó

Ékszerjavító

Látszerjavító

m ű h e l y e

Szt. János-utca 4.

Szakszerű tiszta munka.

Olcsó árak.

Olcsó árak.

SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA R.-T.

könyv és hirlapkiadó vállalat

NAGYVÁRAD, SZILÁGYI DEZSŐ-UTCZA 5. SZ.

A legmodernebb betűkkel és diszitő anyagokkal u j o n n a n berendezve.

Mindennemü hivatalos, üzleti és egyéb nyomtatványok a legjutányosabb árak mellett, izléses kivitelben
≡ készítettnek. ≡

Latin szert. és g. kath. egyházmegyei nyomtatványok állandóan raktáron.

A „TISZÁNTUL”
politikai napilap kiadóhivatala.

Alapított :
1894.

Hirdetések a legjutányosabb árak mellett
a „Tiszántul”-ban közöltetnek.

Alapított :
1894.

B e r d a c h J e n ő

fogtechnikai laboratoriuma

Bémer-tér 2. sz.

Műfogak kaucsukban 3 koronától feljebb, mindenféle arany munkák legmodernebb kivitelben, legolcsóbb árban készülnek. Vidékiek 24 órán belül lesznek kielégítve.

Uj cipő és uri divat üzlet

Tisztelettel értesitem a n. é. vásárló közönséget, hogy Nagyváradon, a Bémer-téren Flegman-céggel szeben

cipő és uri divat

üzletet nyitottam.

Raktáron tartok minden kivitelben férfi, női és gyermekcipőket, továbbá kalap, sapka, fehérneműek nyakkendők, esernyők, harisnyák és mindennemű uri divat cikkeket.

Szives pártfogást kér

(Fekete) Schwarcz Jenő.

Uj cipő és uri divat üzlet!

Tisztelettel értesitem a nagyságos es főtisztelendő
papságot és a nagyérdemü közönséget, hogy

papi és polgári szabó üzletemet

megnagyobítottam és a legmodernebb szöve-
teket szereztem raktaramba.

Reverendák és cimádák a legszebb és legjobb
kivitelben.

Becsés megrendelésüket és eddigi szives
pártfogásukat továbbra is kérve

tisztelettel **Bumbera István**
papi és polgári szabó.

Nagyvárad, Bémer-tér.

 Színház mellett.

Értesítés!

Tisztelettel értesitem a n. é. közönsé-
get, hogy

optikai, fényképezési és

órák szaküzletemet

Rákóczi-ut, Belvárosi takarékpénztár

—❁❁— épületébe helyeztem át. —❁❁—

(Tarsoly és Risztó cég üzlete mellé.)

További szives pártfogásukat kérve

tisztelettel

PETRY ÁRPÁD.